

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Σελ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΑΜΟΙΒΕΣ ΜΕΛΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

1.1.	Γενικά.....	51
1.2.	Έννοια αμοιβών	51
1.3.	Διάκριση αμοιβών βάσει του εμπορικού νόμου	51
1.4.	Διάκριση των αμοιβών βάσει του Ε.Λ.Π.	53
1.5.	Διάκριση των αμοιβών βάσει της φορολογίας εισοδήματος	54
1.6.	Αμοιβές μελών Διοικητικού Συμβουλίου και Διευθύνοντος Συμβούλου βάσει του άρθρου 24, του Ν. 2190/1920 και του άρθρου 109 του Ν. 4548/2018.....	57
1.6.1.	Διοικητικό Συμβούλιο	57
1.6.2.	Διευθύνων Σύμβουλος ή Εντεταλημένος Σύμβουλος	58
1.6.3.	Αμοιβές διοικητικού συμβουλίου (μελών και Διευθύνοντος Συμβούλου) βάσει του άρθρου 24, Ν. 2190/1920) και του άρθρου 109 του Ν. 4548/2018.....	60
1.7.	Αμοιβές μελών διοικήσεως και διευθυντών βάσει ειδικών σχέσεων με την ανώνυμη εταιρεία (άρθρο 23α, Ν. 2190/1920 και το άρθρο 99, Ν. 4548/2018.....	63
1.7.1.	Παροχή άλλων υπηρεσιών από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου	63
1.7.2.	Γενικοί Διευθυντές - Διευθύνοντες Υπάλληλοι	63
1.7.3.	Σχέση που συνδέει τα πρόσωπα εμπιστοσύνης, εποπτείας ή διεύθυνσης με την ανώνυμη εταιρεία	64
1.7.4.	Αμοιβές μελών διοικήσεως (συμβούλων και διευθυντών) βάσει του άρθρου 23α, Ν. 2190/1920) και του άρθρου 99, του Ν. 4548/2018.	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΙ ΝΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 77 ΕΩΣ 115 ΤΟΥ Ν. 4548/2018 ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Εισαγωγή.....	73

Κεφάλαιο Α

Διορισμός, αρμοδιότητες και αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου	
Άρθρο 77. Γενικές διατάξεις για το διοικητικό συμβούλιο.....	74
Άρθρο 78. Εκλογή διοικητικού συμβουλίου από τη γενική συνέλευση ή ορισμός στο καταστατικό.....	75
Άρθρο 79. Απευθείας διορισμός του διοικητικού συμβουλίου από μέτοχο	75
Άρθρο 80. Εκλογή διοικητικού συμβουλίου βάσει καταλόγων.....	76
Άρθρο 81. Αναπληρωματικά μέλη	76
Άρθρο 82. Ελληπές διοικητικό συμβούλιο	77

Σελ.

Άρθρο 83. Προϋποθέσεις εκλογιμότητας των μελών του διοικητικού συμβουλίου	78
Άρθρο 84. Ελλειψήματα διορισμού των εκπροσώπων της εταιρείας.....	78
Δημοσιότητα προσώπων τα οποία διοικούν την εταιρεία.....	79
Άρθρο 85. Θτεία του διοικητικού συμβουλίου	79
Άρθρο 86. Αρμοδιότητες και έκταση εξουσιών του διοικητικού συμβουλίου	80
Άρθρο 87. Ανάθεση αρμοδιοτήτων του διοικητικού συμβουλίου σε μέλη του ή τρίτους	80
Άρθρο 88. Πράξεις εκπροσώπησης εταιρείας	81
Άρθρο 89. Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου	82
Άρθρο 90. Τόπος συνεδρίασης του διοικητικού συμβουλίου.....	82
Άρθρο 91. Συχνότητα συνεδριάσεων και σύγκληση του διοικητικού συμβουλίου	83
Άρθρο 92. Λήψη αποφάσεων από το διοικητικό συμβούλιο	84
Άρθρο 93. Πρακτικά συνεδριάσεων και αποφάσεων διοικητικού συμβουλίου	84
Άρθρο 94. Προσυπογραφή πρακτικού χωρίς συνεδρίαση	85
Άρθρο 95. Ελλειψματικές αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου	85

Κεφάλαιο Β

Καθήκοντα διοικητικού συμβουλίου, συγκρούσεις συμφερόντων και ευθύνη

Άρθρο 96. Καθήκοντα διοικητικού συμβουλίου	88
Άρθρο 97. Υποχρέωση πίστωσης - Συγκρούσεις συμφερόντων.....	89
Άρθρο 98. Απαγόρευση ανταγωνισμού	90
Άρθρο 99. Διαφάνεια και εποπτεία των συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη (Άρθρο 9γ της Οδηγίας 2007/36/ΕΚ, Οδηγία 2017/828/ΕΕ).....	90
Άρθρο 100. Χορήγηση άδειας για την κατάρτιση συναλλαγής με συνδεδεμένο μέρος (Άρθρο 9γ της Οδηγίας 2007/36/ΕΚ, Οδηγία 2017/828/ΕΕ).....	93
Άρθρο 101. Δημοσιότητα των συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη (Άρθρο 9γ της Οδηγίας 2007/36/ΕΚ, Οδηγία 2017/828/ΕΕ)	96
Άρθρο 102. Ευθύνη μελών του διοικητικού συμβουλίου	97
Άρθρο 103. Άσκηση των αξιώσεων της εταιρείας.....	99
Άρθρο 104. Άσκηση των αξιώσεων της εταιρείας ύστερα από αίτημα της μειοψηφίας.....	100
Άρθρο 105. Διορισμός ειδικού εκπροσώπου για άσκηση της αγωγής.....	101
Άρθρο 106. Λοιπές διατάξεις.....	103
Άρθρο 107. Ευθύνη για άμεση ζημία τρίτων	104
Άρθρο 108. Έγκριση συνοδικής διαχείρισης.....	104

Κεφάλαιο Γ

Αμοιβές διοικητικού συμβουλίου

Άρθρο 109. Διαδικασία και προϋποθέσεις χορήγησης αμοιβών	104
Άρθρο 110. Πολιτική αποδοχών (Άρθρο 9α της Οδηγίας 2007/36/ΕΚ, Οδηγία 2017/828/ΕΕ)	106
Άρθρο 111. Περιεχόμενο της πολιτικής αποδοχών (Άρθρο 9α της Οδηγίας 2007/36/ΕΚ, Οδηγία 2017/828/ΕΕ).....	108
Άρθρο 112. Έκθεση αποδοχών (Άρθρο 9β της Οδηγίας 2007/36/ΕΚ, Οδηγία 2017/828/ΕΕ)	109
Άρθρο 113. Πρόγραμμα διάθεσης μετοχών σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου	

	Σελ.
και το προσωπικό	111
Άρθρο 114. Δωρεάν διάθεση μετοχών σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου και το προσωπικό	112
Κεφάλαιο Δ	
Μονομελές διοικητικό όργανο	
Άρθρο 115. Δυνατότητα διορισμού μονομελούς διοικητικού οργάνου (σύμβουλος-διαχειριστής)	114

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΑΜΟΙΒΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΓΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ Ή ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΔΙΑΝΕΜΟΜΕΝΑ ΚΕΡΔΗ ΣΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

3.1. Στοιχεία τα οποία λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό των διανεμόμενων κερδών	115
3.2. Διάθεση του «υπολοίπου» των καθαρών κερδών	116
3.3. Φορολογικές υποχρεώσεις λόγω διανομής κερδών στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου που προκύπτουν μετά την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων και μέχρι την έγκρισή τους από τη γενική συνέλευση.....	118
3.4. Φορολογικές υποχρεώσεις που προκύπτουν μετά την έγκριση της διάθεσης των κερδών από τη γενική συνέλευση.....	118
3.4.1. Εισόδημα - Οι διανομές των κερδών από κάθε είδους νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα, χαρακτηρίζεται από το φορολογικό νόμο 4172/2013 ως «μέρισμα»	118
3.4.2. Παρακράτηση φόρου από τα διανεμόμενα κέρδη.....	119
3.4.3. Χρόνος καταβολής της υποκείμενης σε παρακράτηση πληρωμής	119
3.4.4. Απόδοση του φόρου.....	119
3.4.5. Εξάντληση φορολογικής υποχρέωσης	119
3.4.6. Χαρτόσημο αμοιβών μελών διοικητικού συμβουλίου	120
3.4.7. Απόδοση τέλους χαρτοσήμου	120
3.4.8. Ασφαλιστικές εισφορές	120
3.5. Η λογιστική των αμοιβών των μελών του διοικητικού συμβουλίου.....	120
3.5.1. Αμοιβές καταβαλλόμενες βάσει του άρθρου 109 (παρ. 1 και 2), Ν. 4548/2018	122
3.5.2. Η λογιστική των αμοιβών του άρθρου 109 (παρ. 1 και 2), Ν. 4548/2018.....	122
3.5.2.1. Αμοιβές στα μέλη διοικήσεως της εταιρείας από τα κέρδη.....	123
3.5.3. Αναφορά στο προσάρτημα των ποσών που δόθηκαν στην περίοδο για αμοιβές σε μέλη διοικητικών, διαχειριστικών και εποπτικών συμβουλίων στα πλαίσια των καθηκόντων τους	125
3.5.4. Έκθεση αποδοχών ρυθμιζόμενη με την πολιτική αποδοχών	126
3.6. Προκαταβολή αμοιβών έναντι των κερδών	126

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΠΑΓΙΑ ΚΑΤΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ Ή ΕΞΟΔΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ

4.1.	Γενικά	127
4.1.1.	Πώς καθορίζονται	127
4.1.2.	Φορολογία εισοδήματος εξόδων παραστάσεως - Λοιπές κρατήσεις	127
4.2.	Έξοδα παραστάσεως καθοριζόμενα από το καταστατικό ή από την πολιτική αποδοχών	131
4.2.1.	Πώς καθορίζονται	131
4.2.2.	Η λογιστική	131
4.2.3.	Φορολογική αναγνώριση της δαπάνης εξόδων παραστάσεως καθορισμένων από το καταστατικό	132
4.3.	Έξοδα παραστάσεως καταβαλλόμενα με την έγκριση της γενικής συνέλευσης	132
4.3.1.	Πώς καθορίζονται	132
4.3.2.	Η λογιστική των εξόδων παραστάσεως που τελούν υπό την έγκριση της γενικής συνέλευσης	134
4.3.2.1.	Γενικά	134
4.3.2.2.	Η λογιστική των αμοιβών (έξοδα παραστάσεως, εκτός μισθού αμοιβές, αποζημιώσεις) βάσει των απόψεων του ΣΛΟΤ	136
4.3.3.	Φορολογική αναγνώριση της δαπάνης εξόδων παραστάσεως υπό αίρεση.	138
4.3.4.	Εισόδημα	139
4.4.	Έξοδα κινήσεως καταβαλλόμενα στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου (ή αποζημίωση κατ' αποκοπή έναντι δαπανών αναληφθείσας υπηρεσίας)	140

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΛΟΙΠΕΣ ΑΜΟΙΒΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ (εκτός μισθού αμοιβές -παροχές άνευ ανταλλάγματος - αποζημιώσεις λόγω αποχωρήσεως)

5.1.	Έννοια λοιπών αμοιβών	143
5.2.	Εκτός μισθού αμοιβές	145
5.2.1.	Έννοια	145
5.2.2.	Αμοιβές Διευθύνοντος ή Εντεταλμένου Συμβούλου	147
5.2.3.	Η λογιστική των εκτός μισθού αμοιβών	149
5.2.4.	Φορολογική αναγνώριση εκτός μισθού αμοιβών	149
5.2.5.	Φορολογία και χαρτόσημο, εκτός μισθού αμοιβών	151
5.3.	Παροχές άνευ ανταλλάγματος	151
5.3.1.	Έννοια	151
5.3.2.	Παροχές άνευ ανταλλάγματος κατά τον εμπορικό νόμο	152
5.3.3.	Αμοιβές που κρίθηκαν ως παροχές άνευ ανταλλάγματος	153
5.3.4.	Πότε τα ταξίδια των μελών του διοικητικού συμβουλίου θεωρούνται ως παροχές άνευ ανταλλάγματος	154

	Σελ.
5.3.5. Φορολογική αναγνώριση παροχών άνευ ανταπληγάματος	155
5.3.6. Φορολογία παροχών άνευ ανταπληγάματος	156
5.3.7. Παρακράτηση και απόδοση φόρου	157
5.3.8. Χαρτόσημο παροχών άρθρου 26, παρ. 5, Ν.Δ. 3323/1955.....	158
5.3.9. Η λογιστική των παροχών άνευ ανταπληγάματος	158
5.4. Αποζημιώσεις λόγω αποχωρήσεως	159
5.4.1. Αποχώρηση διοικητικού συμβούλιου - καταβολή αποζημιώσεως	159
5.4.2. Φορολογία και χαρτόσημο της οικειοθελώς καταβαλλόμενης αποζημιώσεως σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου.....	159
5.4.3. Φορολογική αναγνώριση της οικειοθελώς καταβαλλόμενης αποζημιώσεως σε μέλος του διοικητικού συμβουλίου	160
5.4.4. Η λογιστική των οικειοθελών αποζημιώσεων λόγω αποχώρησης μελών διοικητικού συμβουλίου	161

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΜΟΙΒΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΓΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΧΡΕΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟ Ή ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΑΜΟΙΒΕΣ ΣΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΛΟΓΩ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

6.1. Αμοιβές λόγω ειδικών σχέσεων	162
6.1.1. Αμοιβές λόγω συμμετοχής στη διοίκηση και εποπτεία της εταιρείας.	162
6.1.2. Αμοιβές λόγω ειδικών σχέσεων	162
6.2. Έγκριση συμβάσεων εξαρτημένης εργασίας ή εντολής μέχρι 31.12.2018...	165
6.2.1. Προϋποθέσεις εγκρίσεως	165
6.2.2. Καθορισμός αμοιβών	169
6.2.3. Χορήγηση μελλοντικής αυξήσεως	172
6.2.4. Μισθοί μελών διοικητικού συμβουλίου οι οποίοι προϋπήρξαν υπάλληλοι της ανώνυμης εταιρείας	173
6.3. Έγκριση συμβάσεων με συνδεδεμένα πρόσωπα από 1.1.2019 βάσει των άρθρων 99 έως 101 του Ν. 4548/2018	174
6.3.1 Γενικά περί των νέων διατάξεων του άρθρου 99.....	174
6.3.2 Ποια είναι τα συνδεδεμένα πρόσωπα	177
6.3.3 Ποιες συμβάσεις δεν μπορεί να καταρτίσει η ανώνυμη εταιρεία εάν δεν έχει ληφθεί ειδική άδεια	178
6.3.4 Ποιες πράξεις και συμβάσεις εξαιρούνται από τις ρυθμίσεις του άρθρου 99	178
6.3.5 Έννοια τρεχουσών συναλλαγών	179
6.3.6 Ποσοτικό κριτήριο διάκρισης των συναλλαγών της εταιρείας με συνδεδεμένα πρόσωπα	180
6.3.7 Προϋποθέσεις χορηγήσεως της άδειας	181
Ειδική άδεια με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου.....	181

Σελ.

	Ειδική άδεια με απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων	182
	Περίπτωση όπου το διοικητικό συμβούλιο κατόρθωσε τη σύμβαση πριν χορηγηθεί άδεια από τη γενική συνέλευση	182
	Η συναλλαγή αφορά μέτοχο της εταιρείας	183
	Τροποποίησης της καταρτισθείσας συναλλαγής	183
	6.3.8. Κατόρθωση έκθεσης αξιολόγησης	183
	6.3.9. Ανακοίνωση και δημοσιότητα	184
	6.3.10 Συμβάσεις της εταιρείας και του μοναδικού της μετόχου.....	185
	6.3.11 Οι διατάξεις του άρθρου 101 δεν θίγουν τις διατυπώσεις δημοσίωσης προνομιακών πληροφοριών.....	185
	6.3.12 Μεταγενέστερη απόκτηση στοιχείων του ενεργητικού	185
6.4.	Φορολογική αναγνώριση δαπάνης μισθών μελών διοικητικού συμβουλίου.....	189
	6.4.1. Γενικές αρχές φορολογικής έκπτωσης των μισθών των μελών του διοικητικού συμβουλίου	189
	6.4.2. Κρίση του Σ.τ.Ε. για την προέγκριση των αμοιβών από τη γενική συνέλευση των μετόχων	191
	6.4.3. Φορολογική έκπτωση εργοδοτικών εισφορών μέχρι 31.12.2013.....	194
	6.4.4. Ασφάλιστρα ομαδικής ασφάλισης προσωπικού	194
6.5.	Φορολογία μισθού που καταβάλλεται στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ανώνυμης εταιρείας.....	194
	6.5.1. Γενικά.....	194
	6.5.2. Φορολογία μισθών μελών διοικητικού συμβουλίου.	196
	6.5.2.1. Φορολογία μισθών από 1.1.2014	196
	6.5.2.2. Φορολογία μισθών από 30.6.1992 έως 31.12.2013	196
	6.5.2.3. Φορολογία μισθών από 1.1.1985 έως 29.6.1992	199
6.6.	Παρακράτηση φόρου εισοδήματος από μισθούς που καταβάλλονται στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ανώνυμης εταιρείας.....	200
	6.6.1. Παρακράτηση φόρου εισοδήματος από 1.1.2014	200
	6.6.2. Παρακράτηση φόρου εισοδήματος μέχρι 31.12.2013	200
	6.6.2.1. Μισθοί φορολογούμενοι ως εισόδημα εμπορικών επιχειρήσεων..	200
	6.6.2.2. Μισθοί φορολογούμενοι ως εισόδημα μισθωτών υπηρεσιών	203
	6.6.3. Χαρτόσημο μισθών μελών διοικητικού συμβουλίου	203
	6.6.4. Χορήγηση βεβαίωσης στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου για τους καταβαλλόμενους σε αυτούς μισθούς	204
6.7.	Φορολογία αμοιβών συμβούλων ελευθέρων επαγγελματιών - Παρακράτηση φόρου	205
6.8.	Μισθοί μελών διοικητικού συμβουλίου ανώνυμης ναυτιλιακής εταιρείας .	205

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΜΕΛΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

7.1.	Ασφάλιση στον Ε.Φ.Κ.Α. - Ασφαλιστικές εισφορές αμοιβών μελών διοικητικού συμβουλίου ανώνυμης εταιρείας	206

	Σελ.
7.1.1.1. Μέλη διοικητικού συμβουλίου τα οποία λαμβάνουν αμοιβές. - Διατάξεις ασφάλισης από 1.1.2020	206
7.1.1.2. Γενικοί διευθυντές, εντεταθμένοι Διευθύνοντες ή συμπράττοντες σύμβουλοι.....	209
7.1.1.3. Διανομή κερδών.....	210
7.1.2. Μέλη διοικητικού συμβουλίου ανώνυμης επαγγελματικής ή βιοτεχνικής ή εμπορικής εταιρείας εφόσον είναι μέτοχοι με ποσοστό μετοχών τουλάχιστον 3%. - Διατάξεις ασφάλισης από 1.1.2020.....	210
7.1.3. Φορολογική έκπτωση ασφαλιστικών εισφορών	212

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΛΥΣΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΛΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

8.1. Λύση συμβάσεως εργασίας.....	214
8.2. Καταγγελία συμβάσεως εργασίας ιδρυτικών μελών και μετόχων - υπαλλήλων της ανώνυμης εταιρείας	215
8.3. Φορολογία αποζημιώσεως που καταβάλλεται από νομικά πρόσωπα σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου λόγω λύσεως της σχέσεως που τους συνδέει.....	216
8.3.1. Γενικά.....	216
8.3.2. Αυτοτελής φορολογία εισοδήματος.....	217
8.3.3. Φόρος δωρεάς.....	218
8.4. Χαρτόσημο αποζημιώσεως	218
8.5. Φορολογική αναγνώριση αποζημιώσεως που καταβάλλεται στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου χωρίς νόμιμη υποχρέωση.....	219
8.6. Η λογιστική των αποζημιώσεων λόγω λύσεως της σχέσεως εργασίας	220
8.7. Παράδειγμα υπολογισμού αποζημιώσεως που καταβάλλεται σε μέλος του διοικητικού συμβουλίου	224

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΑΜΟΙΒΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

9.1. Γενικά.....	226
9.2. Αμοιβές διευθυντών λαμβανόμενες ως ποσοστά από τα κέρδη της χρήσεως	226
9.3. Υποχρεώσεις της ανώνυμης εταιρείας που προκύπτουν από τη διανομή κερδών στους διευθυντές και στους διαχειριστές	227
9.3.1. Φορολογικές υποχρεώσεις	227
9.3.2. Ασφαλιστικές υποχρεώσεις	227
9.4. Συμβάσεις με γενικούς διευθυντές και διευθυντές μέχρι 31.12.2018.....	228
9.4.1. Συμβάσεις απαγορευμένες	228
9.4.2. Συμβάσεις καταρτιζόμενες μετά από έγκριση της γενικής συνέλευσης	230

Σελ.

9.4.3. Επιτρεπόμενες συμβάσεις	230
9.5. Συμβάσεις με γενικούς διευθυντές και διευθυντές. Πολιτική αποδοχών διοικητικών στελεχών από 1.1.2019 βάσει των άρθρων 110 έως 112 του Ν. 4548/2018)	232
9.5.1. Γενικά	232
9.5.2. Τι πρέπει να προσέχουμε στο καταστατικό της ανώνυμης εταιρείας σχετικά με τις συμβάσεις των συνδεδεμένων και διοικητικών στελεχών της εταιρείας	233
9.5.2.1. Σχετικά με τις αποδοχές των μελών του διοικητικού συμβουλίου, του γενικού διευθυντή και του αναπληρωτή του και των διοικητικών στελεχών	233
9.5.2.2. Σχετικά με τις λοιπές συμβάσεις με τους γενικούς διευθυντές, και τους διευθυντές της ανώνυμης εταιρείας	234
9.5.2.3. Σχετικά με τη διανομή κερδών της χρήσεως στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου	235
9.5.3. Πολιτική αποδοχών	235
9.5.4. Περιεχόμενο της πολιτικής αποδοχών (Άρθρο 9α της Οδηγίας 2007/36/ΕΚ, Οδηγία 2017/828/ΕΕ).....	239
9.5.5. Έκθεση αποδοχών (άρθρο 9β της Οδηγίας 2007/36/ΕΚ, Οδηγία 2017/828/ΕΕ.)	240
9.6. Οι «παροχές άνευ ανταλλάγματος» που λαμβάνουν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και οι διευθυντές θεωρούνται κατά νόμιμο μαχητό τεκμήριο ως εισόδημα κινητών αξιών	242

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ	244

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ ΑΜΟΙΒΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΩΝ Ε.Π.Ε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11 ΠΕΡΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΕΩΣ ΤΗΣ Ε.Π.Ε.

11.1. Γενικά περί διαχείρισεως της Ε.Π.Ε.	250
11.2. Διαφορές ως προς την εκπροσώπηση (διαχείριση) μεταξύ Ε.Π.Ε., προσωπικών εταιρειών και Α.Ε.....	250
11.3. Διακρίσεις της διαχείρισεως.....	251
11.3.1. Νόμιμη διαχείριση και εκπροσώπηση της Ε.Π.Ε.	251
11.3.2. Κατ' εξουσιοδότηση διαχείριση και εκπροσώπηση της Ε.Π.Ε.	251
11.3.2.1. Ανάθεση της διαχείρισεως σε εταίρο.....	252
11.3.2.2. Ανάθεση της διαχείρισεως σε μη εταίρο	252
11.4. Απαγόρευση διορισμού διαχειριστών Ε.Π.Ε.	254
11.5. Εξουσία διαχειριστών	254

	Σελ.
11.6. Υποχρεώσεις διαχειριστών	255
11.7. Ευθύνη των διαχειριστών	256

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ Η ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

12.1. Η διάθεση των κερδών της Ε.Π.Ε.	257
12.1.1. Σύγκληση γενικής συνέλευσης της Ε.Π.Ε.	257
12.1.2. Η διάθεση του αποτελέσματος των Ε.Π.Ε.....	257
12.1.3. Προσωρινές απολήψεις κερδών προσωπικών εταιρειών και νομικών οντοτήτων	261
12.2. Γενικά περί αμοιβής διαχειριστή - εταίρου	261
12.3. Τρόπος φορολογίας μισθού ή οποιασδήποτε άλλης απολαβής που καταβάλλεται σε εταίρους Ε.Π.Ε. στην οποία συμμετέχουν	262
12.4. Παρακράτηση φόρου από αμοιβή διαχειριστή εταίρου.....	262
12.5. Φορολογική αναγνώριση μισθού διαχειριστή εταίρου.....	263
12.5.1. Φορολογική έκπτωση αμοιβών	263
12.5.2. Φορολογική έκπτωση ασφαλιστικών εισφορών	263
12.6. Χαρτοσήμανση αμοιβής διαχειριστή - εταίρου	264
12.7. Χαρτόσημο κερδών Ε.Π.Ε.	264
12.8. Ασφάλιση διαχειριστών εταίρων.....	265
12.9. Η διάθεση των κερδών της Ε.Π.Ε.	265
12.9.1. Παράδειγμα διανομής κερδών	265
12.9.2. Φορολογία διανεμόμενων κερδών Ε.Π.Ε. και χρονοδιάγραμμα απόδοσης φόρων και υποβολής δηλώσεων.	269
12.10. Σύνταξη και έλεγχος οικονομικών καταστάσεων	269
12.11. Δημοσίευση των εγκεκριμένων ετήσιων οικονομικών καταστάσεων και των σχετικών εκθέσεων των διαχειριστών και των ελεγκτών της εταιρείας.....	270
12.12. Φορολογικά θέματα εταιρειών περιορισμένης ευθύνης.....	271
12.12.1. Διανομή κερδών Ε.Π.Ε. με απόφαση της έκτακτης γενικής συνέλευσης	271
12.12.2. Ζημία από την εκκαθάριση αλλοδαπής εταιρείας περιορισμένης ευθύνης	271
12.12.3. Εισοδήματα από Ε.Π.Ε. εσωτερικού και εξωτερικού.....	271

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12α ΔΙΑΘΕΣΗ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΤΩΝ ΟΜΟΡΡΥΘΜΩΝ ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

12α.1. Η σύνταξη χρηματοοικονομικών καταστάσεων από τις ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρείες.....	272
12α.1.1. Οι διατάξεις της εμπορικής νομοθεσίας	272
12α.1.2. Οι διατάξεις των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων.....	272

Σελ.

12α.1.3. Τήρηση λογιστικών βιβλίων	273
12α.1.4. Χρόνος περάτωσης της κατάρτισης των χρηματοοικονομικών κα- ταστάσεων	274
12α.1.5. Έγκριση χρηματοοικονομικών καταστάσεων	275
12α.2. Διανομή κερδών και ζημιών από τις ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρείες	275
12α.2.1. Οι διατάξεις του εμπορικού νόμου	275
12α.2.1.1. Γενικά περί διάθεσης κερδών	275
12α.2.1.2. Σχηματισμός τακτικού και αφορολογήτων αποθεματικών	276
12α.2.2. Χρόνος υποβολής δήλωσης φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων	276
12α.3. Η φορολογία των κερδών της ομόρρυθμης και ετερόρρυθμης εταιρείας ...	276
12α.3.1. Ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρείες τηρούσες διπλογραφικά βιβλία	276
12α.3.1.1. Συντελεστής φορολογίας κερδών	276
12α.3.1.2. Διανεμόμενα κέρδη	276
12α.3.1.3. Χρόνος απόκτησης του δικαιώματος είσπραξης των διανεμόμε- νων κερδών	277
12α.3.1.4. Ποσοστό παρακράτησης φόρου από τα διανεμόμενα μερίσματα	
12α.3.1.5. Χρόνος παρακράτησης	277
12α.3.1.6. Εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης κυρίως για τα φυσικά πρόσωπα	277
12α.3.1.7. Μη εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης για τα νομικά πρόσωπα και τις νομικές οντότητες	278
12α.3.1.8. Εξαιρέσεις από την παρακράτηση του φόρου	278
12α.3.1.9. Υπόχρεος για τη διενέργεια της παρακράτησης	278
12α.3.2. Ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρείες τηρούσες απλογραφικά βιβλία	278
12α.3.2.1. Συντελεστής φορολογίας κερδών	278
12α.3.2.2. Διανεμόμενα κέρδη. Δεν ενεργείται παρακράτηση φόρου, καθό- σον τα κέρδη αυτά φορολογούνται μόνο στο όνομα του νομι- κού προσώπου ή της νομικής οντότητας	279
12α.3.2.3. Χρόνος απόκτησης του δικαιώματος είσπραξης των διανεμόμε- νων κερδών	279
12α.4. Προσωρινές απολήψεις κερδών ή διανομή κερδών παρελθουσών χρήσε- ων, προσωπικών εταιρειών και νομικών οντοτήτων	279
12α.4.1. Οι διατάξεις του εμπορικού νόμου	279
12α.4.2. Φορολογία προσωρινών απολήψεων	279
12α.4.2.1. Προσωπικές εταιρείες τηρούσες διπλογραφικά βιβλία	279
12α.4.2.2. Προσωπικές εταιρείες τηρούσες απλογραφικά βιβλία	279
12α.4.3. Χρόνος κτήσης του εισοδήματος	280
12α.5. Προσωπικές εταιρείες οι οποίες εμπίπτουν στις διατάξεις των άρθρων 150 και 154 του Ν. 4548/2018	280
12α.5.1. Τήρηση διπλογραφικών βιβλίων	280
12α.5.2. Ετήσια και ενοποιημένη έκθεσης διαχείρισης του ή των διαχειρι- στών	280

	Σελ.
12α.5.3. Δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων	281
12α.5.4. Τακτικός έλεγχος χρηματοοικονομικών καταστάσεων	282
Φορολογική μεταχείριση αμοιβών μελών προσωπικών εταιρειών (ομόρρυθμων, ετερορρυθμων και αστικών εταιρειών)	282
12α.6. Πότε προκύπτει σύμβαση εξηρημένης εργασίας και πότε σύμβαση εταιρείας	282
12α.7. Η προσφορά υπηρεσιών του εταίρου στην εταιρεία	283
12α.7.1. Εταιρική εργασιακή σχέση (εισφορά εργασίας)	284
12α.7.2. Παροχή πρόσθετης εργασίας από τον εταίρο στην εταιρεία	285
12α.8. Οι αμοιβές λόγω παροχής υπηρεσιών διαχείρισης ή/και εκπροσώπησης του εταίρου προς την εταιρεία: α) χαρακτηρίζονται ως εισόδημα από μισθωτή εργασία και β) εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα των εταιρειών	286
12α.9. Αμοιβές φυσικού προσώπου μέλους προσωπικών εταιρειών (Ο.Ε., Ε.Ε.) και αστικών εταιρειών οι οποίες απορρέουν από τη συμμετοχή του στην εταιρεία και δεν προέρχονται από τα κέρδη.....	287
12α.10. Διευκρινίσεις του Υπ. Οικονομικών (με την πολ. 1139/ 30.06.2015).....	288
12α.11. Φορολογική μεταχείριση ασφαλιστικών εισφορών μελών προσωπικών εταιρειών (Ο.Ε., Ε.Ε.) και αστικών εταιρειών	288
12α.12. Έξοδος εταίρου από την εταιρεία. Αυτοτελής φόρος υπεραξίας.....	289
12α.13. Παράδειγμα διανομής και φορολογίας ομόρρυθμης εταιρείας.....	290
12α.14. Συμπηφισμός φορολογικών ζημιών ομόρρυθμης και ετερόρρυθμης εταιρείας	292

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

ΠΕΡΙ ΑΜΟΙΒΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ ΜΗ ΕΤΑΙΡΟΥ

13.1. Γενικά.....	293
13.2. Φορολογική αναγνώριση μισθού διαχειριστή μη εταίρου	293
13.3. Παρακράτηση φόρου και χαρτοσήμου από αμοιβές που καταβάλλονται σε διαχειριστές μη εταίρους.....	294
13.4. Ασφάλιση στο Ι.Κ.Α. διαχειριστών ΕΠΕ μη εταίρων.....	294
13.5. Ασφάλιση στον Ε.Φ.Κ.Α.	294

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΑΜΟΙΒΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΩΝ Ε.Π.Ε.

14.1. Σε ποιους λογαριασμούς καταχωρούνται οι αμοιβές των διαχειριστών	296

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ (ΚΕΡΔΟΣ Ή ΖΗΜΙΑ ΧΡΗΣΕΩΣ)

15.1. Έννοια καθαρών κερδών.....	297
15.2. Κατηγορίες οντοτήτων και εταιρειών.....	297

Σελ.

15.3.	Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις των πολύ μικρών επιχειρήσεων	298
15.3.1.	Οι ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρείες, οι ατομικές επιχειρήσεις κ.α. οποίες έχουν κύκλο εργασιών μέχρι ευρώ 1.500.000 χαρακτηρίζονται ως πολύ μικρές οντότητες (επιχειρήσεις)	298
15.3.2.	Ανώνυμες εταιρείες, Ε.Π.Ε., Ι.Κ.Ε., ετερόρρυθμες κατά μετοχές και Ο.Ε. ή Ε.Ε όταν όλοι οι εταίροι των προσώπων αυτών έχουν περιορισμένη ευθύνη	302
15.4.	Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις των μικρών επιχειρήσεων	306
15.4.1.	Οι ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρείες, οι ατομικές επιχειρήσεις κ.α. οποίες έχουν κύκλο εργασιών άνω των ευρώ 1.500.000 χαρακτηρίζονται ως μικρές οντότητες (επιχειρήσεις)	307
15.4.2.	Μικρές ανώνυμες εταιρείες, Ε.Π.Ε., Ι.Κ.Ε, ετερόρρυθμες κατά μετοχές και ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρείες όταν όλοι οι εταίροι των προσώπων αυτών έχουν περιορισμένη ευθύνη	307

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16

Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

16.1.	Το σύστημα φορολογίας εισοδήματος της ανώνυμης εταιρείας και της ΕΠΕ που καθιέρωσε ο Ν. 2065/1992	314
16.2.	Περί του φόρου εισοδήματος της ανώνυμης εταιρείας	318
16.2.1.	Γενικά	318
16.2.2.	Διάκριση του φόρου εισοδήματος της ανώνυμης εταιρείας	318
16.3.	Λοιποί μη ενσωματούμενοι στο λειτουργικό κόστος φόροι	321
16.4.	Ο φόρος εισοδήματος και οι λοιποί μη ενσωματούμενοι στο λειτουργικό κόστος φόροι είναι εταιρικά βάρη	322
16.5.	Φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων βάσει του Ν. 4172/2013	323
16.5.1.	Αντικείμενο του φόρου	323
16.5.2.	Υποκείμενο του φόρου	324
16.5.3.	Απαλλασσόμενα νομικά πρόσωπα	324
16.5.4.	Έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα- Έννοια κερδών από επιχειρηματική δραστηριότητα	325
16.5.5.	Διανομή ή Κεφαλαιοποίηση κερδών	326
16.5.6.	Εκπιπόμενες επιχειρηματικές δαπάνες	326
16.5.7.	Είσπραξη ενδοομιλικών μερισμάτων - Απαλλογή από το φόρο εισοδήματος. Σε ποιες περιπτώσεις παρέχεται απαλλογή	327
16.5.8.	Το ποσό των εισπραττόμενων μερισμάτων που απαλλογείται της φορολογίας εμφανίζεται σε ειδικό λογαριασμό αποθεματικού	328
16.5.9.	Φορολογικός συντελεστής (άρθρο 58, Ν. 4172/2013)	329
16.5.10.	Φορολογητέο εισόδημα νομικών προσώπων	329
16.6.	Εκκαθάριση νομικών προσώπων	330
16.7.	Μερίσματα (Έννοια μερισμάτων - Παρακράτηση φόρου - Εξάντληση φορολογικής υποχρέωσης)	330
16.7.1.	Έννοια του όρου «μερίσματα» βάσει του Ν. 4172/2013	330

	Σελ.
16.7.2. Θεωρείται ως μέρος οποιοσδήποτε διανέμεται από νομικά πρόσωπα (ανώνυμες εταιρείες, Ε.Π.Ε., Ι.Κ.Ε. προσωπικές και οντότητες) οι οποίες τηρούν διπλογραφικά βιβλία.....	330
16.7.3. Προσωπικές εταιρείες και οντότητες οι οποίες τηρούν απλογραφικά βιβλία - Διανομή κερδών. Δεν ενεργείται παρακράτηση φόρου, καθόσον τα κέρδη αυτά φορολογούνται μόνο στο όνομα του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας	331
16.8. Παρακράτηση φόρου από μερίσματα	331
16.8.1. Ποσοστό παρακράτησης	331
16.8.2. Χρόνος παρακράτησης.....	332
16.8.3. Προσωρινές απολήψεις κερδών προσωπικών εταιρειών και νομικών οντοτήτων	334
16.8.4. Εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης για τους μετόχους:	
α) ημεδαπά φυσικά πρόσωπα ή.....	334
β) φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα που δεν έχει τη φορολογική κατοικία του και δεν διατηρεί μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα και τα νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που δεν ασκούν δραστηριότητα στην Ελλάδα μέσω γραφείου, παραρτήματος, κ.λπ	334
16.8.5. Μέτοχοι ημεδαπά νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες, κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα, ή μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα των αλλοδαπών νομικών προσώπων.....	334
16.8.6. Εξαιρέσεις από την παρακράτηση φόρου μερισμάτων	334
16.8.7. Υπόχρεος για τη διενέργεια της παρακράτησης	335
16.8.8. Απόδοση φόρου μερισμάτων	335

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ - ΔΙΑΘΕΣΗ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ ΚΕΡΔΩΝ

17.1. Κέρδη επί των οποίων υπολογίζεται το τακτικό αποθεματικό και το πρώτο μέρος.....	336
17.2. Τακτικό αποθεματικό	338
17.3. Διανομή μερισμάτων.....	340
17.3.1. Γενικά περί διανομής μερισμάτων από τα κέρδη της ανώνυμης εταιρείας	340
17.3.2. Προϋποθέσεις και περιορισμός διανομής ποσών	342
17.4. Διάθεση του «υπολοίπου» των καθαρών κερδών	345
17.5. Επιστροφή παράνομα εισπραχθέντων ποσών	345

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18

Η ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ

18.1. Αμοιβές λόγω επιβράβευσης των προσπαθειών του προσωπικού.....	346
18.1.1. Τρόποι επιβράβευσης.....	346

Σελ.

18.1.2.	Η λογιστική των αμοιβών.....	346
18.2.	Έκτακτες παροχές καταβληθόμενες στο προσωπικό ως επιβράβευση των επιτυχών προσπαθειών του	347
18.2.1.	Η λογιστική των εκτάκτων αμοιβών.....	347
18.2.2.	Πότε οι έκτακτες αμοιβές θεωρούνται ότι περιλαμβάνονται στην έννοια των τακτικών αμοιβών.....	347
18.2.3.	Ασφαλιστικές εισφορές επί των εκτάκτων παροχών.....	348
18.2.4.	Εισόδημα και χαρτόσημο εκτάκτων παροχών	349
18.3.	Διανομή κερδών στο προσωπικό των ανωνύμων εταιρειών.....	352
18.3.1.	Η διάθεση των κερδών της ανώνυμης εταιρείας.....	352
18.3.2.	Ποσοστό των κερδών που διατίθεται στο προσωπικό.....	352
18.3.3.	Φορολογία διανεμόμενων κερδών στο προσωπικό ανωνύμων εταιρειών	354
18.3.3.1.	Εισόδημα	354
18.3.3.2.	Χρόνος κτήσεως εισοδήματος	354
18.3.3.3.	Παρακράτηση φόρου.....	355
18.3.4.	Χαρτόσημο αμοιβών	355
18.3.5.	Ασφαλιστικές εισφορές	356
18.3.6.	Τα ποσοστά των κερδών που διανέμονται στο προσωπικό δεν θεωρούνται τακτικές αποδοχές.....	357
18.3.7.	Σε ποιες περιπτώσεις η διανομή κερδών στο προσωπικό θεωρείται δωρεά.....	357

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΚΕΡΔΩΝ

19.1.	Οι εταιρείες απαγορεύεται να διανείμουν κέρδη όταν το αναπόσβεστο υπόλοιπο των εξόδων εγκαταστάσεως δεν καλύπτεται από προαιρετικά αποθεματικά και υπόλοιπο κερδών εις νέο	360
19.2.	Η ανώνυμη εταιρεία απαγορεύεται να διανείμει κέρδη όταν το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων γίνει μικρότερο από το άθροισμα του μετοχικού κεφαλαίου και των αποθεματικών που απαγορεύεται η διανομή τους	360

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΔΙΑΘΕΣΕΩΣ ΚΕΡΔΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

20.1.	Υποχρεώσεις της ανώνυμης εταιρείας από την ημέρα κατάρτισης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων έως την έγκριση αυτών.....	363
20.1.1.	Χρόνος περατώσεως λογιστικών εργασιών τέλους χρήσεως - Υποβολή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος.....	363
20.1.2.	Υπογραφή των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.....	363
20.1.3.	Πρόσκλησης της γενικής συνέλευσης.....	364
20.1.4.	Δημοσίευση της πρόσκλησης της γενικής συνέλευσης	364
20.1.5.	Δικαιώματα μετόχων πριν τη τακτική γενική συνέλευση.....	365

	Σελ.
20.1.6. Τόπος όπου συνέρχεται η γενική συνέλευση	366
20.1.7. Χρόνος σύγκλησης της τακτικής γενικής συνέλευσης.....	366
20.1.8. Έγκριση των ετήσιων και των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων από την τακτική γενική συνέλευση	367
20.1.9. Έγκριση συνολικής διαχείρισης και απαίτησή των ελεγκτών	369
20.1.10. Εγκυρότητα αποφάσεων γενικής συνέλευσης	369
20.1.11. Αναβολή γενικής συνέλευσης.....	370
20.2. Δημοσίευση χρηματοοικονομικών καταστάσεων και έκθεσης διαχείρισης...	370
20.3. Παράδειγμα διανομής κερδών ανώνυμης εταιρείας	373
20.3.1. Υπολογισμός στοιχείων «Πίνακα Διαθέσεως Αποτελεσμάτων»	374
20.3.2. Υπολογισμός προκαταβολής φόρου εισοδήματος	378
20.3.3. Λογιστικές εγγραφές φορολογίας και διάθεσης κερδών	378
20.3.3.1. Αποτέλεσμα μετά φορολογία - Προκαταβολή φόρου - Μέρισμα	378
20.3.3.2. Η λογιστική των αμοιβών των μελών του διοικητικού συμβουλίου καταβληθείσες μέχρι 31.12.2018	380
20.3.3.3. Η λογιστική των αμοιβών των μελών του διοικητικού συμβουλίου από 1.1.2019	386
20.3.4. Χρονοδιάγραμμα απόδοσης φόρων και υποβολή δηλώσεων	387
20.4. Έγκριση συνολικής διαχείρισης.....	387
20.5. Ευθύνη για την κατάρτιση και τη δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων και της έκθεσης διαχείρισης	388

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 21

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΛΑΘΟΥΣ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 28, ΤΟΥ Ν. 4308/2014 ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΤΙΚΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

21.1. Έννοια λογιστικού λάθους	390
21.2. Η διόρθωση των λαθών βάσει του άρθρου 28 των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων (Ν. 4308/2014) ή του ΔΛΠ 8	390
21.3. Η διόρθωση του λάθους βάσει οδηγιών της ΑΑΔΕ.....	393
21.4. Υποβολή εκπρόθεσμη τροποποιητικής δήλωσης φορολογίας εισοδήματος λόγω διόρθωσης λάθους.....	394

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22

ΔΙΑΝΟΜΗ ΠΡΟΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ

22.1. Γενικά περί της διανομής προσωρινού μερίσματος από τις ανώνυμες εταιρείες	396
22.2. Σύνταξη προσωρινών οικονομικών καταστάσεων.....	397
22.3. Λογιστικά βιβλία που θα καταχωρηθούν οι προσωρινές οικονομικές καταστάσεις	398
22.4. Καθορισμός από το διοικητικό συμβούλιο του καταβλητέου προμερίσματος.....	400
22.5. Χρόνος κτήσεως εσόδου από προμερίσματα.....	401

Σελ.

22.6. Διανομή εικονικών κερδών.....	402

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 23
Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΡΝΗΤΙΚΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ
(Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΖΗΜΙΩΝ)

23.1. Η «διάθεση» του αρνητικού αποτελέσματος	403
23.2. Η λογιστική της μελλοντικής καλύψεως του αρνητικού αποτελέσματος.....	403
23.2.1. Γενικά περί της λογιστικής αποσβέσεως των ζημιών	403
23.2.2. Ορθός συμψηφισμός ζημιών με μελλοντικά κέρδη.....	405
23.2.3. Λανθασμένος συμψηφισμός ζημιών με μελλοντικά κέρδη	406
23.2.4. Συμπέρασμα	407
23.3. Συμψηφισμός ζημίας με μελλοντικά κέρδη.....	407
23.4. Απόσβεση ζημίας ανώνυμης εταιρείας με μείωση του μετοχικού κεφαλαίου	408
23.5. Απόσβεση ζημίας ανώνυμης εταιρείας με διάθεση τακτικού αποθεματικού	410
23.6. Απόσβεση ζημίας με τη θετική διαφορά επιμέτρησης περιουσιακών στοιχείων στην εύλογη αξία.....	411
23.7. Η αύξηση των ζημιών των ανώνυμων εταιρειών και των ΕΠΕ τις οδηγεί στη λύση τους (ή στο νομικό θάνατο).....	412
23.7.1. Γενικά.....	412
23.7.2. Κατώτατα όρια των ιδίων κεφαλαίων της ανώνυμης εταιρείας.....	413
23.7.3. Κατώτατα όρια των ιδίων κεφαλαίων της ΕΠΕ	417
23.8. Οι ζημίες επηρεάζουν τη διανομή των κερδών και αποθεματικών της ανώνυμης εταιρείας.....	417
23.9. Περί του αρνητικού φορολογικού αποτελέσματος (ή της φορολογικής ζημίας)	418
23.9.1. Μεταφορά ζημιών (από επιχειρηματική δραστηριότητα) άρθρο 27, Ν. 4172/2013.....	418
23.9.2. Συμψηφισμός φορολογικής ζημίας με τα φορολογητέα κέρδη της ίδιας χρήσεως.....	420
23.9.2.1. Διατάξεις βάσει του Ν. 2238/1994.....	420
23.9.2.2. Διατάξεις βάσει του Ν. 4172/2013.....	424
23.9.3. Συμψηφισμός φορολογικής ζημίας με τα φορολογητέα κέρδη επόμενων χρήσεων	425
23.10. Απαγορεύσεις μεταφοράς της φορολογικής ζημίας.....	434
23.10.1. Απαλλασσόμενες της φορολογίας εισοδήματος δεν μπορούν να μεταφέρουν τη φορολογική ζημία	434
23.10.2. Οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να μεταφέρουν στην επόμενη χρήση για συμψηφισμό τη φορολογική ζημία που προέρχεται από έσοδα απαλλασσόμενα του φόρου ή φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο	434
23.11. Απώλεια του δικαιώματος μεταφοράς της ζημίας	435
23.12. Η τεχνική μεταφοράς για συμψηφισμό της φορολογικής ζημίας στα επόμενα πέντε (5) έτη	436
23.12.1. Η μεταφορά της ζημίας στις επόμενες πέντε (5) χρήσεις επιτρέπεται	

	Σελ.
μόνο εάν οι χρήσεις αυτές έχουν κέρδη.....	436
23.12.2. Η ζημία δεν μεταφέρεται στην επόμενη χρήση, όταν το αποτέλεσμα της επόμενης χρήσεως είναι ζημιογόνο	437
23.12.3. Ο συμπηφισμός των μεταφερόμενων ζημιών με τα κέρδη της χρήσεως προηγείται του σχηματισμού αφορολογήτων εκπτώσεων ...	437
23.13. Τα διανεμόμενα κέρδη (μερίσματα, αμοιβές Δ.Σ. κ.λπ.) δεν μπορούν να συμπηφισθούν με μεταφερόμενες φορολογικές ζημίες - Φορολογική Ζημία προερχόμενη από έσοδα συμμετοχών.....	439
23.14. Κεφαλαιοποίηση ή διανομής κερδών για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος - Ύπαρξη φορολογικών ζημιών	441
23.14.1. Τα διανεμόμενα κέρδη των νομικών προσώπων τα οποία απαλλιάσσονται του φόρου εισοδήματος	441
23.14.2. Διανομή κερδών από τα μεγαλύτερα των φορολογικών, βάσει Δ.Λ.Π., κέρδη	442
23.14.3. Διανομή κερδών χρήσεως παρά την ύπαρξη φορολογικών ζημιών. Τα διανεμόμενα κέρδη φορολογούνται και επίσης αυξάνουν τις φορολογικές ζημίες	442
23.14.3.1. Διανέμονται κέρδη της τρέχουσας χρήσεως ενώ η δήλωση φορολογίας εισοδήματός της χρήσεως αυτής εμφανίζει μεταφερόμενες φορολογικές ζημίες προηγούμενων χρήσεων	442
23.14.3.2. Διανέμονται λογιστικά κέρδη της τρέχουσας χρήσεως και η δήλωση φορολογίας εισοδήματος της ίδιας επιχείρησης εμφανίζει φορολογικές ζημίες οι οποίες έχουν προκύψει από φορολογική αναμόρφωση των λογιστικών κερδών της τρέχουσας χρήσης...	443
23.14.3.3. Το φορολογικό αποτέλεσμα του τρέχοντος φορολογικού έτους, είναι ζημιογόνο όμως λόγω συμπηφισμού των «προσωρινών διαφορών»	444
23.14.4. Διανομή κερδών προηγούμενων χρήσεων και φορολογικές ζημίες. Τα διανεμόμενα κέρδη προηγούμενων χρήσεων για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος, φορολογούνται αλλά δεν αυξάνουν τις φορολογικές ζημίες.....	444
23.14.5. Οι φορολογικές ζημίες παρελθουσών χρήσεων δεν μπορούν να συμπηφισθούν με αφορολόγητα αποθεματικά	445
23.15. Μεταβολή ιδιοκτησίας επιχείρησης και μεταφορά ζημιών.	445
23.15.1. Ο αντικαταχρηστικός κανόνας της παρ. 5, του άρθρου 27, του Ν. 4172/2013 περί μη μεταφοράς των φορολογικών ζημιών.	446
23.15.2. Πως εφαρμόζονται οι προϋποθέσεις της παρ. 5, του άρθρου 27 περί μη μεταφοράς των φορολογικών ζημιών.	447
23.15.2.1. Μεταβολή της άμεσης συμμετοχής	447
23.15.2.2. Μεταβολή της έμμεσης συμμετοχής	448
23.15.2.3. Ως προς τη μεταβολή των δικαιωμάτων ψήφου	449
23.16. Φορολογική μεταχείριση ζημιών που προκύπτουν στην αλληλοδαπή	449
23.16.1. Γενικά	449
23.16.2. Ζημίες από την άσκηση οποιασδήποτε άλλης δραστηριότητας	450

Σελ.

23.16.3. Ζημίες από εκκαθάριση αλληλοδαπής εταιρείας	451

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

ΔΙΑΘΕΣΗ Ή ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ ΚΕΡΔΩΝ ΕΙΣ ΝΕΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 24

ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ Ή ΔΙΑΘΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΗΜΕΝΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ ΚΕΡΔΩΝ ΕΙΣ ΝΕΟΝ

24.1. Το σύστημα φορολογίας της ανώνυμης εταιρείας και της ΕΠΕ που καθιέρωσε ο Ν. 2065/1992	453
24.2. Διάθεση ή κεφαλαιοποίηση από 30.6.1992 και μετά αποθεματικών και υπολοίπου κερδών εις νέον φορολογηθέντων με το σύστημα που ίσχυε προ του Ν. 2065/1992	453
24.3. Φορολογημένα αποθεματικά και υπόλοιπο κερδών εις νέον σχηματισθέντα από φορολογημένα κέρδη ισολογισμών που έληξαν μέχρι 29.6.1992	455
24.3.1. Φορολογημένα αποθεματικά και υπόλοιπο κερδών εις νέον σχηματισθέντα από κέρδη διαχειριστικών χρήσεων που έληξαν μέχρι 30.12.1991	455
24.3.2. Φορολογημένα αποθεματικά και υπόλοιπο κερδών εις νέον σχηματισθέντα από κέρδη διαχειριστικών χρήσεων που έληξαν από 31.12.1991 έως 29.6.1992	457
24.4. Διάθεση ή κεφαλαιοποίηση αποθεματικών και υπολοίπου κερδών εις νέον που σχηματίσθηκαν από κέρδη διαχειριστικών χρήσεων που κλείνουν από 30.6.1992 και μετά	459
24.5. Φορολογημένα αποθεματικά άρθρου 8, Ν. 2579/1998	459
24.5.1. Φορολογία αφορολόγητων αποθεματικών βάσει του άρθρου 8 του Ν. 2579/1998	459
24.5.2. Φορολογία αφορολόγητων αποθεματικών που σχηματίσθηκαν μέχρι 29.6.1992 και εμφανίζονται την 17.2.1998 στα έκτακτα αποθεματικά και στο υπόλοιπο κερδών εις νέον	460
24.5.3. Παρατηρήσεις για το αφορολόγητο αποθεματικό «Έκπτωση επί της εφ' άπαξ καταβολής φόρου εισοδήματος»	463
24.6. Λοιπά θέματα κεφαλαιοποιήσεως φορολογημένων αποθεματικών	464
24.7. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση φορολογημένων αποθεματικών προηγούμενων χρήσεων βάσει του Ν. 4172/2013	464
24.7.1. Γενικά περί φορολογίας αποθεματικών προηγούμενων χρήσεων ..	464
24.7.1.1. Θεωρείται ως μέροςμα όποιο ποσό διανέμεται από νομικά πρόσωπα (ανώνυμες εταιρείες, Ε.Π.Ε., Ι.Κ.Ε. προσωπικές και οντότητες) που τηρούν διπλογραφικά βιβλία	464
24.7.1.2. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση κερδών παρελθουσών χρήσεων	465
24.7.1.3. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση αποθεματικών από κέρδη παρελθουσών χρήσεων των ΕΠΕ και των προσωπικών εταιρειών	465

	Σελ.
24.7.1.4. Έγκριση της διανομής αποθεματικών ή κερδών προηγούμενων χρήσεων από τη γενική συνέλευση των μετόχων ή εταιρών.....	466
24.7.2. Πρόσωπα άρθρου 45 με διπλογραφικά λογιστικά βιβλία-φορολογία αποθεματικών προηγούμενων χρήσεων. (Υπ. Οικονομικών πολ. 1059/2015).....	468
24.7.2.1. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση αφορολόγητων αποθεματικών προηγούμενων χρήσεων (ή αποθεματικά για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων)...	468
24.7.2.2. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση αποθεματικών προηγούμενων χρήσεων που έχουν φορολογηθεί κατ' ειδικό τρόπο (π.χ. αποθεματικά από τόκους καταθέσεων)	469
24.7.2.3. Αφορολόγητα αποθεματικά αναπτυξιακών νόμων	470
24.7.2.4. Αφορολόγητα αποθεματικά από επιχορηγήσεις παγίων	471
24.7.2.5. Αφορολόγητα αποθεματικά που σχηματίζονται με βάση τις διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε. (Ν. 4172/2013)	472
24.7.2.6. Αφορολόγητα αποθεματικά που σχηματίζονται με βάση τα απαλλασσόμενα της φορολογίας εισοδήματος ενδοεταιρικά μερίσματα (άρθρο 48, Ν. 4172/2013).....	472
24.7.2.7. Αφορολόγητα αποθεματικά από την υπερτίμηση αναγκαστικής απαλλοτριώσεως ακινήτου.....	472
24.7.2.8. Κέρδη του φορολογικού έτους που έληξε. - Διανομή κερδών για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων.....	474
24.7.3. Πρόσωπα άρθρου 45 με απλογραφικά λογιστικά βιβλία-φορολογία αποθεματικών προηγούμενων χρήσεων.....	475
24.8. Μετατροπή ανώνυμης εταιρείας, Ε.Π.Ε. ή Ι.Κ.Ε. σε προσωπική εταιρεία - Φορολογία αποθεματικών	475

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 25

ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

25.1. Γενικά.....	476
25.2. Φορολογία κεφαλαιοποιούμενων αφορολόγητων αποθεματικών	476
25.2.1. Γενικές αρχές φορολογίας	476
25.2.2. Αποθεματικά αναπτυξιακών νόμων	477
25.2.2.1. Ανωνύμων εταιρειών με μετοχές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο.	477
25.2.2.2. Λοιπών ανωνύμων εταιρειών και ΕΠΕ	480
25.2.3. Ειδικά αφορολόγητα αποθεματικά επενδύσεων.....	482
25.2.3.1. Εμπορικών επιχειρήσεων	482
25.2.3.2. Βιομηχανικών κ.λπ. επιχειρήσεων άρθρου 2 Ν. 1892/1990.....	482
25.2.4. Συνέπειες σε περίπτωση διαλύσεως της επιχείρησης ή μειώσεως του κεφαλαίου μετά την κεφαλαιοποίηση αφορολόγητων αποθεματικών.	483
25.2.4.1. Αναπτυξιακών νόμων.....	483

Σελ.

25.2.4.2. Ειδικά αποθεματικά άρθρα 22, Ν. 1828/1989	484
25.2.4.3. Ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού εμπορικών επιχειρήσεων	485
25.2.4.4. Μέχρι ποιο σημείο μπορεί να μειωθεί το μετοχικό κεφάλαιο με βάση τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας	485
25.3. Ποιο όργανο είναι αρμόδιο για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση αποθεματικών	485
25.4. Πώς θα διανεμηθούν οι νέες μετοχές	485
25.5. Καταχώρηση πληροφοριών για αύξηση του κεφαλαίου	485
25.6. Απαλλοτρίωση από το φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου	486

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 26

ΔΙΑΝΟΜΗ ΚΕΡΔΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ

26.1. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση κερδών παρελθουσών χρήσεων	487
26.2. Ποιο όργανο είναι αρμόδιο για τη διάλυση των αποθεματικών της εταιρείας.	487
26.2.1. Τι ίσχυε μέχρι 31.12.2018	487
26.2.2. Η νέα διάταξη του Ν. 4548/2018 η οποία ισχύει από 1.1.2019	491
26.3. Χρόνος κτήσης του εισοδήματος	491
26.4. Διανομή κερδών παρελθουσών χρήσεων σε μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και στο προσωπικό ανώνυμης εταιρείας με απόφαση έκτακτης Γενικής Συνέλευσης	492
26.5. Διανομή κερδών και αποθεματικών προηγούμενων χρήσεων με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου	492
26.6. Λοιπά θέματα	493

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 27

«ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΣΤΗ ΕΥΛΟΓΗ ΑΞΙΑ»

27.1. Εμφάνιση στον ισολογισμό του λογαριασμού «Διαφορές από την επιμέτρηση περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων στη εύλογη αξία»	494
27.2. Η λογιστική του λογαριασμού «Διαφορές από την επιμέτρηση περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων στη εύλογη αξία»	495
27.3. Πότε κεφαλαιοποιούνται ή διανέμονται οι «Διαφορές από την επιμέτρηση περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων στη εύλογη αξία»	495
27.4. Αναβαλλόμενη φορολογία επί της διαφοράς εύλογης αξίας από την επιμέτρηση στην εύλογη αξία	495
27.5. Παράδειγμα	496
27.6. Πληροφορίες στο προσάρτημα	501

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 28

Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΔΩΡΕΑΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

28.1. Η λογιστική των λαμβανόμενων δωρεάν μετοχών λόγω κεφαλαιοποίησε-	

	Σελ.
ως ιδίων κεφαλαίων	502
28.2. Κεφαλαιοποίηση φορολογημένων αποθεματικών και υπολοίπου κερδών εις νέον	505
28.3. Κεφαλαιοποίηση αφορολόγητων αποθεματικών	505

ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟ

ΟΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 29

Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

29.1. Μετοχικό κεφάλαιο	507
29.1.1. Αρχικό κεφάλαιο	507
29.1.2. Όργανα αύξησεως μετοχικού κεφαλαίου ανώνυμης εταιρείας	508
29.2. Αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου από την καταστατική γενική συνέλευση	508
29.2.1. Γενικά	508
29.2.2. Στο καταστατικό δεν υπάρχει διάταξη για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου	509
29.2.3. Τα αποθεματικά της ανώνυμης εταιρείας υπερβαίνουν το 1/4 του καταβλημένου μετοχικού κεφαλαίου	509
29.2.4. Ποσοστά καταστατικής γενικής συνέλευσης για αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου ή τακτική αύξηση κεφαλαίου	509
29.3. Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου με συνήθη γενική συνέλευση ή έκτακτη αύξηση κεφαλαίου	510
29.3.1. Αύξηση κεφαλαίου κατά την πρώτη πενταετία από τη σύσταση της ανώνυμης εταιρείας, εφόσον προβλέπεται από το καταστατικό	511
29.3.2. Αύξηση κεφαλαίου που επιβάλλεται από διάταξη νόμου	512
29.3.3. Αύξηση κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση αποθεματικών	512
29.4. Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου	513
29.4.1. Γενικά	513
29.4.2. Το διοικητικό συμβούλιο έχει δικαίωμα από το καταστατικό να αυξάνει το μετοχικό κεφάλαιο	514
29.4.3. Η γενική συνέλευση μπορεί να εκχωρήσει το δικαίωμα στο διοικητικό συμβούλιο να αυξάνει το μετοχικό κεφάλαιο	515
29.4.4. Η γενική συνέλευση μπορεί να ανανεώσει το δικαίωμα του διοικητικού συμβουλίου να αυξάνει το μετοχικό κεφάλαιο	515
29.4.5. Παράδειγμα	516
29.4.5.1. Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου την 30.9.2020 με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου	516
29.4.5.2. Αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου την 30.10.2020 και την 31.1.2021 από τη συνήθη γενική συνέλευση	517
29.4.5.3. Τροποποιήσεις καταστατικού	517
29.5. Αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου αρχικά από το Διοικητικό Συμβούλιο και στη συνέχεια από τη γενική συνέλευση	517

Σελ.

29.6.	Διαδικασία αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου.....	518
29.6.1.	Τι αναφέρει η απόφαση του αρμόδιου οργάνου για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου	518
29.6.2.	Καταβολή και πιστοποίηση της καταβολής του κεφαλαίου	519
29.6.3.	Δικαίωμα προτίμησης των παλαιών μετόχων	522
29.6.4.	Περιορισμός ή αποκλεισμός του δικαιώματος	523
29.6.5.	Δυνατότητα μερικής κάλυψης του κεφαλαίου σε περιπτώσεις αύξησης	523
29.6.6.	Διάθεση νέων μετοχών με τιμές έκδοσης διαφορετικές.....	524
29.6.7.	Εκποίηση αδιάθετων κλασματικών υπολοίπων.....	524
29.6.8.	Σύμβαση ανάληψης μετοχών	524
29.7.	Έξοδα αύξησης κεφαλαίου	525
29.7.1.	Η λογιστική των εξόδων αύξησης κεφαλαίου	525
29.7.2.	Φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίου	525
29.7.3.	Απαλλοτρίωση από το φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου	526
29.8.	Η λογιστική της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου	527
29.9.	Καταθέσεις χρημάτων από μετόχους για αύξηση μετοχικού κεφαλαίου.....	527
29.10.	Αύξηση κεφαλαίου με εισφορές σε είδος	528
29.10.1.	Εισφερόμενα είδη και αποτίμησή τους.....	528
29.10.2.	Δυνατότητα μη αποτίμησης των εταιρικών εισφορών	530
29.10.3.	Αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου με συμψηφισμό χρεών	531
29.11.	Μερική καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου	532
29.12.	Απαγόρευση απαλλοτρίωσης από την υποχρέωση καταβολής εισφοράς ή επιστροφή εισφοράς	535

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 29α**ΠΟΣΑ ΠΡΟΟΡΙΖΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ**

29α.1.	Καταθέσεις των μετόχων για αύξηση του κεφαλαίου	536
29α.2.	Προθεσμία καταβολής του ποσού του μετοχικού κεφαλαίου.....	537
29α.3.	Καταθέσεις μετόχων με προορισμό την μελλοντική αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου	537
29α.4.	Ο έλεγχος του λογαριασμού 42.00 «Καταθέσεις μετόχων»	540
29α.5.	Χαρτόσημο επί των ποσών των καταθέσεων	541
29α.6.	Απόφαση γενικής συνέλευσης των μετόχων για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου.....	542
29α.7.	Η λογιστική της αύξησης κεφαλαίου	544
29α.8.	Αναίρεση της ανέκκλητης δέσμευσης	546

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 30**Η ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ**

30.1.	Γενικά.....	547
30.2.	Περιπτώσεις μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου	548

	Σελ.
30.2.1. Υποχρεωτική μείωση του μετοχικού κεφαλαίου	548
30.2.2. Εκούσια μείωση του μετοχικού κεφαλαίου	549
30.2.2.1. Πραγματική μείωση κεφαλαίου	550
30.2.2.2. Ονομαστική μείωση κεφαλαίου	550
30.3. Οι προϋποθέσεις μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου	552
30.3.1. Απόφαση καταστατικής γενικής συνέλευσης	552
30.3.2. Εξασφάλιση των δανειστών	554
30.3.3. Τροποποίηση του καταστατικού - Δημοσιότητα	555
30.4. Περιορισμοί στη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου	555
30.4.1. Γενικός περιορισμός	555
30.4.2. Υποχρεώσεις της ανώνυμης εταιρείας από την κεφαλαιοποίηση των ωφελειών γενικά που προκύπτουν από την αναπροσαρμογή των παγίων και των αφορολόγητων αποθεματικών	556
30.4.3. Μέχρι ποιο ποσό μπορεί να μειωθεί το μετοχικό κεφάλαιο με βάση τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας.....	558
30.5. Η λογιστική της μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου	561
30.5.1. Μείωση με επιστροφή στους μετόχους της ονομαστικής αξίας	561
30.5.2. Εξαγορά και ακύρωση ορισμένου αριθμού μετοχών	562
30.5.3. Ζημία που προκύπτει σε μείωση του μετοχικού κεφαλαίου και σε α- ντίστοιχη μείωση της ονομαστικής αξίας των μετοχών της - Ζημία λόγω συμμετοχής σε εταιρεία η οποία εκκαθαρίστηκε	565
30.6. Εξαγοράσιμες μετοχές	566
30.7. Μείωσης του κεφαλαίου της αποκτώσας εταιρείας σε μετασχηματισμό του άρθρου 54, του Ν. 4172/2013	567
30.8. Μείωση του κεφαλαίου της αποκτώσας εταιρείας στην περίπτωση ανταλλα- γής τίτλων βάσει του άρθρου 53 του Ν. 4172/2013	568
30.9. Ειδικοί τρόποι μείωσης κεφαλαίου. Μείωση κεφαλαίου σε είδος.....	568

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 31

ΑΠΟΣΒΕΣΗ ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

31.1. Γενικά.....	569
31.2. Η λογιστική της αποσβέσεως του μετοχικού κεφαλαίου	571
31.3. Φορολογία εισοδήματος κατά τη διάλυση της ανώνυμης εταιρείας.....	574
31.3.1. Τι ισχύει μέχρι 31.12.2013 με τις διατάξεις του Ν. 2238/ 1994	574
31.3.2. Τι ισχύει από 1.1.2014 με τις διατάξεις του Ν. 4172/ 2013	574

ΜΕΡΟΣ ΟΓΔΟΟ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΜΙΛΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 32

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΟΜΙΛΩΝ

32.1. Είσπραξη ενδοομιλικών μερισμάτων - Απαλλοτρίωση από φόρο εισοδήματος -	

	Σελ.
Διατάξεις που ισχύουν από 1.1.2014 (άρθρο 48, παρ.1, Ν.4172/2013).....	578
32.1.1. Είσπραξη ενδοομιλικών μερισμάτων όταν εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 48.....	578
32.1.1.1. Απαλλοαγή από φόρο εισοδήματος	578
32.1.2. Οι αλληλαγές του άρθρου 8, του Ν. 4378/2016 στη φορολογική νομοθεσία για τα ενδοομιλικά μερίσματα.....	579
32.1.2.1. Φορολογική μεταχείριση των υβριδικών δανείων μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων	579
32.1.2.2. Φορολογική μεταχείριση μη γνήσιων ρυθμίσεων στον βαθμό που δεν τίθενται σε εφαρμογή για βάσιμους εμπορικούς λόγους	580
32.1.2.3. Αλληλαγές στο Παράρτημα Α1 του Ν. 2578/1998	580
32.1.2.4. Έναρξη ισχύος των διατάξεων του άρθρου 8, του Ν. 4378/2016.	580
32.1.3. Εμφάνιση αφορολογήτων εσόδων από μερίσματα στα λογιστικά βιβλία του λήπτη - μετόχου	581
32.1.3.1. Διατάξεις που ισχύουν για ισολογισμούς από 1.1.2014 και μετά.	581
32.1.3.2. Δαπάνες που αναλογούν στα απαλλοασσόμενα μερίσματα	581
32.1.3.3. Παράδειγμα εφαρμογής του άρθρου 48, του Ν. 4172/2013	582
32.1.3.4. Επιχειρήσεις με ζημιόγωνα αποτελέσματα.....	583
32.1.3.5. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση του άνω αποθεματικού.....	583
32.1.3.6. Ζημίες και διανομή αποθεματικού	584
32.1.3.7. Η λογιστική σχηματισμού του αποθεματικού	584
32.1.4. Είσπραξη ενδοομιλικών μερισμάτων όταν δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 48	585
32.1.5. Ο λήπτης (νομικό πρόσωπο) δεν πληροί την προϋπόθεση διακράτησης του ποσοστού συμμετοχής (24 μήνες) κατά το χρόνο χορήγησης του φορολογικού πλεονεκτήματος	588
32.1.5.1. Πρέπει να καταθέσει στη Φορολογική Διοίκηση εγγυητική επιστολή, υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, ίση με το ποσό του φόρου που θα όφειλε να καταβάλει σε περίπτωση μη χορήγησης της απαλλοαγής.....	588
32.1.5.2. Εάν ο φορολογούμενος παύει να διακρατεί το ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής πριν τη συμπλήρωση των 24 μηνών, η εγγύηση καταπίπτει υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου	589
32.1.5.3. Εάν ο λήπτης δικαιούχος δεν καταθέσει εγγυητική επιστολή και φορολογηθεί θα πρέπει να υποβάλει κατά το χρόνο της συμπλήρωσης των 24 μηνών τροποποιητική δήλωση προκειμένου να ληφθεί υπόψη το σχετικό ποσό εισοδήματος, ως απαλλοασσόμενο έσοδο.....	589
32.1.5.4. Εάν η προϋπόθεση διακράτησης πληρωθεί πριν την ημερομηνία υποβολής της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος του φορολογικού έτους συμπλήρωσης της ως άνω προϋπόθεσης.....	589
32.2. Πληρωμή ενδοεταιρικών μερισμάτων σε μητρικές φορολογικούς κατοίκους χωρών Ευρωπαϊκής Ένωσης.- Διατάξεις που ισχύουν από 1.1.2014..	591
32.2.1. Απαλλοαγή από την παρακράτηση φόρου εισοδήματος (άρθρο 63,	

	Σελ.
παρ.1, Ν.4172/2013)	591
32.2.2. Φορολογική μεταχείριση των μερισμάτων που λαμβάνουν νομικά πρόσωπα από την κοινοπραξία στην οποία συμμετέχουν.....	592
32.2.3. Στην έννοια της διανομής κερδών περιλαμβάνεται και η διανομή ή κεφαλαιοποίηση κερδών παρελθουσών χρήσεων.....	595
32.3. Τι ισχύει για τα διανεμόμενα κέρδη μεταξύ θυγατρικών και μητρικών εταιρειών διαφορετικών κρατών μελών	596

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 33

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΕΣ ΑΛΛΟΔΑΠΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ (άρθρο 66, Ν. 4172/2013)

33.1. Η διάταξη του άρθρου 66, του Ν. 4172/2013	601
33.2. Η ερμηνευτική εγκύκλιος της ΑΑΔΕ Ε 2018/20	603
33.α. Γενικά.....	603
33.β. Προϋποθέσεις εφαρμογές άρθρου 66 ΚΦΕ	603
33.β.1. Ορισμός ελεγχόμενων αλληλοδαπών εταιρειών	603
33.β.2. Το κριτήριο της συμμετοχής (άρθρο 66 παράγραφος 1 εδάφιο α ΚΦΕ)	604
33.β.3. Το κριτήριο του καταβληθέντος φόρου (άρθρο 66 παράγραφος 1 εδάφιο β ΚΦΕ)	604
33.γ. Το κριτήριο του εισοδήματος (άρθρο 66 παράγραφος 1 εδάφιο γ ΚΦΕ)	605
33.δ. Ορισμός συνδεδεμένων εταιριών για τους σκοπούς του άρθρου 66	606
33.ε. Κατηγορίες εισοδήματος που καταλαμβάνονται από τη διάταξη.....	607
33.στ. Κανόνες υπολογισμού φορολογητέου εισοδηματίες της ΕΑΕ	608
33.ζ. Διανομή κερδών από την ΕΑΕ.....	609
33.η. Εκποίηση της συμμετοχής σε ΕΑΕ	609
33.θ. Μείωση φορολογικής υποχρέωσης φορολογουμένου (πίσωση φόρου ΕΑΕ)	610
33.ι. Μη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 66 επί εταιριών που ασκούν ουσιαστική οικονομική δραστηριότητα	611
33.ια. Δηλώσεις φυσικών προσώπων.....	611
33.ιβ. Ναυτιλιακές εταιρείες.....	612

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 34

ΚΑΝΟΝΑΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΚΩΝ (άρθρο 49, ν. 4172/2013)

34.1. Εισαγωγή στην έννοια του κανόνα περιορισμού τόκων	613
34.2. Φορολογική έκπτωση κόστους δανεισμού. Τι ισχύει από 1.1.2019.	613
34.3. Ο ορισμός του «υπερβαίνοντος κόστους δανεισμού», βάσει του άρθρου 11, του Ν. 4601/2019.	614
34.4. Έννοια του όρου ΕΒΙΤΔΑ.- Τι ισχύει από 1.1.2019.....	615
34.5. Ποιο ποσό αναγνωρίζεται ως «κόστος δανεισμού».	616
34.6. Το υπερβαίνον κόστος δανεισμού που δεν μπορεί να εκπεσθεί κατά το τρέχον έτος, μεταφέρεται στα επόμενα έτη.	617
34.7. Εξαιρέση, από την εφαρμογής του «υπερβαίνοντος κόστους δανεισμού».	618
34.8. Εξαιρούνται από τον κανόνα περιορισμού των τόκων οι χρηματοπιστωτικές	

	Σελ.
επιχειρήσεις	618
34.9. Μεταβατική διάταξη	619
34.10. Παράδειγμα	621
34.11. Θέματα ομίλων	621

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 34α

Υπεραξία από τη μεταβίβαση τίτλων συμμετοχής.

Απαλλογή από τη φορολογία εισοδήματος (Άρθρο 48Α, Ν. 4172/2013)

34.α.1. Η διάταξη του άρθρου 48Α του Ν. 4172/2013	622
34.α.2. Ποια νομικά πρόσωπα απαλλάσσονται από τη φορολογία εισοδήματος επί της υπεραξίας κατά τη μεταβίβαση τίτλων συμμετοχής βάσει του άρθρου 48Α, του Ν. 4172/2013	622
34.α.3. Τι νοείται ως μεταβίβαση τίτλων συμμετοχής σε νομικό πρόσωπο για την εφαρμογή του άρθρου 48Α, του Ν. 4172/2013	623
34.α.4. Ανταλλαγή τίτλων βάσει του άρθρου 53, Ν. 4172/2013	623
34.α.5. Νομικά πρόσωπα των οποίων οι τίτλοι μεταβιβάζονται	624
34.α.5.1 Νομικά πρόσωπα με διπλογραφικά βιβλία. Η αφορολόγητη υπεραξία εμφανίζεται σε λογαριασμό αφορολογήτου αποθεματικού	625
34.α.5.2. Επιχειρηματικές δαπάνες που συνδέονται με τη μεταβιβαζόμενη συμμετοχή	625
34.α.5.3. Παράδειγμα εφαρμογής του άρθρου 48Α, του Ν. 4172/2013. ..	625
34.α.5.4. Επιχειρήσεις με απλογραφικά βιβλία	626
34.α.6. Επιχειρήσεις με ζημιογόνα αποτελέσματα	626
34.α.7. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση του άνω αποθεματικού	626
34.α.8. Ζημίες και διανομή αποθεματικού	627
34.α.9. Ζημίες από αποτίμηση των συμμετοχών	627
34.α.10. Ζημίες που προκύπτουν από την αποτίμηση των συμμετοχών κατά την εκκαθάριση του νομικού προσώπου	627

ΜΕΡΟΣ ΕΝΑΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 35

ΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

35.1. Λύση και εκκαθάριση ανώνυμης εταιρείας	629
35.1.1. Οι διατάξεις του Ν. 4548/2018	629
35.1.1.1. Λόγοι λύσεως της ανώνυμης εταιρείας	629
35.1.1.2. Λύση της εταιρείας με δικαστική απόφαση ύστερα από αίτηση του έχοντος έννομο συμφέρον	629
35.1.1.3. Λύση της εταιρείας με δικαστική απόφαση ύστερα από αίτηση των μετόχων	631
35.1.1.4. Περί των εκκαθαριστών της ανώνυμης εταιρείας	632
35.1.1.5. Τρόπος διενέργειας της εκκαθάρισης	634
35.1.1.6. Σχέδιο επιτάχυνσης και περάτωσης της εκκαθάρισης	636

	Σελ.
35.1.2. Εκκαθάριση ανώνυμης εταιρείας.....	636
35.1.2.1. Καταχώρηση στο Γ.Ε.ΜΗ.	636
35.1.2.2. Χρόνος έναρξης της περιόδου της εκκαθάρισης. - Κεφαλαιουχικές εταιρείες	637
35.1.2.3. Κατά το στάδιο της εκκαθάρισης η ανώνυμη εταιρεία εξακολουθεί να υφίσταται ως νομικό πρόσωπο	638
35.1.2.4. Διορισμός εκκαθαριστών	638
35.1.2.5. Συμβάσεις εκκαθαριστών	639
35.1.2.6. Αμοιβές εκκαθαριστών.....	639
35.1.2.7. Οι εκκαθαριστές διαχειρίζονται τις υποθέσεις της ανώνυμης εταιρείας και την εκπροσωπούν προς τα έξω και ενώπιον των δικαστηρίων	639
35.1.2.8. Ευθύνη εκκαθαριστών για χρέη προς το Δημόσιο.....	640
35.2. Υποχρεώσεις των εκκαθαριστών.....	641
35.2.1. Ισολογισμός λήξης τελευταίας χρήσης λειτουργίας της επιχείρησης	641
35.2.2. Ισολογισμός έναρξης εκκαθάρισης	642
35.2.2.1. Νομικά πρόσωπα που τίθενται σε εκκαθάριση	642
35.2.2.2. Νομικά πρόσωπα σε αδράνεια.....	643
35.2.3. Πράξεις κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης	644
35.2.4. Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις	646
35.2.5. Ισολογισμός λήξης εκκαθάρισης.....	647
35.3. Περάτωση της εκκαθάρισης - Διαγραφή της εταιρείας.....	648
35.4. Αναβίωση, συγχώνευση και διάσπαση της ηλυθείσας ανώνυμης εταιρείας .	650
35.5. Ειλεγκτές κατά την εκκαθάριση	654
35.6. Έγκριση οικονομικών καταστάσεων.....	654
35.7. Φορολογία εισοδήματος κατά τη διάλυση της ανώνυμης εταιρείας.....	654
35.7.1. Γενικά.....	654
35.7.1.1. Τι ίσχυε μέχρι 31.12.2013 με τις διατάξεις του Ν. 2238/1994	654
35.7.1.2. Τι ισχύει από 1.1.2014 με τις διατάξεις του Ν. 4172/2013	654
35.7.1.3. Συμψηφισμός μεταφερόμενων ζημιών.....	656
35.7.2. Αφορολόγητα αποθεματικά επί εκκαθάρισης εταιρειών.-Φορολόγηση αφορολόγητων αποθεματικών του ν. 2238/1994 με βάση τις διατάξεις των παρ.12 και 13 του άρθρου 72 του ν.4172/2013 στην περίπτωση υπό εκκαθάριση εταιρειών.....	657
35.7.3. Υποχρεώσεις της ανώνυμης εταιρείας από την κεφαλαιοποίηση των ωφελειών γενικά που προκύπτουν από την αναπροσαρμογή των παγίων και των αφορολογητών αποθεματικών.....	659
35.8. Φορολογικά θέματα νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων υπό εκκαθάριση	662
35.8.1. Υποβολή δήλωσης και καταβολή φόρου (άρθρο 68, Ν. 4172/2013)	662
35.8.2. Χρόνος έναρξης της περιόδου της εκκαθάρισης.....	664
35.8.3. Εκκαθάριση προσωπικών εταιρειών	664
35.9. Ζημία που προκύπτει από την εκκαθάριση	665
35.9.1. Ζημία που προκύπτει από την εκκαθάριση εταιρείας ή κοινοπραξίας	665
35.9.2. Ζημία από την εκκαθάριση αλληλοδαπής εταιρείας	665

Σελ.

35.9.3. Φορολογική μεταχείριση ζημίας σε περίπτωση εκκαθάρισης.....	666

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟ
ΟΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 52 ΚΑΙ 54 Ν.4172/2013

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 36
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ
ΣΤΟΥΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι νόμοι για φορολογικά κίνητρα επι μετασχηματισμών επιχειρήσεων από το έτος 1957 έως το Ν. 4172/2013 (μετατροπές, συγχωνεύσεις, απορροφήσεις, διασπάσεις και εισφορές κλάδων)	667

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 37
ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΠΑΣΕΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ
(Βάσει των νέων διατάξεων του άρθρου 54, του Ν. 4172/2013
μετά τις τροποποιήσεις του άρθρου 60, του Ν. 4438/2016).

37.1. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις εφαρμογής των άρθρων 52 έως 54, του Ν. 4172/2013	670
37.1.1. Πεδίο εφαρμογής	670
37.1.2. Οι άνω προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται σωρευτικά	670
37.1.3. Πρόσθετες φορολογικές υποχρεώσεις υπαγωγής στο άρθρο 54.....	670
37.1.3.1. Εισφέρουσες και λήπτριες έχουν τη φορολογική τους κατοικία τους στην Ελλάδα ή σε άλλο κράτος - μέλους της Ε.Ε.	670
37.1.3.2. Παρέχεται η δυνατότητα στη Φορολογική Διοίκηση να επιβάλει προϋποθέσεις	671
37.2. Σε ποιες περιπτώσεις εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 54.....	671
37.2.1. Μεταβίβαση στοιχείων ενεργητικού και παθητικού.....	671
37.2.1.1. Η εισφέρουσα και η λήπτρια φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδος μεταβιβάζουν κλάδο που βρίσκεται στην Ελλάδα ή σε άλλο κράτος - μέλος της Ε.Ε.....	671
37.2.1.2. Η εισφέρουσα είναι φορολογικός κάτοικος άλλου κράτους - μέλους της Ε.Ε. και η λήπτρια εταιρεία είναι κάτοικος Ελλάδος. Η μεταβίβαση δεν συνδέεται με την εκτός Ελλάδος μόνιμη εγκατάσταση της λήπτριας εταιρείας.....	672
37.2.1.3. Η εισφέρουσα εταιρεία είναι κάτοικος Ελλάδος ή άλλου κράτους - μέλους της Ε.Ε. με μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα (το αναφέρεται η αιτιολογική) και η λήπτρια εταιρεία είναι φορολογικός κάτοικος άλλου κράτους - μέλους της Ε.Ε. Η μεταβίβαση συνδέεται με μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα της λήπτριας εταιρείας	673
37.2.2. Μεταβίβαση κλάδου δραστηριότητας που συνιστά μόνιμη εγκατάσταση σε άλλο κράτος - μέλος της Ε.Ε.	673
37.3. Επιπρόσθετες προϋποθέσεις υπαγωγής στο άρθρο 54.....	674

	Σελ.
37.3.1. Στη συγχώνευση με απορρόφηση η λήπτρια είναι υφιστάμενη	674
37.3.2. Στη διάσπαση (ανεξάρτητα εάν είναι προβλεπόμενη από τον εμπορικό νόμο ή εάν αποτελεί μερική διάσπαση) οι λήπτριες μπορεί να είναι υφιστάμενες ή νέες εταιρείες	675
- Η διαφορά της μερικής διάσπασης από την προβλεπόμενη με τις διατάξεις του άρθρου 52 εισφορά ενεργητικού	675
37.3.3. Έννοια του κλάδου στη μερική διάσπαση.....	675
37.3.3.1. Η λήπτρια κατά τη μεταβίβαση του κλάδου προβαίνει σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου, αποδίδοντας στην εισφέρουσα εταιρεία μετοχές	675
- Αρνητική καθαρή θέση του κλάδου	675
37.3.3.2. Ο εισφερόμενος κλάδος θα πρέπει να εξάγει αυτοτελές λογιστικό αποτέλεσμα	676
37.3.3.3. Η εισφέρουσα και η λήπτρια πρέπει να είναι λειτουργούσες (ή η λήπτρια να συστήνεται) πριν και μετά την εισφορά	676
37.3.4. Η υπαγωγή στις διατάξεις των άρθρων 52 έως και 54 του Ν. 4172/2013 δεν είναι υποχρεωτική	676
37.3.5. Εξακολουθούν να παραμένουν σε ισχύ οι διατάξεις του Ν.2578/1998.....	677
37.3.6. Πως αποδεικνύεται η υπαγωγή στο άρθρο 54.....	677
37.3.7. Περισσότερες λήπτριες και εισφέρουσες εταιρείες.....	677
37.4. Το νέο άρθρο 54, του Ν. 4172/2013 – Συγχωνεύσεις και διασπάσεις	677
37.4.1. Συγχωνεύσεις και διασπάσεις.....	677
37.4.2. Έννοια της συγχώνευσης εταιρειών.....	677
- Στη συγχώνευση με απορρόφηση η απορροφούσα λήπτρια πρέπει να υφίσταται	677
- Συγχώνευση με ίδρυση νέας εταιρείας.....	678
37.4.3. Έννοια της διάσπασης εταιρειών	678
37.4.3.1. Η παρ.3 του άρθρου 54	678
37.4.3.2. Διάσπαση εταιρειών προβλεπόμενες από το εταιρικό δίκαιο	679
37.4.3.3. Διάσπαση εταιρειών μη προβλεπόμενες από το εταιρικό δίκαιο ..	679
- Διαφορά μερικής διάσπασης από εισφορά ενεργητικού	679
- Έννοια κλάδου δραστηριότητας.....	680
- Παράδειγμα	680
37.5. Σε ποιες περιπτώσεις οι διατάξεις του άρθρου 54 δεν εφαρμόζονται	681
- Απορρόφηση ανώνυμης εταιρείας από Ε.Π.Ε.	681
- Συγχώνευση με εξαγορά.....	681
- Μετατροπές επιχειρήσεων.....	681
- Μετασχηματισμοί ατομικών επιχειρήσεων και προσωπικών εταιριών.....	681
37.6. Αποτίμηση των εισφερομένων στοιχείων, διαπίστωση της πραγματικής αξίας και της σχέσης ανταλλαγής. Πρώτο φορολογικό έτος λήπτριας - Υποβολή φορολογικής δήλωσης.....	681
- Πραγματική αξία των μετασχηματιζόμενων εταιρειών.....	681
- Πρώτο φορολογικό έτος λήπτριας.....	681

	Σελ.
- Υποβολή φορολογικής δήλωσης από την εισφέρουσα	682
37.7. Παράδειγμα. Συγχώνευση με απορρόφηση βάσει του άρθρου 54, Ν. 4172/2013 και του Ν. 4601/2019	682
37.8. Η συγχώνευση ή η διάσπαση βάσει του άρθρου 54 δεν συνεπάγεται φορολόγηση της προκύπτουσας υπεραξίας	685
37.8.1. Σε επίπεδο λήπτριας δεν τίθεται θέμα υπεραξίας κατά το χρόνο του μετασχηματισμού	685
37.8.1.1. Η διάταξη της παρ. 8 του άρθρου 54	685
- Μη φορολόγηση της προκύπτουσας υπεραξίας.....	685
- Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	686
37.8.1.2. Η όποια υπεραξία θα φορολογηθεί στη λήπτρια εταιρεία κατά το χρόνο της μεταβίβασης των εισφερόμενων στοιχείων.....	686
- Περίπτωση περαιτέρω μετασχηματισμού.....	686
37.8.1.3. Απεικόνιση υπεραξίας για τη λήπτρια (απορροφώσα) εταιρεία....	686
- Οι απόψεις της ΕΛΤΕ σχετικά με την εμφάνιση της υπεραξίας	686
37.8.2. Ανταλλαγή και αποτίμηση λαμβανόμενων τίτλων	687
37.8.2.1. Αποτίμηση λαμβανόμενων τίτλων. - Η διάταξη της παρ. 16, του άρθρου 54	687
- Μέτοχος της αποκτώμενης εταιρείας είναι φυσικό πρόσωπο	687
- Μέτοχος της αποκτώμενης εταιρείας είναι νομικό πρόσωπο.....	688
- Ζημία η οποία προκύπτει κατά την ανταλλαγή	688
- Μείωσης του κεφαλαίου της αποκτώσας εταιρείας	688
37.8.2.2. Ο μέτοχος ή εταίρος της εισφέρουσας εταιρείας δεν υπόκειται σε φόρο για την υπεραξία που αποκτά, με εξαίρεση τη χρηματική καταβολή.....	688
37.8.2.3. Ανταλλαγή τίτλων	688
37.8.3. Προϋποθέσεις προκειμένου η λήπτρια εταιρεία ή εταιρείες να προβαίνουν σε χρηματική καταβολή πέραν της έκδοσης ή μεταβίβασης τίτλων	689
- Μεταβίβαση ιδίων τίτλων.....	690
- Μετοχές άλλων εταιρειών	690
- Φορολογία λόγω μείωσης του κεφαλαίου της αποκτώσας εταιρείας	690
37.9. Αποσβέσεις από τη λήπτρια των στοιχείων ενεργητικού της εισφέρουσας .	690
- Παράδειγμα	690
37.10. Αποθεματικά και προβλέψεις της εισφέρουσας	692
- Αφορολόγητα αποθεματικά προερχόμενα από προηγούμενο μετασχηματισμό της εισφέρουσας με το Ν.Δ. 1297/1972	693
- Σε περίπτωση που η εισφέρουσα έχει ενταχθεί στους αναπτυξιακούς Ν.2601/ 1998, Ν.3299/2004 και Ν.3908/2011	693
α) Συνεχίζουν να ενεργούνται αφορολόγητες εκπτώσεις.....	693
β) Δεν επιτρέπεται κεφαλαιοποίηση των άνω αποθεματικών και προβλέψεων	693
- Ένταξη της εισφέρουσας ή του κλάδου σε ειδικό καθεστώς	693
37.11. Φορολογικές ζημίες εισφέρουσας.....	693

	Σελ.
- Απώλεια του δικαιώματος μεταφοράς	693
- Η εισφέρουσα εταιρεία κατά τον χρόνο της εισφοράς έχει ζημία-Εμφάνιση της ζημίας σε ειδικό λογαριασμό	693
- Περίπτωση διασυνωριακού μετασχηματισμού	694
- Κρίσιμος χρόνος για το δικαίωμα μεταφοράς της ζημίας	694
- Παράδειγμα	694
37.12. Υπεραξία που δημιουργείται υπέρ της λήπτριας εταιρείας κατά τη συγχώνευση ή διάσπαση. - Φορολογική αντιμετώπιση του Goodwill	695
Η μητρική απορροφά τη θυγατρική	696
Η θυγατρική απορροφά τη μητρική	696
37.13. Μη εφαρμογή ευεργετημάτων	697

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 38

ΕΙΣΦΟΡΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΕΝΑΝΤΙ ΤΙΤΛΩΝ.

(Βάσει των νέων διατάξεων του άρθρου 52, του Ν. 4172/2013
μετά τις τροποποιήσεις του άρθρου 32, του Ν. 4465/2017)

38.1. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις εφαρμογής των άρθρων 52 έως 54, του Ν. 4172/2013	698
38.1.1. Πεδίο εφαρμογής	698
38.1.2. Οι άνω προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται σωρευτικά	698
38.1.3. Πρόσθετες φορολογικές υποχρεώσεις υπαγωγής στο άρθρο 52	698
38.1.3.1. Εισφέρουσες και λήπτριες έχουν τη φορολογική τους κατοικία τους στην Ελλάδα ή σε άλλο κράτος - μέλος της Ε.Ε.	698
38.1.3.2. Εισφέρουσες και λήπτριες έχουν το ίδιο φορολογικό καθεστώς .	699
38.1.3.3. Παρέχεται η δυνατότητα στη Φορολογική Διοίκηση να επιβάλει προϋποθέσεις	699
38.2. Πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 52	699
38.2.1. Η εισφέρουσα και η λήπτρια, φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδος, εισφέρουν ενεργητικό	700
38.2.2. Η εισφέρουσα είναι φορολογικός κάτοικος άλλου κράτους - μέλους της Ε.Ε. και η λήπτρια εταιρεία είναι κάτοικος Ελλάδος. Η μεταβίβαση δεν συνδέεται με την εκτός Ελλάδος μόνιμη εγκατάσταση της λήπτριας εταιρείας	700
38.2.3. Η εισφέρουσα εταιρεία είναι φορολογικός κάτοικος Ελλάδος ή άλλου κράτους - μέλους της Ε.Ε. με μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα και η λήπτρια εταιρεία κάτοικος άλλου κράτους - μέλους της Ε.Ε. Η μεταβίβαση συνδέεται με μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα της λήπτριας εταιρείας	701
38.2.4. Σε μεταβίβαση κλάδου ή κλάδων δραστηριότητας που συνιστούν μία ή περισσότερες μόνιμες εγκαταστάσεις που ευρίσκονται σε άλλο κράτος - μέλος της Ε.Ε.	702
- Μη εφαρμογή ευεργετικών διατάξεων	702
- Παράδειγμα	702

Σελ.

38.2.5. Μετατροπή υποκαταστήματος σε θυγατρική εταιρεία.....	703
- Εισφορά ελληνικού υποκαταστήματος εγκατεστημένου στην αλλοδαπή.....	703
38.3. Επιπρόσθετες προϋποθέσεις υπαγωγής εισφοράς ενεργητικού έναντι τίτλων στο άρθρο 52.....	703
38.3.1. Η εισφέρουσα να μην λύεται μετά την εισφορά.....	703
38.3.2. Η λήπτρια μπορεί να είναι υφιστάμενη ή νεοϊδρυόμενη.....	703
38.3.3. Η λήπτρια κατά τη μεταβίβαση του κλάδου προβαίνει σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου, αποδίδοντας στην εισφέρουσα εταιρεία μετοχές.....	703
- Αρνητική καθαρή θέση του κλάδου.....	704
38.3.4. Ο εισφερόμενος κλάδος θα πρέπει να εξάγει αυτοτελές λογιστικό αποτέλεσμα.....	704
38.3.5. Η εισφέρουσα και η λήπτρια πρέπει να είναι λειτουργούσες (ή η λήπτρια να συστήνεται) πριν και μετά την εισφορά.....	704
38.3.6. Η υπαγωγή στις διατάξεις των άρθρων 52 έως και 54 του Ν. 4172/2013 δεν είναι υποχρεωτική.....	704
38.3.7. Εξακολουθούν να παραμένουν σε ισχύ οι διατάξεις του Ν. 2578/1998.....	704
38.3.8. Πως αποδεικνύεται η υπαγωγή στο άρθρο 52.....	704
38.4. Το νέο άρθρο 52, του Ν. 4172/2013 - Εισφορές ενεργητικού έναντι τίτλων	704
38.4.1. Ποιες εισφορές ενεργητικού έναντι τίτλων αφορά το άρθρο 52.....	704
38.5. Έννοια εισφοράς ενεργητικού – κλάδου.....	705
38.5.1. Έννοια εισφοράς ενεργητικού.....	705
38.5.2. Έννοια κλάδου - Η διάταξη του άρθρου 52.....	705
- Κλάδος συμμετοχών.....	705
- Εταιρείες με αυτοτελή κλάδο εκμετάλλευσης ακινήτων.....	705
38.5.3. Έννοια τμήματος επιχείρησης.....	706
38.5.4. Η νομολογία.....	706
38.5.4.1. Έννοια επιχείρησης.....	706
38.5.4.2. Η διάκριση του κλάδου δεν μπορεί να γίνει ανάλογα με τα πρόσωπα τα οποία η επιχείρηση χρησιμοποιεί για την εξεύρεση πελατών.....	707
- Παράδειγμα.....	707
38.5.4.3. Κλάδος χρηματοδοτικής μίσθωσης.....	707
38.6. Αποτίμησης των εισφερομένων στοιχείων, διαπίστωσης της σχέσης ανταλλαγής - Πρώτο φορολογικό έτος λήπτριας.....	709
38.7. Παράδειγμα - Εισφορά κλάδου βάσει του Ν. 4172/2013.....	709
38.8. Η εισφορά ενεργητικού δεν συνεπάγεται φορολόγηση της προκύπτουσας υπεραξίας.....	713
38.8.1. Σε επίπεδο λήπτριας εταιρείας δεν τίθεται θέμα υπεραξίας κατά τον χρόνο του μετασχηματισμού.....	713
38.8.1.1. Η διάταξη της παρ. 3, του άρθρου 52.....	713
- Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου.....	713
38.8.1.2. Η όποια υπεραξία θα προσδιορισθεί και θα φορολογηθεί στη λή-	

	Σελ.
πτρια εταιρεία κατά τον χρόνο της μεταβίβασης των εισφερόμενων στοιχείων.....	714
- Μεταβίβαση.....	714
- Περίπτωση περαιτέρω μετασχηματισμού.....	714
38.8.1.3. Απεικόνιση υπεραξίας για τη λήπτρια (απορροφώσα) εταιρεία....	714
- Οι απόψεις της ΕΛΤΕ σχετικά με την εμφάνιση της υπεραξίας. -Τήρηση των λογαριασμών τάξεως	714
38.8.2. Αποτίμηση λαμβανόμενων τίτλων από την εισφέρουσα	714
38.8.2.1. Η διάταξη της παρ. 7, του άρθρου 52	714
38.8.2.2. Η υπεραξία στα βιβλία της εισφέρουσας εταιρείας	715
38.8.2.3. Μεταβίβαση των αποκτώμενων τίτλων εντός τριετίας	715
38.8.3. Αρνητική καθαρής θέση του κλάδου.....	715
38.9. Αποσβέσεις από τη λήπτρια των στοιχείων ενεργητικού της εισφέρουσας .	716
- Παράδειγμα	716
38.10. Αποθεματικά και προβλέψεις της εισφέρουσας	718
- Αφορολόγητα αποθεματικά προερχόμενα από προηγούμενο μετασχηματισμό της εισφέρουσας με το Ν.Δ. 1297/1972	718
- Περίπτωση που η εισφέρουσα έχει ενταχθεί στους αναπτυξιακούς Ν.2601/1998, Ν.3299/2004 και Ν.3908/2011	718
α) Συνεχίζουν να ενεργούνται αφορολόγητες εκπτώσεις.....	718
β) Δεν επιτρέπεται κεφαλαιοποίηση των άνω αποθεματικών και προβλέψεων	718
- Ένταξη της εισφέρουσας ή του κλάδου σε ειδικό καθεστώς	719
38.11. Φορολογικές ζημίες εισφέρουσας.....	719
- Απώλεια του δικαιώματος μεταφοράς	719
- Η εισφέρουσα εταιρεία κατά τον χρόνο της εισφοράς έχει λογιστική ζημία	
- Εμφάνιση της ζημίας σε ειδικό λογαριασμό	719
- Περίπτωση διασυνωριακού μετασχηματισμού.....	719
- Κρίσιμος χρόνος για το δικαίωμα μεταφοράς της ζημίας.....	719
38.12. Μη εφαρμογή ευεργετημάτων	721

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 39

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΡΘΡΑ 52 ΕΩΣ ΚΑΙ 55 ΤΟΥ Ν. 4172/2013

39.1. Άρθρο 61, Ν. 4438/2016.....	723
39.2. Άρθρο 61, Ν. 4438/2016 ισχύον από 26.5.2022	723
39.3. Η ερμηνευτική οδηγία του άρθρου 61, Ν. 4438/2016 πριν την τροποποίηση με το Ν. 4935/2022.....	724
39.4. Χρόνος ισχύος των φορολογικών ευεργετημάτων.....	726
39.5. Ισχύς των διατάξεων του Ν. 2166/1993, του Ν.Δ.1297/1972 και του Ν. 2515/1993	726

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 40

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Σελ.

**ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΤΑΞΥ
ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ**

40.1. Ποιες εταιρείες μπορούν να συγχωνευθούν	727
40.2. Στη συγχώνευση με απορρόφηση, η λήπτρια είναι:	728
40.3. Ποιες εταιρείες μπορούν να διασπασθούν	728
40.4. Στη διάσπαση, η λήπτρια είναι:	730
40.5. Προϋποθέσεις (γενικά)	730
40.6. Βασικές προϋποθέσεις.....	730
40.7. Διαδικασία του μετασχηματισμού καθορίζεται βάσει των διατάξεων της εταιρικής νομοθεσίας	731
40.8. Εκτίμηση περιουσιακών στοιχείων εισφερόμενου κλάδου	733
40.9. Σχέση ανταλλαγής μετοχών	733
40.10. Ανταλλαγή και αποτίμηση λαμβανόμενων τίτλων	734
40.11. Ανταλλαγή τίτλων	735
40.12. Προϋποθέσεις προκειμένου η λήπτρια εταιρεία ή εταιρείες να προβαίνουν σε χρηματική καταβολή πέραν της έκδοσης ή μεταβίβασης τίτλων	736
40.13. Οικονομικές καταστάσεις για την εκτίμηση (απορροφώσας και απορροφούμενης)	738
40.14. Οικονομικές καταστάσεις απορροφούμενης κατά το χρόνο έγκρισης	738
40.15. Οικονομικές καταστάσεις μετασχηματισμού της απορροφώσας.....	739
40.16. Πρώτο φορολογικό έτος λήπτριας.....	739
40.17. Υποβολή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος.....	740
40.18. Συναλλαγές της απορροφούμενης μέχρι την έγκριση από τη διοίκηση	740
40.19. Κεφάλαιο λήπτριας εταιρείας	741
40.20. Μείωσης του κεφαλαίου της αποκτώσας εταιρείας.....	741
40.21. Φορολογία υπεραξίας σε επίπεδο λήπτριας κατά το χρόνο του μετασχηματισμού	742
40.22. Η όποια υπεραξία θα προσδιορισθεί και θα φορολογηθεί στη λήπτρια εταιρεία κατά τον χρόνο της μεταβίβασης των εισφερόμενων στοιχείων	743
40.23. Εμφάνιση της υπεραξίας στα βιβλία της λήπτριας.....	743
40.24. Ο μέτοχος ή εταίρος της εισφέρουσας εταιρείας δεν υπόκειται σε φόρο για την υπεραξία που αποκτά, με εξαίρεση τη χρηματική καταβολή.....	744
40.25. Απόσβεση υπεραξίας – Goodwill. Λογιστικές απόψεις	745
40.26. Φορολογικές απόψεις για την υπεραξία	745
40.27. Φορολογία μεταβίβασης ακινήτων	750
40.28. Μεταφορά Ζημιών.....	752
40.29. Μεταφορά αποθεματικών & προβλέψεων απορροφούμενης	753
40.30. Εμφάνιση ιδιαιτέρως των αφορολογητών αποθεματικών αναπτυξιακών νόμων	754
40.31. Αποσβέσεις παγίων απορροφούμενης.....	756
40.32. Περιορισμοί έκδοσης ονομαστικών μετοχών.....	757
40.33. Απαλλαγή από κάθε φόρο, τέλη χαρτοσήμου ή οποιοδήποτε άλλο τέλλο υπέρ του Δημοσίου, καθώς και από κάθε εισφορά ή δικαιώματα υπέρ ο-	

	Σελ.
ποιουδήποτε τρίτου	758
40.34. Φόρος εισοδήματος μεταβιβαζόμενων αυτοκινήτων	759
40.35. Φ.Π.Α.	760
40.36. Μεταβίβαση εισφερόμενων μετοχών	762
40.37. Φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίων.....	763
40.38. Η οδηγία του Υπ. Οικονομικών πολ. 1388/2001 για το φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου	764
40.39. Διάλυση συγχωνεύουσας ή νέας εταιρείας	766

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 41

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΦΟΡΑ ΚΛΑΔΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

41.01. Ποιες εταιρείες μπορούν να εισφέρουν κλάδους.....	767
41.02. Μετατροπή υποκαταστήματος αθλοδοπής επιχείρησης σε ανώνυμη εταιρεία	768
41.03. Προϋποθέσεις (γενικά)	770
41.04. Βασικές προϋποθέσεις	770
41.05. Επιπρόσθετες προϋποθέσεις :	
α) Η εισφέρουσα να μην λύεται μετά την εισφορά	770
β) Ο εισφερόμενος κλάδος θα πρέπει να εξάγει αυτοτελές λογιστικό αποτέλεσμα	771
γ) Η λήπτρια μπορεί να είναι υφιστάμενη ή νεοϊδρυόμενη	771
δ) Η λήπτρια κατά τη μεταβίβαση του κλάδου προβαίνει σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου, αποδίδοντας στην εισφέρουσα εταιρεία μετοχές.....	771
ε) Η εισφέρουσα και η λήπτρια πρέπει να είναι λειτουργούσες (ή η λήπτρια να συστήνεται) πριν και μετά την εισφορά	771
41.06. Διαδικασία του μετασχηματισμού καθορίζεται βάσει των διατάξεων της εταιρικής νομοθεσίας	771
41.07. Εκτίμηση περιουσιακών στοιχείων εισφερόμενου κλάδου	773
41.08. Σχέση ανταλλαγής μετοχών	773
41.09. Συναλλαγές της απορροφούμενης μέχρι την έγκριση από τη διοίκηση	775
41.10. Κεφάλαιο λήπτριας εταιρείας	775
41.11. Προσωρινή λογιστική κατάσταση	775
41.12. Πρώτο φορολογικό έτος λήπτριας	777
41.13. Φορολογία υπεραξίας σε επίπεδο λήπτριας	777
41.14. Η όποια υπεραξία θα προσδιορισθεί και θα φορολογηθεί στη λήπτρια εταιρεία κατά τον χρόνο της μεταβίβασης των εισφερόμενων στοιχείων	778
41.15. Εμφάνιση της υπεραξίας στα βιβλία της λήπτριας.....	780
41.16. Φορολογία υπεραξίας σε επίπεδο εισφέρουσας.....	780
41.17. Μεταβίβαση των αποκτώμενων τίτλων εντός τριετίας	781
41.18. Κεφαλαιοποίηση της υπεραξίας από τη λήπτρια	781
41.19. Φορολογία μεταβίβασης ακινήτων	782

	Σελ.
41.20. Μεταφορά Ζημιών.....	785
41.21. Μεταφορά αποθεματικών & προβλέψεων απορροφούμενης.....	786
41.22. Εμφάνιση ιδιαιτέρως των αφορολογήτων αποθεματικών αναπτυξιακών νόμων.....	788
41.23. Αποσβέσεις παγίων απορροφούμενης.....	789
41.24. Περιορισμοί έκδοσης ονομαστικών μετοχών.....	791
41.25. Απαλλογή από κάθε φόρο, τέλη χαρτοσήμου ή οποιοδήποτε άλλο τέλος υπέρ του Δημοσίου, καθώς και από κάθε εισφορά ή δικαιώματα υπέρ οποιουδήποτε τρίτου.....	791
41.26. Φόρος εισοδήματος μεταβιβαζόμενων αυτοκινήτων.....	793
41.27. Φ.Π.Α.....	794
41.28. Φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίων.....	796
41.29. Η οδηγία του Υπ. Οικονομικών πολ. 1388/2001 για το φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου.....	796
41.30. Διάλυση συγχωνεύουσας ή νέας εταιρείας.....	798

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 42

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΤΙΤΛΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΥΕΡΓΕΤΗΜΑΤΑ (βάσει του άρθρου 53, του Ν. 4172/2013)

42.1. Σε ποιες περιπτώσεις εφαρμόζεται το άρθρο 53, του Ν. 4172/2013.....	800
42.2. Έννοια του όρου «ανταλλαγή τίτλων» για την εφαρμογή του άρθρου 53..	806
42.2.1. Η διάταξη του άρθρου 53, του Ν. 4172/2013.....	806
42.2.2. Η αποκτώσα, μετά την εισφορά των μετοχών της αποκτώμενης πρέπει να κατέχει την απόλυτη πλειοψηφία των μετοχών της αποκτώμενης.....	806
42.2.3. Η αποκτώσα, αποκτά μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο.....	806
42.2.4. Η πράξη της ανταλλαγής έχει την έννοια της εισφοράς σε είδος.....	807
42.2.5. Η απόκτηση της απόλυτης πλειοψηφίας από περισσότερους μετόχους πρέπει να γίνεται ταυτόχρονα.....	807
42.2.6. Οι διατάξεις του άρθρου 53 ισχύουν και στις περιπτώσεις που ήδη υφίσταται η προβλεπόμενη πλειοψηφία.....	807
42.3. Πότε η αποκτώσα μπορεί να προβεί σε χρηματική καταβολή.....	807
42.3.1. Η χρηματική καταβολή δεν θα υπερβαίνει το 10% της ονομαστικής αξίας των τίτλων που εκδίδει ή μεταβιβάζει.....	807
42.3.2. Η χρηματική καταβολή αποτελεί συμπληρωματικό αντίτιμο των μετοχών της αποκτώμενης.....	807
42.3.3. Σε αντίλλαγμα των τίτλων της αποκτώμενης, η αποκτώσα μπορεί να μεταβιβάζει και ίδιους τίτλους.....	808
42.4. Σε ποιες περιπτώσεις εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 53.....	808
42.5. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις εφαρμογής των άρθρων 52, 53 και 54, του Ν. 4172/2013.....	809
42.5.1. Πεδίο εφαρμογής.....	809
42.5.2. Οι άνω προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται σωρευτικά.....	810

	Σελ.
42.6. Παρέχεται η δυνατότητα στη Φορολογική Διοίκηση να επιβάλλει προϋποθέσεις.....	810
42.7. Φορολογικά ευεργετήματα	811
42.7.1. Ο μέτοχος ή ο εταίρος της αποκτώμενης δεν υπόκεινται σε φόρο υπεραξίας κατά το χρόνο της ανταλλαγής	811
42.7.2. Ο μέτοχος ή εταίρος δεν αποδίδει στους τίτλους που λαμβάνει ως αντάλλαγμα, μεγαλύτερη «φορολογητέα αξία».....	811
42.7.3. Λοιπά θέματα φορολογίας της υπεραξίας.....	811
42.7.3.1. Φορολογία υπεραξίας.....	811
42.7.3.2. Δεν αποδίδει στους τίτλους μεγαλύτερη φορολογική αξία	811
42.7.3.3. Για φορολογικούς σκοπούς οι αποκτώμενοι τίτλοι έχουν αξία ίση με εκείνη των τίτλων (της αποκτώμενης) που κατείχε πριν την ανταλλαγή	811
42.7.3.4. Ο μέτοχος της αποκτώμενης εταιρείας είναι φυσικό πρόσωπο.....	812
42.7.3.5. Ο μέτοχος της αποκτώμενης εταιρείας είναι νομικό πρόσωπο	812
42.7.3.6. Κατά την ανταλλαγή προκύψει ζημία από την αποτίμηση των μετοχών της αποκτώμενης	812
42.7.3.7. Μείωση του κεφαλαίου της αποκτώσας εταιρείας	812
42.7.3.8. Περίπτωση χρηματικής καταβολής	812
42.7.3.9. Αποτίμηση των αποκτώμενων τίτλων	813
42.8. Παράδειγμα	813
42.9. Ανταλλαγή τίτλων βάσει του άρθρου 48.4, Ν. 4172/2013	814

ΜΕΡΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

ΔΙΑΘΕΣΗ ΜΕΤΟΧΩΝ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 43

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΜΕΤΟΧΩΝ ΣΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

43.1. Εισαγωγή	815
43.2. Οι από 1.1.2019 νέες διατάξεις του Ν. 4548/2018	816
43.3. Το κείμενο των νέων διατάξεων του Ν. 4548/2018	819
43.3.1. Πρόγραμμα διάθεσης μετοχών σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου και το προσωπικό (άρθρο 113, Ν. 4548/2018).....	819
43.3.2. Δωρεάν διάθεση μετοχών σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου και το προσωπικό (άρθρο 114, Ν. 4548/2018).....	825
43.4. Βασικά στοιχεία για τη διάθεση μετοχών στο προσωπικό βάσει του Ν. 4548/2018	826
43.4.1. Απόφαση γενικής συνέλευσης με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία	826
43.4.2. Οι δικαιούχοι εργαζόμενοι/μέλη του διοικητικού συμβουλίου.....	827
43.4.3. Ανώτατος αριθμός μετοχών που είναι δυνατόν να διατεθούν	827
43.4.4. Απόκτηση από την ανώνυμη εταιρεία των μετοχών τις οποίες θα διαθέσει στο προσωπικό	828

Σελ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 44

ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΙΔΙΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΓΙΑ ΔΙΑΝΟΜΗ ΣΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

44.1.	Απόκτηση ιδίων μετοχών για διανομή στο προσωπικό. - Ίδιες μετοχές - παράγωγη κτήση (άρθρο 49, Ν. 4548/2018).....	829
44.2.	Τρόποι και προϋποθέσεις απόκτησεως ιδίων μετοχών για διανομή στο προσωπικό.....	831
44.3.	Αναστολή δικαιωμάτων ιδίων μετοχών.....	832
44.4.	Αποτίμηση ιδίων μετοχών και πληροφορίες στις οικονομικές καταστάσεις.....	832
44.5.	Αναφορά στην έκθεση διαχείρισης.....	833
44.6.	Το όριο του 1/10 των υφιστάμενων μετοχών της ανώνυμης εταιρείας.....	833
44.7.	Οι ανώνυμες εταιρείες απαγορεύονται να αποκτήσουν δικές τους μετοχές όταν το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων γίνει μικρότερο από το άθροισμα του μετοχικού κεφαλαίου και των αποθεματικών που απαγορεύεται η διανομή τους.....	833
44.8.	Προϋποθέσεις διάθεσης των μετοχών.....	835
44.9.	Χρόνος παραμονής των ιδίων μετοχών στα «χέρια» της ανώνυμης εταιρείας.....	836
44.10.	Αγορά ιδίων μετοχών για διανομή στο προσωπικό και διάθεση αυτών.....	836
44.10.1.	Γενικά.....	836
44.10.2.	Αγορά ιδίων μετοχών.....	837
44.10.3.	Διάθεση των μετοχών στο προσωπικό της ανώνυμης εταιρείας για επιβράβευση εργασίας παρασχεθείσα στο παρελθόν.....	838
44.10.4.	Διάθεση των μετοχών στο προσωπικό συνδεδεμένης επιχείρησης ..	841
44.10.5.	Διάθεση μετοχών αθλοδαπής μητρικής στο προσωπικό της ημεδαπής θυγατρικής.....	842
44.11.	Αποτίμηση ιδίων μετοχών.....	843
44.12.	Πληροφορίες στην έκθεση του διοικητικού συμβουλίου για τις ίδιες μετοχές.....	843
44.13.	Πληροφορίες στο προσάρτημα για τις ίδιες μετοχές.....	844
44.14.	Πληροφορίες στο προσάρτημα για τις αμοιβές των μελών διοικήσεως.....	844
44.15.	Ενημέρωση μετόχων.....	844

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 45

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΜΕΤΟΧΩΝ ΣΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΜΕ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΑΙΡΕΣΗΣ

Για την ικανοποίηση του δικαιώματος προαίρεσης η ανώνυμη εταιρεία θα χρησιμοποιήσει ίδιες μετοχές τις οποίες απέκτησε βάσει του άρθρου 49, του Ν. 4548/2018.

45.1.	Πρόγραμμα διάθεσης ιδίων μετοχών. Τι ισχύει από 1.1.2019 βάσει του Ν. 4548/2018. (άρθρο 113, Ν. 4548/2018).....	845
45.2.	Χορήγηση δικαιώματος αγοράς μετοχών.....	845
45.3.	Διαδικασία χορήγησης δικαιωμάτων προαίρεσης επί ιδίων μετοχών.....	846

	Σελ.
45.3.1. Απόφαση γενικής συνέλευσης των μετόχων	846
45.3.2. Θέσπιση προγράμματος διάθεσης μετοχών με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου	847
45.3.3. Έκδοση πιστοποιητικών.....	848
45.3.4. Εταιρείες με μετοχές σε ρυθμιζόμενη αγορά	848
45.4. Κρατήσεις.....	848
45.4.1. Κατά τη χορήγηση του δικαιώματος προαίρεσης	848
45.4.2. Κατά την άσκηση του δικαιώματος προαίρεσης και την παράδοση μετοχών	848
45.5. Φορολογική έκπτωση των εξόδων που δημιουργούνται από τη διάθεση ίδιων μετοχών στο προσωπικό	856

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 46

Για την ικανοποίηση του δικαιώματος προαίρεσης η ανώνυμη εταιρεία θα προβεί σε αύξηση κεφαλαίου

46.1. Πρόγραμμα διάθεσης μετοχών με αύξηση κεφαλαίου. Τι ισχύει από 1.1.2019 βάσει του Ν. 4548/2018. (άρθρο 113, Ν. 4548/2018)	857
46.2. Φορολογία εισοδήματος	861

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 47

ΔΩΡΕΑΝ ΔΙΑΘΕΣΗ ΜΕΤΟΧΩΝ ΣΕ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ (ΑΡΘΡΟ 114, Ν. 4548/2018)

47. Δωρεάν διάθεση μετοχών σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου και το προσωπικό (άρθρο 114, ν. 4548/2018)	864
47.1. Διάθεση δωρεάν ίδιων μετοχών οι οποίες αποκτώνται ή έχουν ήδη αποκτηθεί, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 49, του Ν. 4548/2018.	864
47.1.1. Γενικά για τη διάταξη 114, Ν. 4548/2018	864
47.1.2. Κρατήσεις :.....	865
47.1.3. Φορολογική έκπτωση των εξόδων που δημιουργούνται από τη διάθεση ίδιων μετοχών στο προσωπικό	870
47.2. Διάθεση ίδιων μετοχών οι οποίες αποκτώνται με αύξηση κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση μη διανεμηθέντων κερδών, διανεμητών αποθεματικών και διάφορα από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.....	870
47.2.1. Γενικά.....	871
47.2.2. Ολοκλήρωση της διαδικασίας για αύξηση του κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας με κεφαλαιοποίηση αποθεματικών	872
47.2.3. Διάθεση των μετοχών στο προσωπικό της ανώνυμης εταιρείας.....	873
47.2.4. Απαλλογή από το φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου	874
47.3. Καταχώρηση πληροφοριών στο προσάρτημα για την αύξηση κεφαλαίου.	874
47.4. Συμφωνίες με τις οποίες παρέχεται δικαίωμα προαίρεσης για μεταβίβαση ή απόκτηση μετοχών μη εισηγμένων σε ρυθμιζόμενη αγορά	874

Σελ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 48 ΑΜΟΙΒΕΣ ΜΕ ΜΕΤΟΧΕΣ

48.1. Βάσει των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Δ.Π.Χ.Π.)	876
48.2. Τύποι αμοιβών που βασίζονται σε μετοχές	876
48.3. Παροχές στο προσωπικό που εξαρτώνται από την αξία της μετοχής.....	877
48.3.1. Γενικά	877
48.3.2. Αμοιβές με μετοχές, ως κίνητρο	878
48.4. Αρχική καταχώρηση στα λογιστικά βιβλία	879
48.5. Παράδειγμα	879
48.6. Αποτίμηση στην εύλογη αξία	884
48.7. Γνωστοποιήσεις	885

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 49 ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΠΟ ΕΚΔΟΣΗ ΜΕΤΟΧΩΝ ΥΠΕΡ ΤΟ ΑΡΤΙΟ

49.1. Γενικά περί της «διαφοράς από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο»	886
49.2. Ονομαστική αξία μετοχής	886
49.3. Εσωτερική ή πραγματική αξία μετοχής. Διαφορά από την τρέχουσα ή αγοραία αξία	886
49.4. Είσοδος νέων μετόχων στην ανώνυμη εταιρεία	887
49.5. Νομική φύση της διαφοράς από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	888
49.6. Εμφάνιση της διαφοράς υπέρ το άρτιο στον ισολογισμό.....	889
49.7. Σκοπός της διαφοράς υπέρ το άρτιο	890
49.8. Κάλυψη ζημιών με το ποσό της διαφοράς από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	890
49.9. Κεφαλαιοποίηση της διαφοράς υπέρ το άρτιο.....	891
49.10. Φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίου	891
49.11. Η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου Α.Ε. με έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και η καταβολή του συνόλου του ποσού από ένα μέτοχο	892

ΜΕΡΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 50

ΚΙΝΗΤΡΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΣΩ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΚΩΝ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΩΝ Ν. 4935/2022	893

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΑΜΟΙΒΕΣ ΜΕΛΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

1.1. Γενικά

Στην ανώνυμη εταιρεία υπάρχει η εξής αρχή, η οποία συνδέει τα αποτελέσματα αυτής, με τις ικανότητες και τις αμοιβές των μελών του διοικητικού συμβουλίου. «Ο διοικών την ανώνυμη εταιρεία πρέπει, για να αποφέρει αυτή κέρδη, να είναι ικανός προς τούτο και να αφοσιούται στο έργο του, τα οποία (κέρδη), κατά τα δεδομένα της κοινής πείρας, δεν επιτυγχάνονται χωρίς ανάλογη αμοιβή».

Μεταξύ των αμοιβών των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των κερδών της ανώνυμης εταιρείας, πρέπει να υπάρχει τέτοια σχέση, ώστε οι αμοιβές να μην εκμηδενίζουν τα κέρδη.

1.2. Έννοια αμοιβών

Αμοιβές των διοικητικών συμβούλων ανώνυμης εταιρείας νοούνται οι με οποιονδήποτε τύπο παρεχόμενες σε αυτούς ωφέλειες, σε ανταμοιβή των παρασχεθεισών υπηρεσιών τους προς την εταιρεία (βλέπε «Η φορολογία του εισοδήματος», Ν. και Χ. Τότση, τόμος Α', Αθήνα 1975, σελ. 343 και τόμος Β, Αθήνα 1994 σελ. 527).

Με βάση τις διατάξεις της εμπορικής νομοθεσίας, οι αμοιβές των διοικητικών συμβούλων μπορεί να συνίστανται:

- α) Σε ποσοστά επί των κερδών, και
- β) σε λοιπές αμοιβές, όπως:
 - πάγια κατά συνεδρίαση αποζημίωση ή έξοδα παραστάσεως
 - αμοιβές λόγω ειδικών σχέσεων
 - ετήσια κατ' αποκοπή αμοιβή
 - αμοιβή καταβαλλόμενη με οποιονδήποτε άλλο τρόπο.

1.3. Διάκριση αμοιβών βάσει του εμπορικού νόμου

Οι αμοιβές που καταβάλλονται στα μέλη της διοικήσεως ανώνυμης εταιρείας διακρίνονται βάσει των διατάξεων του εμπορικού νόμου:

α) σε αμοιβές καταβαλλόμενες στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, σύμφωνα με το άρθρο 24 του Ν. 2190/1920, και από 1.1.2019 βάσει του άρθρου 109 του Ν. 4548/2018.

β) σε αμοιβές καταβαλλόμενες στα μέλη διοικήσεως ανώνυμης εταιρείας, βάσει του άρθρου 23α του Ν. 2190/1920 και από 1.1.2019 βάσει του άρθρου 99, του Ν. 4548/2018.

Στην πρώτη κατηγορία των αμοιβών περιλαμβάνονται οι αμοιβές που λαμβάνουν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου για τις υπηρεσίες που είναι υποχρεωμένα από το νόμο ή το καταστατικό να προσφέρουν στην ανώνυμη εταιρεία. Επίσης, περιλαμβάνονται και οι παροχές που γίνονται στα μέλη του διοικητικού συμβου-

λίου, χωρίς να υπάρχει από την ανώνυμη εταιρεία συμβατική ή νόμιμη υποχρέωση γι' αυτό.

Οι αμοιβές που ρυθμίζονται από τις διατάξεις του άρθρου 24 και από 1.1.2019 από το άρθρο 109 του Ν. 4548/2018 είναι οι εξής:

- Ποσοστά επί των κερδών
- Πάγια κατά συνεδρίαση αποζημίωση (έξοδα παραστάσεως)
- Αμοιβές καταβαλλόμενες από ελευθεριότητα της εταιρείας
- Εκτός μισθού αμοιβές

Στην δεύτερη κατηγορία των αμοιβών περιλαμβάνονται οι αμοιβές που λαμβάνουν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου για υπηρεσίες που προσφέρουν στην ανώνυμη εταιρεία, πέρα από όσες υποχρεούνται να προσφέρουν από το νόμο ή το καταστατικό, λόγω σύμβασης εξαρτημένης υπηρεσίας (μισθωτοί) ή ανεξαρτήτων υπηρεσιών (ελεύθεροι επαγγελματίες).

Επίσης, στην ίδια κατηγορία ανήκουν και οι αμοιβές που λαμβάνουν οι διευθυντές της ανώνυμης εταιρείας.

Οι αμοιβές που καθορίζονται με το άρθρο 23α και από 1.1.2019 από το άρθρο 99 του Ν. 4548/2018 είναι:

- Μισθοί μελών διοικητικού συμβουλίου λόγω σύμβασης εξαρτημένης εργασίας,
- Αμοιβές μελών διοικητικού συμβουλίου λόγω σύμβασης ανεξαρτήτων υπηρεσιών (παροχή νομικών ή οικονομικών κ.λπ. υπηρεσιών),
- Μισθοί και αμοιβές διευθυντών που τελούν υπό την έγκριση της γενικής συνέλευσης.

Η παραστατική απεικόνιση της άνω διάκρισης των αμοιβών είναι η εξής:

Σχέση που συνδέει τα μέλη διοικήσεως με την ανώνυμη εταιρεία	Οργανόγραμμα		Αμοιβές καταβαλλόμενες βάσει του Ν. 4548/ 2018
	Εντολής ή Παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών	Διοικητικό Συμβούλιο Μέλη Δ.Σ. Α,Β,Γ κ.ά. Διευθύνων ή Εντεταλμένος Σύμβουλος	
Εξαρτημένης εργασίας ή Παροχή υπηρεσιών ελεύθερου επαγγελματία	Γενικός Διευθυντής (Μη μέλος Δ.Σ.) ↓ Μέλη Δ.Σ. με ειδική σχέση ↓ Διευθύνοντες υπάλληλοι ↓ Λοιπό προσωπικό		Άρθρο 99 Ως προς τις αποδοχές ισχύουν τα άρθρα 109 έως 114

1.4. Διάκριση των αμοιβών βάσει των Ε.Λ.Π.

Οι αμοιβές των διοικητικών συμβούλων συνίστανται:

- Σε ποσοστά επί των κερδών (ή διανεμόμενα κέρδη στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου).
- Σε λοιπές αμοιβές που βαρύνουν το λειτουργικό κόστος της ανώνυμης εταιρείας.
- Σε παροχές άνευ ανταλλάγματος που βαρύνουν τα ανόργανα αποτελέσματα.

Τα διανεμόμενα κέρδη στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου είναι αμοιβές που λαμβάνονται από τα κέρδη της ανώνυμης εταιρείας, όπως αυτά διαμορφώθηκαν μετά την αφαίρεση από τα έσοδα (οργανικά και ανόργανα) των εξόδων (λειτουργικών και ανοργάνων) της εταιρείας.

Η πηγή άντλησης των διανεμόμενων κερδών στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου είναι το πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού «Καθαρό κέρδος περιόδου μετά από φόρους».

Οι λοιπές αμοιβές στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου καταβάλλονται σε αυτούς χωρίς να ερευνάται αν η ανώνυμη εταιρεία έχει θετικό (κέρδος) ή αρνητικό (ζημία) αποτέλεσμα. Θεωρούνται έξοδα που βαρύνουν το λειτουργικό κόστος, δηλαδή η ανάληψη τους δημιουργεί έσοδο (εισόδημα) στην ανώνυμη εταιρεία, εκτός από τις παροχές άνευ ανταλλάγματος.

Στην κατηγορία των αμοιβών αυτών περιλαμβάνονται οι εξής αμοιβές:

α. Έξοδα παραστάσεως. Τα έξοδα αυτά καταβάλλονται στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, επειδή λαμβάνουν μέρος στις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου. Καταχωρούνται στο λογαριασμό των Ε.Λ.Π. 64.01.00 «Αμοιβές συνεδριάσεων μελών διοικητικού συμβουλίου».

β. Εκτός μισθού αμοιβές. Οι αμοιβές αυτές καταβάλλονται για υπηρεσίες που προσφέρουν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου στην ανώνυμη εταιρεία βάσει του νόμου ή του καταστατικού (ή ως μέλη του διοικητικού συμβουλίου), π.χ. αμοιβή που λαμβάνει ο Διευθύνων Σύμβουλος για τις υπηρεσίες που προσφέρει στην ανώνυμη εταιρεία ως μέλος του διοικητικού συμβουλίου και όχι ως μισθωτός (Υπ. Οικονομικών 1047053/1989 Λογιστής 1990, σελ. 83, Α.Π. 1364/1990 ΔΕΝ 1991, σελ. 1189 και Εφ. Αθηνών 4583/1989 Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ 1990, σελ. 405).

Οι αμοιβές αυτές καταχωρούνται στο λογαριασμό των Ε.Λ.Π. 64.01.02 «Εκτός μισθού αμοιβές μελών διοικητικού συμβουλίου».

γ. Μισθός. Όταν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου προσφέρουν συγχρόνως κι άλλες υπηρεσίες στην ανώνυμη εταιρεία με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, ο μισθός που καταβάλλεται καταχωρείται στους τριτοβάθμιους λογαριασμούς του λογαριασμού των Ε.Λ.Π. 60 «Παροχές σε εργαζομένους». Στην περίπτωση, όμως, που προσφέρουν υπηρεσίες ελεύθερου επαγγελματία, οι αμοιβές καταχωρούνται στο λογαριασμό των Ε.Λ.Π. 64.01 «Αμοιβές για υπηρεσίες».

Παροχές άνευ ανταλλάγματος. Ο όρος αυτός καθιερώθηκε από τη φορολογική νομοθεσία (άρθρο 26, παρ. 5, Ν.Δ. 3323/1955, όπως κωδικοποιήθηκε με το άρθρο 25, παρ. 5, του Ν. 2238/1994). Θεωρεί ο φορολογικός νομοθέτης ως παροχές άνευ ανταλλάγματος τις πράξεις ελευθεριότητας της ανώνυμης εταιρείας προς τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και τους διευθυντές της. Οι δωρεές υπό την ευρεία έννοια και γενικώς οι πράξεις ελευθεριότητας δεν ανήκουν στην εξουσία του διοικητικού συμβουλίου, επειδή δεν αποτελούν τρόπο επιδίωξης του εταιρικού σκοπού.

Γ' αυτό καταχωρούνται στο λογαριασμό των Ε.Λ.Π. 67 «Ασύνηθη έξοδα, ζημίες και πρόστιμα», όταν οι παροχές αυτές είναι ασυνήθιστα υψηλές σε σχέση με το μέγεθος της επιχείρησης. Αλλιώς, καταχωρούνται στο λογαριασμό των Ε.Λ.Π. 64.01.03 «Παροχές στα μέλη διοικητικού συμβουλίου».

1.5. Διάκριση των αμοιβών, βάσει της φορολογίας εισοδήματος

Εισόδημα μέχρι 31.12.2013: Η διάκριση των αμοιβών βάσει των διατάξεων του εμπορικού νόμου σε αμοιβές του άρθρου 24 και σε αμοιβές του άρθρου 23α του Ν. 2190/1920 έχει σπουδαία σημασία, από φορολογικής πλευράς. Όπως στη συνέχεια αναλυτικά αναφέρουμε, οι πρώτες από τις άνω αμοιβές φορολογούνται μέχρι 31.12.2013 ως εισόδημα από κινητές αξίες, ενώ η φορολογία των υπολοίπων εξαρτάτο από τη σύμβαση που κατάρτιζαν τα μέλη της διοικήσεως με την ανώνυμη εταιρεία. Έτσι, οι αμοιβές που καταβάλλοντο βάσει του άρθρου 23α, μπορεί να αποτελούσαν για τον λαμβάνοντα εισόδημα μισθωτών υπηρεσιών ή εμπορικών επιχειρήσεων (εξαρτάται από την ασφάλιση στο Ι.Κ.Α. ή στα λοιπά ασφαλιστικά ταμεία), εφόσον καταρτίσθηκε με αυτόν σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ή εισόδημα από υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών, εφόσον το μέλος της διοικήσεως πρόσφερε υπηρεσίες οι οποίες φορολογικώς θεωρούνται ως τοιαύτες.

Ο φορολογικός νόμος (Ν. 2238/1994) επέβαλλε και άλλη μια διάκριση στις αμοιβές των μελών διοικητικού συμβουλίου της ανώνυμης εταιρείας. Η διάκριση συνίστατο στη φορολογία των αμοιβών με εξάντληση της φορολογικής υποχρεώσεως ή στη φορολογία τους με τις γενικές διατάξεις της φορολογίας εισοδήματος, δηλαδή οι αμοιβές συναιθροίζοντο με τα λοιπά εισοδήματα του συμβούλου, ώστε να διαμορφωθεί το τελικό φορολογητέο εισόδημά του.

Αμοιβές φορολογούμενες εφάπαξ ήταν μέχρι 31.12.2013 και με εξάντληση, συγχρόνως, της φορολογικής υποχρεώσεως οι αμοιβές που αποτελούσαν για το σύμβουλο εισόδημα:

- Από κινητές αξίες
- Από εμπορικές επιχειρήσεις

Αμοιβές φορολογούμενες με τις γενικές διατάξεις είναι οι αμοιβές που αποτελούσαν για το σύμβουλο εισόδημα:

- Από μισθωτές υπηρεσίες
- Από ελευθέρια επαγγέλματα

Εισόδημα από 1.1.2014. Από 1.1.2014 βάσει των διατάξεων του Ν. 4172/2013 οι αμοιβές του άρθρου 23α και οι αμοιβές του άρθρου 24 και από 1.1.2019 οι αμοιβές των άρθρων 99 και 109 αντίστοιχα του Ν. 4548/2018 θεωρούνται εισόδημα από μισθούς και συντάξεις με εξαίρεση: α) τα διανεμόμενα κέρδη στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου τα οποία ως μερίσματα εντάσσονται στα εισοδήματα από κεφάλαιο και β) στις υπηρεσίες από ελευθέρια επαγγέλματα όταν τις προσφέρουν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου στην ανώνυμη εταιρεία τα οποία χαρακτηρίζονται ως εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα.

Φορολογική αναγνώριση της δαπάνης: Με το Ν. 2238/1994 θεωρείται ως φορολογικά εκπιπτόμενη δαπάνη οι αμοιβές και οι αποζημιώσεις που καταβάλλονται βάσει των διατάξεων του άρθρου 24, παρ. 2 του Ν. 2190/1920 (άρθρο 105, παρ. 6, περ. γ, Ν. 2238/1994). Από 1.1.2014, και παρά το γεγονός ότι ο νόμος 4172/2013 δεν συμπεριέλα-

βε την απαίτηση της άνω διάταξης του Ν. 2238/1994, εν τούτοις, για να εκπεσθούν φορολογικά τα έξοδα του άρθρου 24 ως δαπάνη της ανώνυμης εταιρείας πρέπει να εγκριθούν εκ των υστέρων με ειδική απόφαση της τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων, σύμφωνα με το άρθρο 24 του κωδ. Ν. 2190/1920. Με την έγκριση των εξόδων του άρθρου 24 από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων καλύπτονται οι βασικές αρχές φορολογικής έκπτωσης των δαπανών που θέτει το άρθρο 22, του Ν. 4172/2013 ήτοι: α) της παραγωγικότητας, δηλαδή ότι οι δαπάνες πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης και β) της αλήθειας των συναλλαγών και γ) της καταχώρησης στα λογιστικά βιβλία της ανώνυμης εταιρείας. Επίσης, οι μισθοί και οι λοιπές αμοιβές οι καταβαλλόμενες σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου, οι οποίοι έχουν συνάψει συμβάσεις (εξαρτημένης εργασίας, παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών κ.λπ.), εκπίπτουν φορολογικά από τα ακαθάριστα έσοδα της ανώνυμης εταιρείας. Αντιθέτως, οι παροχές άνευ ανταλλάγματος δεν εκπίπτουν. Στην περίπτωση, όμως, που οι δωρεές ή πράξεις ελευθεριότητας συμβάλλουν, έστω και εμμέσως, στη δημιουργία εισοδήματος, μπορεί να εκπεσθούν.

Από 1.1.2019 στη αποκλειστική αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης των μετόχων της ανώνυμης εταιρείας είναι εκτός των άλλων και η έγκριση για την παροχή αμοιβών ή προκαταβολής αμοιβών κατά το άνω άρθρο 109 (άρθρο 117, Ν. 4548/2018.)

Επίσης, αμοιβή ή παροχή που χορηγείται σε μέλος του διοικητικού συμβουλίου και δεν ρυθμίζεται στο νόμο ή το καταστατικό βαρύνει την εταιρεία, μόνο αν εγκριθεί με ειδική απόφαση της γενικής συνέλευσης με την επιφύλαξη των οριζόμενων στα άρθρα 110 έως 112 (άρθρο 109, παρ. 1, δεύτερο εδάφιο, Ν. 4548/2018, όπως τροποποιημένο με την παρ. 8, του άρθρου 49 του Ν. 4587/2018).

Οι διευθύνοντες σύμβουλοι υπεύθυνοι για τις φορολογικές υποχρεώσεις. Δεν αρκεί να έχουν τα φυσικά πρόσωπα και κάποιο αξίωμα στο διοικητικό συμβούλιο της ανώνυμης εταιρείας για την ατομική ευθύνη τους στις φορολογικές υποχρεώσεις της εταιρείας, αλλά απαιτείται να ήταν κατά το κρίσιμο χρόνο, εντεταλμένα στη διοίκηση, διαχείριση ή εκπροσώπησή της (Σ.τ.Ε. 1000/2018 Δελτίο Συνδέσμου Α.Ε. και ΕΠΕ 12/2018, Ν.Σ.Κ. γνωμοδότηση 192/2018).

Η παραστατική απεικόνιση της διάκρισης των αμοιβών βάσει των διατάξεων φορολογίας εισοδήματος είναι η εξής:

Αμοιβές καταβαλλόμενες βάσει του Ν. 4548/2018	Λ/σμός Ε.Λ.Π.	Είδη αμοιβών	Χαρτ.	Φορολογία Εισοδήματος			
				Εισόδημα	Τρόπος Φορολογίας Εφάπαξ	Με τις γενικές διατάξεις	
							Αναγνώριση εξόδου
άρθρο 109	62.02	Διανεμόμενα κέρδη	1,2%	Από κεφάλαιο	5% ⁽³⁾	—	—
	53.04						
	64.01.00	Έξοδα παραστάσεως	1,2%	Από μισθούς	—	Ναι	Ναι
	64.01.02	Εκτός μισθού αμοιβές	1,2%	Από μισθούς	—	Ναι	Ναι
άρθρο 99 Ως προς τις αποδοχές ισχύουν τα άρθρα 109 έως 114, του Ν. 4548/2018	67 ή 64.01.03	Παροχές άνευ ανταλλάγματος	— ⁽¹⁾	Από μισθούς	—	Ναι	Στη κρίση του φορολογικού ελεγκτή
	64.01.01	Αμειβόμενη εντολή (π.χ. Δικηγόρος)	—	Από επιχειρηματική αμοιβή	—	Ναι	Ναι
	64.01.03	Αμοιβές λοιπών ελευθέρων επαγγελματιών	—	Από επιχειρηματική αμοιβή	—	Ναι	Ναι
	60	Μισθός	— ⁽²⁾	Από μισθούς	—	Ναι	Ναι

(1) Με την απόφαση του Σ.τ.Ε. 2232/1990 (Λογιστής 1991, σελ. 56) κρίθηκε ότι οι παροχές σε χρήμα ή σε είδος του άρθρου 26, παρ. 5 του Ν.Δ. 3323/1955 (όπως κωδικοποιήθηκε με το άρθρο 25, παρ. 5, του Ν. 2238/1994) των ανώνυμων εταιρειών δεν αποτελούν αμοιβές των μελών διοικητικού συμβουλίου, αφού καταβάλλονται χωρίς νόμιμη ή συμβατική υποχρέωση και συνεπώς δεν υπόκεινται στο προβλεπόμενο από το άρθρο 15ε παρ. 7 του Κ.Τ.Χ. τέλος 1,2% (βλέπε παρ. 5.3.8).

(2) Από 1.1.2002 καταργήθηκε το τέλος χαρτοσήμου 1,2% για τις αμοιβές που καταβάλλει ανώνυμη εταιρεία σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου λόγω συμβάσεως εργασίας που έχουν καταρτίσει τα άνω μέλη με την ανώνυμη εταιρεία. (Π.Ν.Π. 21.12.2001, πρώτο άρθρο Ν. 2990/2002, Υπ. Οικονομικών παρ. 1069/2002).

(3) Στα κέρδη που διανέμουν οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες με τη μορφή, εκτός των άλλων, αμοιβών και ποσοστών στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και στους διευθυντές και αμοιβών στο εργατοϋπαλληλικό προσωπικό που εγκρίνονται από γενικές συνελεύσεις από 1.1.2012 και μετά ενεργείται παρακράτηση με συντελεστή ως παρ. 16.8.1.

1.6. Αμοιβές μελών Διοικητικού Συμβουλίου και Διευθύνοντος Συμβούλου βάσει του άρθρου 24, του Ν. 2190/1920 και του άρθρου 109 του Ν. 4548/2018.

1.6.1. Διοικητικό Συμβούλιο

Γενικά: Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι το όργανο που διοικεί και συγχρόνως εκπροσωπεί την ανώνυμη εταιρεία. Κατέχει την κυριότερη θέση στην εταιρική δράση και από τις ενέργειες την ηθική και τις ικανότητες των μελών του εξαρτάται η επιτυχία ή αποτυχία της εταιρείας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι όργανο συλλογικό (άρθρο 18, παρ. 1 του Ν. 2190/1920 και άρθρο 77, Ν. 4548/2018). Τούτο σημαίνει ότι το διοικητικό συμβούλιο εκφράζει τη βούληση της ανώνυμης εταιρείας, όταν τα μέλη του (οι σύμβουλοι) συμπράξουν γι' αυτό. Αντιθέτως, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου δεν είναι όργανα της ανώνυμης εταιρείας και η προσωπική έκφραση γνώμης από αυτούς δεν αποτελεί βούληση της ανώνυμης εταιρείας. Τις εξουσίες του συμβουλίου τις έχει το όργανο και όχι οι σύμβουλοι. Ως εκ τούτου, ο σύμβουλος δεν μπορεί μόνος του να προβεί σε ορισμένες ενέργειες ελέγχου ή επιβλέψεως της ανώνυμης εταιρείας εκτός αν το συμβούλιο του παράσχει αυτή την εξουσία. Στην περίπτωση, όμως, που το Διοικητικό Συμβούλιο του μεταβιβάσει ορισμένες ή και όλες τις εξουσίες του, τότε ο σύμβουλος (Διευθύνων Σύμβουλος ή Εντεταλμένος Σύμβουλος) δεν ενεργεί ως πρόσωπο, αλλιά ως διοικητικό συμβούλιο.

Σχέση που συνδέει τους διοικητικούς συμβούλους με την ανώνυμη εταιρεία. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της ανώνυμης εταιρείας καθώς και οι εκκαθαριστές ανωνύμων εταιρειών δεν συνδέονται με το νομικό πρόσωπο της εταιρείας με σχέση εξαρτημένης εργασίας. Η σχέση τους διέπεται από τις διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία της εταιρείας (νόμος, καταστατικό κ.λπ.), συμπληρωματικά δε εφαρμόζονται οι διατάξεις περί εντολής, αντιπροσωπεύσεως, πληρεξουσιότητας, σε ορισμένες δε περιπτώσεις και οι κανόνες περί μισθώσεως ανεξαρτήτων υπηρεσιών (έγγραφο Υπ. Εργασίας 2671/1986 ΔΕΝ 1987, σελ. 1034 Μον. Πρωτ. Αθηνών 291/1995 ΔΕΝ 1997 σελ. 969).

Επομένως, τα άνω πρόσωπα μπορεί να ανακληθούν οποτεδήποτε από αυτούς που έχουν δικαίωμα διορισμού τους, χωρίς να απαιτείται καταγγελία και συνδρομή σπουδαίου λόγου. (Α.Π. 1364/1990 ΔΕΝ 1991, σελ. 1189) και το δικαίωμα αυτό ανήκει στη γενική συνέλευση των μετόχων η οποία αποφασίζει με τη συνήθη απαρτία και πλειοψηφία, αντίθετη δε ρήτρα είναι άκυρη (Πρωτ. Αθηνών 177/2002 Δελτίο Συνδέσμου Α.Ε. και Ε.Π.Ε. 2004 σελ. 14).

Με βάση τις διατάξεις του Ν. 2190/1920 (άρθρα 18, 23 και 24), σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 31 του Αστικού Κώδικα, τις περί εντολής διατάξεις των άρθρων 713 και επόμενα και τις περί μισθώσεως εργασίας διατάξεις των άρθρων 648 και επόμενα του Αστικού Κώδικα, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ανώνυμης εταιρείας μπορούν να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε αυτήν συνδεόμενα με το νομικό πρόσωπο με τις εξής συμβάσεις (Εφετείο Αθηνών 365/1972 ΔΕΝ 28, σελ. 637, Μον. Πρωτ. Αθηνών 291/1995, ΔΕΝ 1997 σελ. 969):

α) Με σύμβαση εντολής, εάν παρέχουν στην ανώνυμη εταιρεία υπηρεσίες άνευ αμοιβής που απορρέουν από την άσκηση των καθηκόντων τους που καθορίζονται στο Νόμο και το καταστατικό.

β) Με σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών εάν παρέχουν τις υπηρεσίες τους με τακτική

αμοιβή. Στην περίπτωση αυτή δεν δικαιούνται δώρα εορτών και επιδόματος άδειας, γιατί αυτά προϋποθέτουν την ύπαρξη σχέσεως εργασίας (Α.Π. 1364/1990 ΔΕΝ 1991, σελ. 1189).

1.6.2. Διευθύνων σύμβουλος ή εντεταλμένος σύμβουλος

Γενικά: Το διοικητικό συμβούλιο μπορεί να μεταβιβάσει την εξουσία του ή μέρος αυτής σε ένα από τα μέλη του. Στην περίπτωση αυτή, ο σύμβουλος ενεργεί ως «Διοικητικό Συμβούλιο». Για να γίνει η μεταβίβαση αυτή πρέπει να υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό (άρθρο 22, παρ. 3, Ν. 2190/1920 άρθρο 87, Ν. 4548/2018).

Όταν το διοικητικό συμβούλιο της ανώνυμης εταιρείας, κατά πρόβλεψη του καταστατικού αυτής, αναθέσει σε άλλο πρόσωπο, είτε μέλος αυτού, είτε και μη μέλος, την άσκηση της εξουσίας αυτού περί τη διοίκηση και διαχείριση των εταιρικών υποθέσεων, το πρόσωπο αυτό ασκεί ίδια εξουσία υπό ίδια ευθύνη και πρωτοβουλία, είναι όργανο της εταιρείας και υποβάλλεται στο καθεστώς του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας.

Όταν το άνω πρόσωπο που του ανατέθηκε η άσκηση της εξουσίας των εταιρικών υποθέσεων:

- Είναι, συγχρόνως, μέλος του διοικητικού συμβουλίου, ονομάζεται Διευθύνων ή Εντεταλμένος Σύμβουλος.
- Στην περίπτωση, όμως, που δεν είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου, ονομάζεται Γενικός Διευθυντής.

Σύμφωνα με την απόφαση του Εφετείου Αθηνών 365/1972 (ΔΕΝ τόμος 28, σελ. 637), ο εντεταλμένος σύμβουλος είναι «όργανο της ΑΕ, διοικεί ίδια πρωτοβουλία και ευθύνη και εις ουδένα υπόκειται».

Ο εντεταλμένος σύμβουλος, ο οποίος ασκεί την εξουσία του διοικητικού συμβουλίου, διαφέρει του υπαλλήλου της εταιρείας, ο οποίος δεν είναι όργανο, αλλά συνδέεται με εργασιακή σύμβαση και καλείται συνήθως «Τεχνικός Διευθυντής» ή «Γενικός Διευθυντής».

Αντικείμενο της απασχολήσεως του Διευθύνοντος Συμβούλου. Το αντικείμενο της, κατά τη σύμβαση, απασχολήσεως του Διευθύνοντος Συμβούλου, έχει σχέση με το έργο του, που κατά το καταστατικό της ανώνυμης εταιρείας ο Διευθύνων Σύμβουλος επωμίζεται και συνίσταται στην εν γένει εποπτεία των εργασιών της ανώνυμης εταιρείας (Α.Π. 45/1997 Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ 1998 σελ. 6).

Σχέση που συνδέει τον Διευθύνοντα Σύμβουλο με την ανώνυμη εταιρεία. Ο Διευθύνων Σύμβουλος δεν συνδέεται με την εταιρεία με εργασιακή σχέση, αλλά είναι όργανο της και ασκεί ίδια εξουσία, δεν έχει δε την ιδιότητα του υπαλλήλου αυτής. Συνδέεται με την εταιρεία με σχέση εντολής κι όταν ακόμη αμείβεται με αυτή την ιδιότητα, η σχέση του διέπεται από τις διατάξεις του εμπορικού νόμου (Α.Π. 1364/1990, ΔΕΝ 1991, σελ. 1189). Αν λαμβάνει αμοιβή, και μάλιστα τακτικά προσδιοριζόμενη, συνδέεται ως προς την παροχή των υπηρεσιών του με σχέση παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών, αφού λόγω της ιδιότητάς του ως διευθύνοντος συμβούλου ασκεί εξουσία ως προς τη διοίκηση και διαχείριση της εταιρείας με δική του ευθύνη και πρωτοβουλία, είναι όργανο της εταιρείας και υποβάλλεται στο καθεστώς που διέπει το διοικητικό συμβούλιο (Εφ. Αθηνών 4583/1989 Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ 1990, σελ. 405, Εφ. Αθηνών 1916/2005 Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ 2006 σελ. 394, Α.Π. 465/2013, ΕΕμπΔ 2013 σελ. 374).

Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 18, παρ. 4, του Ν. 2190/1920, ο Διευθύνων Σύμβουλος μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε, από αυτούς που έχουν δικαίωμα διορισμού του και

ακόμα να αντικατασταθεί με άλλον. Δεν απαιτείται καταγγελία και συνδρομή σπουδαίου λόγου για τη λύση της συμβάσεως ούτε δικαιούται τα προβλεπόμενα από την εργατική νομοθεσία επιδόματα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα ή άδειας, αφού αυτά προϋποθέτουν σχέση εξαρτημένης εργασίας. (Α.Π. 1364/1990, ΔΕΝ 1991, σελ. 1189 και Εφ. Αθηνών 4583/1989 Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ 1990, σελ. 405 Εφ. Αθηνών 1916/2005 Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ 2006 σελ. 394, Α.Π. 544/2010, ΕΕμπΔ 2010, σελ. 615).

Δεν αποκλείεται να συρρέουν στο ίδιο πρόσωπο και οι δυο ιδιότητες, δηλαδή του Διευθύνοντος Συμβούλου και του υπαλλήλου της ανώνυμης εταιρείας με εργασιακή σύμβαση π.χ. του Οικονομικού Διευθυντή, οπότε, αν η τελευταία προϋπήρχε του διορισμού του μισθωτού και ως Διευθύνοντος Συμβούλου, δεν απαιτείται έγκριση της συναφθείσας εργασιακής συμβάσεως με απόφαση της γενικής συνέλευσης, όπως αναλυτικά αναφέρουμε στην επόμενη παρ. 6.2 (Α.Π. 1364/1990 ΔΕΝ 1991 σελ. 1189 και Α.Π. 1204/1995 Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ 1997 σελ. 164, Α.Π. 544/2010, ΕΕμπΔ 2010, σελ. 615).

Η σύμβαση μεταξύ Διευθύνοντος Συμβούλου και ανώνυμης εταιρείας χαρακτηρίζεται ως ανεξαρτήτων υπηρεσιών όταν: α) το κατά τη σύμβαση αντικείμενο της απασχολήσεως του Διευθύνοντος Συμβούλου είχε σχέση με το έργο του, που κατά το καταστατικό της ανώνυμης εταιρείας ο Διευθύνων Σύμβουλος επωμίζεται και συνίσταται ειδικότερα στην εν γένει εποπτεία των εργασιών της ανώνυμης εταιρείας, β) ο Διευθύνων Σύμβουλος καθορίζει τον τόπο, χρόνο και τρόπο εκτελέσεως της εργασίας του, και γ) δεν υπόκειται στη νομική εξάρτηση της εταιρείας, την έλλειψη της οποίας (εξάρτησης) δεν αποκλείει η υποχρέωση της προς το Διοικητικό Συμβούλιο της ανώνυμης εταιρείας αναφοράς του, η οποία μόνη δεν αίρει το χαρακτηρισμό της συμβάσεως ως τοιαύτης ανεξαρτήτων υπηρεσιών. (Α.Π. 45/1997 Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ 1998 σελ. 5 και Α.Π. 1204/1995 Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ 1997 σελ. 164).

Στην περίπτωση που η γενική συνέλευση των μετόχων διορίζει, π.χ. ένα μηχανολόγο - ηλεκτρολόγο ως Διευθύνοντα Σύμβουλο, αυτός προσφέρει στην ανώνυμη εταιρεία τις υπηρεσίες του Διευθύνοντος Συμβούλου και όχι τις υπηρεσίες του μηχανολόγου - ηλεκτρολόγου. Για να προσφέρει παράλληλα και τις υπηρεσίες του μηχανολόγου - ηλεκτρολόγου απαιτείται ιδιαίτερη σύμβαση, η οποία καταρτίζεται βάσει των διατάξεων του άρθρου 23α του Ν. 2190/1920, όπως αναλυτικά αναφέρουμε στην επόμενη παρ. 6.2 (Α.Π. 916/1995 Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ 1996 σελ. 107, Α.Π. 842/1999 Επιθεώρηση 2000 σελ. 738).

Παράδειγμα: Διευθύνων Σύμβουλος κατάρτισε σύμβαση με το διοικητικό συμβούλιο ανώνυμης εταιρείας επιγραφόμενη ως «σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου» αναλαμβάνοντας, κατά τη διατύπωση της σύμβασης, «το έργο της οργάνωσης της εταιρείας τόσο εσωτερικά όσο και από την άποψη της επιχειρηματικής δραστηριότητας» και παρέχοντας τις υπηρεσίες του στα γραφεία της ανώνυμης εταιρείας, αλλά και οπουδήποτε αλλού, στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, ήταν αναγκαίο, καθόριζε ο ίδιος τον τόπο, χρόνο και τρόπο της απασχόλησής του, μη υποκείμενος, ως προς αυτά, στη νομική εξάρτηση της ανώνυμης εταιρείας. Αλλά και το αντικείμενο της, κατά τη σύμβαση, απασχολήσεώς του, έχει σχέση με το έργο, που κατά το καταστατικό της εταιρείας επωμίζεται ο Διευθύνων Σύμβουλος της ανώνυμης εταιρείας και συνίσταται στην εν γένει εποπτεία των εργασιών της. Κατά συνέπεια, η ανωτέρω σύμβαση, ως σύμβαση παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών, δεν μπορεί να θεμελιώσει οποιαδήποτε δικαιώματα που απορρέουν από σύμβαση εξαρ-

τημένως εργασίας και ειδικότερα αξιώσεις για καταβολή μισθών υπερημερίας (Α.Π. 45/1997 Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ 1998 σελ. 6).

1.6.3. Αμοιβές διοικητικού συμβουλίου (μελών και Διευθύνοντος Συμβούλου) βάσει του άρθρου 24, Ν. 2190/1920 και του άρθρου 109 του Ν. 4548/2018.

Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου καθώς και ο Διευθύνων ή Εντεταλημένος Σύμβουλος, είναι ενδεχόμενο να λαμβάνουν αμοιβή από την ανώνυμη εταιρεία, επειδή συμμετέχουν στα όργανα διοίκησης της ανώνυμης εταιρείας.

Οι αμοιβές που καταβάλλονται στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ρυθμίζονται μέχρι 31.12.2018 από το άρθρο 24 του Ν. 2190/1920:

Άρθρον 24

«1. Πάσα επί των κερδών χορηγούμενη εις μέλη του διοικητικού συμβουλίου αμοιβή, δέον να λαμβάνεται εκ του απομένοντος υπολοίπου των καθαρών κερδών μετά την αφαίρεσιν των κρατήσεων δια τακτικόν αποθεματικόν και του απαιτούμενου ποσού προς διανομήν του πρώτου μερίσματος υπέρ των μετόχων, ίσου τουλάχιστον προς 6% επί του καταβεβλημένου εταιρικού κεφαλαίου.

2. Πάσα ετέρα, μη καθοριζόμενη κατά ποσόν υπό του καταστατικού, χορηγούμενη δε εξ οιοδήποτε λόγου εις σύμβουλον αμοιβή ή αποζημίωσις θεωρείται βαρύνουσα την εταιρείαν, μόνον, εάν εγκριθῆ δι' ειδικῆς αποφάσεως της τακτικῆς γενικῆς συνελεύσεως. Αὕτη δύναται να μειωθῆ υπό του Δικαστηρίου εάν κατ' αγαθήν κρίσιν εἶναι υπέρρογκος και αντετάχθησεν κατά της ληφθείσης αποφάσεως μέτοχοι εκπροσωποῦντες το 1/10 του εταιρικού κεφαλαίου.

3. Η διάταξις της προηγουμένης παραγράφου δεν εφαρμόζεται προκειμένου περί αμοιβῶν οφειλομένων εις μέλη του διοικητικού συμβουλίου δι' υπηρεσίας αὐτῶν παρεχομένης εις την εταιρείαν ἐπὶ τη βάσει ειδικῆς σχέσεως μισθώσεως εργασίας ἢ εντολῆς».

Οι αμοιβές οι οποίες καταβάλλονται στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου από 1.1.2019 ρυθμίζονται από το άρθρο 109, του Ν. 4548/2018.

Με τα άρθρα 109 επ. αναμορφώνεται το καθεστώς αμοιβῶν του διοικητικού συμβουλίου. Η παράγραφος 1 του άρθρου 109 ορίζει το γενικό πλαίσιο χορήγησης αμοιβῶν ή άλλων παροχῶν στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου. Η παράγραφος 2 ορίζει τις προϋποθέσεις για την χορήγηση αμοιβῆς στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, συνιστάμενης σε συμμετοχή στα κέρδη της χρήσης. Η παράγραφος 3 αναφέρεται σε αμοιβές σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου για υπηρεσίες προς την εταιρεία βάσει ειδικῆς σχέσεως. Τέτοιου είδους αμοιβές καταβάλλονται υπό τους όρους του άρθρου 99. Οι διατάξεις των άρθρων 109 επ. (όπως άλλωστε και εκείνες του άρθρου 99) δεν ισχύουν προκειμένου περί αποζημιώσεων και δαπανῶν που καταβάλλονται δυνάμει κατά νόμο εγκριμένης, όπου απαιτείται, έννομης σχέσης (π.χ. δαπάνες στο πλαίσιο εργασίας ή εντολής) ή/και προβλέπονται εκ του νόμου (π.χ. ΑΚ 723), όπως άλλωστε ισχύει και σήμερα, κατά πάγια θέση της νομολογίας. Η παράγραφος 4 ρυθμίζει το ζήτημα της προκαταβολῆς αμοιβῶν στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου. Τέλος, η παράγραφος 5 ρυθμίζει τη διαδικασία του δικαστικού ελέγχου του υπέρρογκου της αμοιβῆς ή παροχῆς που καταβλήθηκε ή αποφασίσθηκε να καταβληθῆ σε συγκεκριμένο μέλος του διοικητικού συμβουλίου. (αιτιολογική έκθεση Ν. 4548/2018, άρθρο 109).

Το κείμενο του άρθρου 109 «Διαδικασία και προϋποθέσεις χορήγησης αμοιβῶν» του Ν. 4548/2018 όπως τροποποιημένο με το άρθρο 49 (παρ. 8 και 9) του Ν. 4587/2018 ισχύει αναφέρει τα εξής:

Άρθρο 109

«Διαδικασία και προϋποθέσεις χορήγησης αμοιβών

1. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου δικαιούνται να λάβουν αμοιβή ή άλλες παροχές, σύμφωνα με το νόμο και τα οριζόμενα στο καταστατικό και, κατά περίπτωση, την πολιτική αποδοχών της εταιρείας. Αμοιβή ή παροχή που χορηγείται σε μέλος του διοικητικού συμβουλίου και δεν ρυθμίζεται στο νόμο ή το καταστατικό βαρύνει την εταιρεία, μόνο αν εγκριθεί με ειδική απόφαση της γενικής συνέλευσης με την επιφύλαξη των οριζόμενων στα άρθρα 110 έως 112.

2. Αμοιβή συνιστάμενη σε συμμετοχή στα κέρδη της χρήσεως παρέχεται μόνον αν αυτό προβλέπεται στο καταστατικό. Το ύψος της ανωτέρω αμοιβής προσδιορίζεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης, η οποία αποφασίζει με απλή απαρτία και πλειοψηφία. Αμοιβή χορηγούμενη από τα κέρδη της χρήσεως λαμβάνεται από το υπόλοιπο των καθαρών κερδών που απομένει μετά την αφαίρεση των νόμιμων κρατήσεων για τακτικό αποθεματικό και τη διανομή του ελάχιστου μερίσματος υπέρ των μετόχων. Επί εταιρειών με μετοχές εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά η παρούσα παράγραφος ισχύει με την επιφύλαξη των οριζόμενων στα άρθρα 110 έως 112.

3. Αμοιβή σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου για υπηρεσίες προς την εταιρεία βάσει ειδικής σχέσης, όπως ενδεικτικώς, από σύμβαση εργασίας, έργου ή εντολής καταβάλλεται με τις προϋποθέσεις των άρθρων 99 έως 101.

4. Η γενική συνέλευση μπορεί να επιτρέψει προκαταβολή αμοιβής για το χρονικό διάστημα μέχρι την επόμενη τακτική γενική συνέλευση. Η προκαταβολή της αμοιβής τελεί υπό την αίρεση της έγκρισής της από την επόμενη τακτική γενική συνέλευση.

5. Με την εξαίρεση των αμοιβών της παραγράφου 3, αμοιβή ή παροχή που καταβλήθηκε ή αποφασίστηκε να καταβληθεί σε συγκεκριμένο μέλος του διοικητικού συμβουλίου κατά τα ανωτέρω, μπορεί να μειωθεί από το δικαστήριο αν, με τις υφιστάμενες συνθήκες, είναι κατά εύλογη κρίση υπέρογκη και αντιτάχθηκαν στην απόφαση αυτή μέτοχοι που εκπροσωπούν το ένα δέκατο (1/10) του κεφαλαίου. Η αίτηση προς το δικαστήριο υποβάλλεται εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) μηνών από την έγκριση της γενικής συνέλευσης από μετόχους που εκπροσωπούν το ένα εικοστό (1/20) του μετοχικού κεφαλαίου και αντιτάχθηκαν στην απόφαση αυτή. Το δικαστήριο εκδικάζει την ανωτέρω αίτηση κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας και αποφαινεται λαμβάνοντας υπόψη, ιδίως, τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες του συμβούλου, τις προσπάθειες που έχει καταβάλει, το επίπεδο αντίστοιχων αμοιβών των συμβούλων σε άλλες παρόμοιες εταιρείες, και την κατάσταση, την απόδοση και τις προοπτικές της εταιρείας».

Στην κατηγορία των ανωτέρω αμοιβών περιλαμβάνονται οι αμοιβές που λαμβάνουν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, για τις υπηρεσίες που είναι υποχρεωμένα από το νόμο ή το καταστατικό να προσφέρουν στην ανώνυμη εταιρεία. Επίσης, περιλαμβάνονται και οι παροχές που γίνονται στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, χωρίς να υπάρχει από την ανώνυμη εταιρεία συμβατική ή νόμιμη υποχρέωση γι' αυτό.

Οι αμοιβές που ρυθμίζονται από τις διατάξεις των ανωτέρω άρθρων είναι οι εξής:

- Ποσοστά επί των κερδών
- Πάγια κατά συνεδρίαση αποζημίωση (έξοδα παραστάσεως)
- Αμοιβές καταβαλλόμενες από ελευθεριότητα της εταιρείας
- Εκτός μισθού αμοιβές

Έγκριση αμοιβών. Οι αμοιβές που καταβάλλονται μέχρι 31.12.2018 στα μέλη της διοικήσεως της ανώνυμης εταιρείας βάσει του άρθρου 24 του Ν. 2190/1920, εγκρίνονται εκ των υστέρων από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων. Οι αμοιβές που καταβάλλονται από τα κέρδη της χρήσεως προτείνονται από το διοικητικό συμβούλιο, καταβάλλονται, όμως, στους δικαιούχους, μετά από την έγκριση του ισολογισμού και του πί-

νακα διανομής κερδών από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων. Επίσης, τα έξοδα παραστάσεως και οι «εκτός μισθού αμοιβές» καταβάλλονται στα μέλη της διοικήσεως με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου, τελούν, όμως, υπό την αίρεση της εγκρίσεως αυτών από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων.

Από 1.1.2019 στη αποκλειστική αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης των μετόχων της ανώνυμης εταιρείας είναι εκτός των άλλων και η έγκριση για την παροχή αμοιβών ή προκαταβολής αμοιβών κατά το άνω άρθρο 109 (άρθρο 117, Ν. 4548/2018.)

Επίσης, αμοιβή ή παροχή που χορηγείται σε μέλος του διοικητικού συμβουλίου και δεν ρυθμίζεται στο νόμο ή το καταστατικό βαρύνει την εταιρεία, μόνο αν εγκριθεί με ειδική απόφαση της γενικής συνέλευσης με την επιφύλαξη των οριζόμενων στα άρθρα 110 έως 112 (άρθρο 109, παρ. 1, δεύτερο εδάφιο, Ν. 4548/2018 όπως τροποποιημένο με το άρθρο 49 (παρ. 8) του Ν. 4587/2018 ισχύει).

Ως εκ τούτου οι ανωτέρω διαδικασίες έγκρισης οι οποίες ίσχυαν μέχρι 31.12.2018 και αναφέρονται ανωτέρω, εξακολουθούν να εφαρμόζονται από 1.1.2019 και για τις καταβλητέες αμοιβές (ποσοστά επί των κερδών, έξοδα παραστάσεως, εκτός μισθού αμοιβές).

Περισσότερες πληροφορίες για το θέμα της εγκρίσεως των άνω αμοιβών παρέχουμε στις επόμενες παρ. 3.2 (διανεμόμενες αμοιβές), 4.3.1. (έξοδα παραστάσεως), 5.2.1 (εκτός μισθού αμοιβές).

Περιορισμός των αμοιβών. Οι αμοιβές των μελών του διοικητικού συμβουλίου που καταβάλλονται βάσει του άρθρου 24 του Ν. 2190/1920, μέχρι 31.12.2018 ελέγχονται ως προς το υπέρογκο αυτών από το δικαστή με τη διαδικασία που ορίζει η παρ. 2 του ίδιου άρθρου.

Ο νομοθέτης, θέλοντας να προστατεύσει τη μειοψηφία των μετόχων από υπερβολικές παροχές υπέρ των μελών του διοικητικού συμβουλίου, θέσπισε με το άρθρο 24 του Ν. 2190/1920, την εξουσία του δικαστή, ο οποίος μπορεί να μειώσει την παροχή αυτή, εφόσον: α) αυτή είναι υπέρογκος και β) αντετάχθηκαν κατά της ληφθείσας αποφάσεως μέτοχοι εκπροσωπώντας το 1/10 του εταιρικού κεφαλαίου.

Η ίδια διαδικασία επιβλήθηκε από 1.1.2019 βάσει της ανωτέρω παρ. 5, του άρθρου 109 και για τις αμοιβές των μελών του διοικητικού συμβουλίου οι οποίες κατά εύλογη κρίση είναι υπέρογκες και αντετάχθηκαν στην απόφαση αυτή μέτοχοι οι οποίοι εκπροσωπούν το 1/10 του κεφαλαίου. Η ψηφοφορία για τη μείωση των μισθών είναι φανερή (άρθρο 131, παρ. 2, Ν. 4548/2018).

Η εξαίρεση για τις οφειλόμενες αμοιβές βάσει ειδικής σχέσεως μισθώσεως εργασίας, έργου ή εντολής. Μέχρι 31.12.2018 η παρ. 3, του άρθρου 24 του Ν. 2190/1920 αναφέρει ότι η διάταξη της παρ. 2 του ίδιου άρθρου, δηλαδή έγκριση των καταβλητέων αμοιβών στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου με ειδική απόφαση της τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων της εταιρείας δεν εφαρμόζεται προκειμένου περί αμοιβών οφειλόμενων στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου για τις προσφερόμενες από αυτούς προς την ανώνυμη εταιρεία υπηρεσίες βάσει ειδικής σχέσεως μισθώσεως εργασίας ή εντολής.

Η άνω διάταξη δεν εισάγει εξαίρεση από τον κανόνα που θέτει το άρθρο 23α παρ. 2 του Ν. 2190/1920, σύμφωνα με την οποία οι επιτρεπόμενες συμβάσεις, που μπορούν να καταρτίσουν τα μέλη διοικήσεως της ανώνυμης εταιρείας με αυτήν, πρέπει να προεγκρίνονται από τη γενική συνέλευση των μετόχων (βλέπε επόμενη παρ. 6.2).

Η εξαίρεση της παρ. 3 του άρθρου 24 του Ν. 2190/1920, όπως έκριναν τα δικαστήρια, αφορά απλώς και μόνον υπαλλήλους της ανώνυμης εταιρείας, οι οποίοι προσλήφθη-

καν, ως υπάλληλοι της ανώνυμης εταιρείας πριν από την εκλογή τους ως συμβούλων της ανώνυμης εταιρείας (Α.Π. 32/1975 (ολομ.) ΔΕΝ 1975 σελ. 215).

Επομένως, εάν η ιδιότητα του υπαλλήλου προϋπήρχε της εκλογής του ως μέλος του διοικητικού συμβουλίου, τότε δεν απαιτείται έγκριση της συναφθείσας εργασιακής συμβάσεως με απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων (Α.Π. 1364/1990, ΔΕΝ 1991 σελ. 1189, Α.Π. 609/1995 Δελτίο Συνδέσμου Α.Ε και Ε.Π.Ε 1997 σελ. 217, Εφετείο Αθηνών 10025/1991 Επιθεώρηση 1993 σελ. 267).

Από 1.1.2019 ισχύει η διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 109 η οποία αναφέρει ότι αμοιβή σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου για υπηρεσίες προς την εταιρεία βάσει ειδικής σχέσης, όπως ενδεικτικώς από σύμβαση εργασίας, έργου ή εντολής καταβάλλεται υπό τις προϋποθέσεις των άρθρων 99 έως 101. Δηλαδή από 1.1.2019 ισχύει η ανωτέρω νομολογία των δικαστηρίων η οποία είχε προκύψει από την ερμηνεία της παρ. 3, του άρθρου 24, του κωδ. Ν. 2190/1920.

1.7. Αμοιβές μελών διοικήσεως και διευθυντών βάσει ειδικών σχέσεων με την ανώνυμη εταιρεία. (άρθρο 23α Ν. 2190/1920 και άρθρο 99 Ν.4548/2018)

1.7.1. Παροχή άλλων υπηρεσιών από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου

Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου είναι δυνατόν, παράλληλα με τα καθήκοντά τους ως συμβούλων, να προσφέρουν στην ανώνυμη εταιρεία κι άλλες υπηρεσίες, διαφόρου φύσεως, καταρτίζοντας συμβάσεις με την ανώνυμη εταιρεία (εξαρτημένης εργασίας παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών αμειβόμενης εντολής κ.λπ.). Αντί η ανώνυμη εταιρεία να προσλάβει τρίτα πρόσωπα για τεχνικούς, οικονομικούς κ.λπ. συμβούλους ή υπαλλήλους, μπορεί να αναθέσει τις εργασίες αυτές στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου. (Α.Π. 1204/1995 Δελτίο Συνδέσμου Α.Ε και Ε.Π.Ε 1997 σελ. 164).

Για τις υπηρεσίες αυτές τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου δικαιούνται αμοιβής. Η σύμβαση παροχής των υπηρεσιών, στην οποία πρέπει απαραίτητως να αναφέρεται και η αμοιβή, μέχρι 31.12.2018 εγκρίνεται με τη διαδικασία του άρθρου 23α, του Ν. 2190/1920.

Από 1.1.2019 βάσει της παρ. 3, του άρθρου 109, του Ν. 4548/2018 οι αμοιβές σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου για υπηρεσίες προς την εταιρεία βάσει ειδικής σχέσης, όπως ενδεικτικώς από σύμβαση εργασίας, έργου ή εντολής καταβάλλονται υπό τις προϋποθέσεις των άρθρων 99 έως 101 (βλέπε επόμενη παρ.6.3)

Η άνω παρ. 3 αναφέρεται σε αμοιβές σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου για υπηρεσίες προς την εταιρεία βάσει ειδικής σχέσεως. Τέτοιου είδους αμοιβές καταβάλλονται υπό τους όρους του άρθρου 99. Οι διατάξεις των άρθρων 109 επ. (όπως άλλωστε και εκείνες του άρθρου 99) δεν ισχύουν προκειμένου περί αποζημιώσεων και δαπανών που καταβάλλονται δυνάμει κατά νόμο εγκεκριμένης, όπου απαιτείται, έννομης σχέσης (π.χ. δαπάνες στο πλαίσιο εργασίας ή εντολής) ή/και προβλέπονται εκ του νόμου (π.χ. ΑΚ 723), όπως άλλωστε ισχύει και σήμερα, κατά πάγια θέση της νομολογίας. (αιτιολογική έκθεση Ν. 4548/2018, άρθρο 109, βλέπε παρ. 4.4).

1.7.2. Γενικοί Διευθυντές - Διευθύνοντες Υπάλληλοι

Γενικοί Διευθυντές ή Διευθύνοντες της ανώνυμης εταιρείας είναι οι ευρισκόμενοι επικεφαλής της όλης επιχείρησης ή κάποιου κλάδου αυτής, αδιάφορα από τον τίτλο τον οποίο

φέρουν. Επίσης, ως διευθυντές νοούνται και οι υπάλληλοι της ανώνυμης εταιρείας οι διευθύνοντες την όλη επιχείρηση ή ορισμένο κλάδο αυτής. (Α.Π. 627/1974 ΔΕΝ 1974 σελ. 834 και Α.Π. 1642/1995 Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ 1996 σελ. 293).

Όταν το διοικητικό συμβούλιο αναθέτει ένα μέρος ή και όλη την εξουσία του σε ένα μέλος του, αυτός ονομάζεται «Διευθύνων Σύμβουλος ή Εντεταλμένος Σύμβουλος» και οι αμοιβές που λαμβάνει ρυθμίζονται μέχρι 31.12.2018 από το άρθρο 24 του Ν. 2190/1920 και από 1.1.2019 από το άρθρο 109, παρ. 1, του Ν. 4548/2018.

Όταν, όμως, η εξουσία ανατίθεται σε πρόσωπο εκτός του διοικητικού συμβουλίου, αυτός ονομάζεται «Γενικός Διευθυντής» και οι αμοιβές του ρυθμίζονται από το άρθρο 23α του Ν. 2190/1920. (Α.Π. 1642/1995 Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ 1996 σελ. 293).

Δεν αποκλείεται στο Διευθύνοντα Σύμβουλο να ανατεθεί συγχρόνως και η Γενική Διεύθυνση της ανώνυμης εταιρείας, οπότε στην περίπτωση αυτή οι αμοιβές του ως Γενικού Διευθυντή ρυθμίζονται μέχρι 31.12.2018 από το άρθρο 23α του Ν. 2190/1920. (Α.Π. 1271/1983 ΔΕΝ 1984 σελ. 426, Λογιστής 1985 σελ. 103). Από 1.1.2019 εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 109 έως 114 του Ν. 4548/2018 (άρθρο 99, παρ. 3, περ. β, Ν. 4548/2018).

Διευθύνοντες Υπάλληλοι είναι όσοι κατέχουν στην επιχείρηση θέση διευθύνσεως, ώστε να παίρνουν πρώτες αποφάσεις και να κατευθύνουν το σχετικό τομέα της δραστηριότητας της υποκείμενοι μόνο στις γενικές οδηγίες της διοικήσεως και διακρινόμενοι από τους άλλους υπαλλήλους ως προς τις δυνατότητες κινήσεως και πρωτοβουλιών. (Εφετείο Πειραιά 754/1987, ΔΕΝ 1987, σελ. 766).

Οι Διευθύνοντες Υπάλληλοι ασκούν δικαιώματα που προσιδιάζουν συχνά στον εργοδότη, π.χ. εισηγούνται για την πρόσληψη ή απόλυση προσωπικού, διατηρούν πρωτοβουλία και διαθέτουν ανεξαρτησία στη λήψη των αποφάσεων, συνάπτουν δικαιοπραξίες σοβαρού αντικειμένου (Α.Π. 2060/1986, ΔΕΝ 1988, σελ. 133).

Ενδεικτικό στοιχείο της θέσεως του Διευθύνοντος Υπαλλήλου είναι ο μεγάλος μισθός συγκρινόμενος με το μισθό των άλλων υπαλλήλων. Η άνω απόφαση (Εφετείο Πειραιά 754/1987) έκρινε, ότι είναι Διευθύνων Υπάλληλος ο επικεφαλής της προσλήψεως πληρωμάτων μεγάλης ναυτιλιακής επιχειρήσεως, ο οποίος έχει την ευθύνη της επιλογής των πληρωμάτων όλων των βαθμίδων.

Επίσης, είναι Διευθύνων Υπάλληλος ο διοικητικός διευθυντής πωλήσεων μεγάλης επιχειρήσεως. Το γεγονός ότι δεν προσλαμβάνει και απολύει προσωπικό, όπως έκρινε το δικαστήριο (Εφετείο Πειραιά 1181/1987 ΔΕΝ 1988, σελ. 135), δεν έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί στις σύγχρονες μεγάλες επιχειρήσεις οι προσλήψεις και απολύσεις γίνονται από το διευθυντή προσωπικού.

Ακόμη, είναι Διευθύνων Υπάλληλος ο διευθυντής συγκροτήματος και στη συνέχεια διευθυντής μάρκετινγκ και εμπορικός διευθυντής μεγάλης επιχειρήσεως, που έχει ευρύ κύκλο καθηκόντων, διαπραγματεύμενος συμβάσεις προμηθείας υλικών και πωλήσεως προϊόντων της εταιρείας μεγάλης αξίας και έχει ελεύθερο ωράριο. (Μον. Πρωτ. Αθηνών 3005/1987 ΔΕΝ 1988, σελ. 136).

1.7.3. Σχέση που συνδέει τα πρόσωπα εμπιστοσύνης, εποπτείας ή διεύθυνσης με την ανώνυμη εταιρεία

Γενικά. Οι διοικητές, διευθύνοντες ή συμπράττοντες σύμβουλοι, οι εντεταλμένοι σύμβουλοι, οι γενικοί διευθυντές και γενικά τα μέλη της διοικήσεως της ανώνυμης εταιρείας, είτε ανήκουν στο διοικητικό συμβούλιο είτε διευθύνουν την όλη επιχείρηση ή κάποιο

κλήδο αυτής, εφόσον έχουν συνάψει συμβάσεις εργασίας με την εταιρεία, προστατεύονται από την εργατική νομοθεσία, θεωρούμενοι μισθωτοί. (Α.Π. 1204/1995 Δελτίο Συνδέσμου ΑΕ και ΕΠΕ 1997 σελ. 164).

Η εργατική νομοθεσία τα άνω πρόσωπα τα θεωρεί ως «πρόσωπα εμπιστοσύνης - εποπτείας ή διεύθυνσης». Η διάκριση έγινε για πρώτη φορά στην ιστορία του εργατικού κινήματος στη Διεθνή Συνδιάσκεψη Εργασίας της Ουάσινγκτον για τον περιορισμό των ωρών εργασίας στις βιομηχανικές επιχειρήσεις. Στο άρθρο 2 (εδάφιο α') του νόμου 2269/1920 ορίζεται ότι οι διατάξεις της Διεθνούς αυτής σύμβασης δεν εφαρμόζονται σε πρόσωπα που κατέχουν θέσεις εποπτείας ή διεύθυνσεως ή θέση εμπιστευτική. Ως εκ τούτου, τα άνω πρόσωπα δεν δικαιούνται αμοιβή για υπερεργασία και υπερωρία, ούτε αμοιβή για νυκτερινή εργασία, καθώς επίσης και πρόσθετη αμοιβή στην περίπτωση που απασχοληθούν Σάββατο, Κυριακή ή εξαιρεσίμη εορτή. Επίσης, δεν δικαιούνται κανονική άδεια και επιδόματος αδείας, ούτε αποζημίωση λόγω εκτός έδρας απασχολήσεως. Στη συνέχεια, παραθέτουμε ανάλυση των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας, καθώς επίσης και αποφάσεις δικαστηρίων βάσει των οποίων, για τα πρόσωπα διοικήσεως της ανώνυμης εταιρείας, δεν ισχύει το εργατικό δίκαιο όταν απασχολούνται εκτός χρονικών ορίων (ημερήσιων και εβδομαδιαίων) και εκτός έδρας, και επίσης δεν εφαρμόζονται σε αυτούς οι διατάξεις για την κανονική άδεια των μισθωτών.

Αντιθέτως, όπως έχουν κρίνει τα δικαστήρια, τα άνω πρόσωπα δικαιούνται επιδόματος δώρου Χριστουγέννων και Πάσχα (Α.Π. 919/1986 ΔΕΝ 1987, σελ. 418, Εφετείο Πειραιά 754/1987, ΔΕΝ 1987, σελ. 765), ενώ όταν καταγγεληθεί η σύμβασή τους δικαιούνται αποζημίωση με βάση τις διατάξεις περί καταγγελίας της σύμβασεως εργασίας.

Ποια θεωρούνται πρόσωπα εμπιστοσύνης - εποπτείας ή διεύθυνσης. Όπως έχουν κρίνει τα δικαστήρια (σχετ. αποφάσεις Α.Π. 919/1986, 81/1984, 230/1985, Εφετείου Πειραιά 754/1987, Εφετείου Αθηνών 10060/1987), για να χαρακτηριστεί μισθωτός ως πρόσωπο εμπιστοσύνης - εποπτείας ή διεύθυνσης, πρέπει να πληρούνται σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

- α) Μισθωτός της απολύτου εμπιστοσύνης του κυρίου της επιχείρησης.
- β) Μισθωτός με αυξημένα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα, διοικητικές ικανότητες και ικανότητα ανάληψης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.
- γ) Μισθωτός περιβεβλημένος με ευρύτερες εξουσίες και επιχειρηματική πρωτοβουλία.
- δ) Μισθωτός που να επηρεάζει αποφασιστικά την εν γένει εξέλιξη της επιχείρησης και ιδία του οικονομικού της αποτελέσματος και
- ε) Μισθωτός που να λαμβάνει σημαντικά υψηλό μισθό συγκριτικά με το μισθό των άλλων υπαλλήλων.

Σχετική είναι και η απόφαση 90972/2021 του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

Στην προηγούμενη παρ. 1.7.2. «έννοια διευθύνοντος υπαλλήλου», παραθέτουμε αρκετά πορίσματα της νομολογίας, βάσει των οποίων κρίνεται τότε ένας υπάλληλος είναι πρόσωπο εμπιστοσύνης ή όχι.

Εξαιρέσεις από την εφαρμογή διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας. Από τη διάταξη του άρθρου 2, εδάφιο α', της Διεθνούς Σύμβασης της Ουάσινγκτον, που κυρώθηκε με το Ν. 2269/1920 και από το συνδυασμό της διατάξεως αυτής με το άρθρο 1 παρ. 2 του Β.Δ. της 24.7./21.8.1920, το άρθρο 1 παρ. 4 του Α.Ν. 539/1945 και τον Α.Ν. 690/1945

προκύπτει ότι τα πρόσωπα εμπιστοσύνης - εποπτείας ή διεύθυνσης εξαιρούνται των διατάξεων:

- Περί χρονικών ορίων εργασίας (Α.Π. 919/1986 ΔΕΝ 1987 σελ. 418, Α.Π. 81/1984 ΔΕΝ 1985 σελ. 132).
- Περί αδειών και επιδόματος αδείας (Α.Π. 919/1986 ΔΕΝ 1987 σελ. 418, Α.Π. 81/1984 ΔΕΝ 1985 σελ. 132 Α.Π. 1030/2005 ΔΕΝ 2005 σελ. 1334).
- Αμοιβής νυκτερινής και κατά Κυριακήν εργασίας και περί εβδομαδιαίας αναπαύσεως (Α.Π. 919/1986 ΔΕΝ 1987 σελ. 418 Α.Π. 1030/2005 ΔΕΝ 2005 σελ. 1334).
- Περί αποζημιώσεως για παράνομη υπερωρία και περί υπερεργασιακής αμοιβής (Α.Π. 230/1985 ΔΕΝ 1986, σελ. 17 Α.Π. 1030/2005 ΔΕΝ 2005 σελ. 1334).
- Περί αμοιβής για εργασία το Σάββατο (Εφ. Αθηνών 10060/1987 ΔΕΝ 1988 σελ. 82).
- Περί αποζημιώσεως εκτός έδρας (Εφετείο Αθηνών 10060/1987, ΔΕΝ 1988 σελ. 82).

1.7.4. Αμοιβές μελών διοικήσεως (συμβούλων και διευθυντών) βάσει του άρθρου 23α, Ν. 2190/1920 και του άρθρου 99 του Ν. 4548/2018

Στην περίπτωση που σ' ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου ανώνυμης εταιρείας έχει ανατεθεί, παράλληλα προς τα εκ του καταστατικού και του νόμου καθήκοντά του, και παροχή εργασίας διαφόρου φύσεως και δη εξαρτημένη εργασία με τακτικό μισθό, η υπηρεσιακή έναντι της ανώνυμης εταιρείας θέση του μέλους του διοικητικού συμβουλίου καθίσταται δισυπόστατος και διέπεται:

- Κατά μεν τα καθήκοντά του ως μέλους του διοικητικού συμβουλίου υπό των κανόνων του εμπορικού δικαίου, συμπληρουμένων υπό των διατάξεων του Αστικού Κώδικα.
- Κατά τα λοιπά καθήκοντά του υπό των κανόνων του εργατικού δικαίου, εφόσον βάσει ειδικής συμβάσεως προσφέρει εξαρτημένη εργασία στην ανώνυμη εταιρεία, σύμφωνα με το ισχύον μέχρι 31.12.2018 άρθρο 23α, του Ν. 2190/1920:

«Άρθρο 23α⁽¹⁾»

Συμβάσεις της εταιρείας με μέλη του διοικητικού συμβουλίου

1. α) Με την επιφύλαξη των διατάξεων που εκάστοτε διέπουν τις συναλλαγές πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων με πρόσωπα τα οποία έχουν ειδική σχέση με αυτά, καθώς και του άρθρου 16α του παρόντος νόμου, δάνεια της εταιρείας προς τα πρόσωπα της παραγράφου 5 του παρόντος άρθρου απαγορεύονται και είναι απολύτως άκυρα. Η απαγόρευση του προηγούμενου εδαφίου ισχύει και για την παροχή πιστώσεων προς τα πρόσωπα αυτά με οποιονδήποτε τρόπο ή την παροχή εγγυήσεων ή ασφαλειών υπέρ αυτών προς τρίτους.

β) Κατ' εξαίρεση, η παροχή εγγύησης ή άλλης ασφάλειας υπέρ των προσώπων της παραγράφου 5 επιτρέπεται μόνον εφόσον: αα) η εγγύηση ή η ασφάλεια υπηρετεί το εταιρικό συμφέρον, ββ) η εταιρεία έχει δικαίωμα αναγωγής κατά του πρωτοφειλέτη ή του προσώπου υπέρ του οποίου παρέχεται η ασφάλεια, γγ) προβλέπεται ότι οι λαμβάνοντες την εγγύηση ή την ασφάλεια θα ικανοποιούνται μόνο μετά την πλήρη εξόφληση ή τη συναίνεση όλων των πιστωτών με απαιτήσεις που είχαν ήδη γεννηθεί κατά το χρόνο της υποβολής σε δημοσιότητα, σύμφωνα με την επόμενη περίπτωση γ' και δδ) ληφθεί προηγουμένως άδεια της γενικής συνέλευσης, η οποία όμως δεν παρέχεται, εάν στην απόφαση αντιτάχθηκαν μέτοχοι εκπροσωπούντες τουλάχιστον το ένα δέκατο (1/10) του εκπροσωπούμενου στη συνέλευση μετοχικού κεφαλαίου ή το ένα

(1) Όπως τροποποιημένο με το Ν. 3604/2007 ισχύει.

εικοστό (1/20), εάν πρόκειται για εταιρείες με μετοχές εισηγμένες σε χρηματιστήριο. Το διοικητικό συμβούλιο υποβάλλει στη γενική συνέλευση έκθεση για τη συνδρομή των προϋποθέσεων της παρούσας υποπαραγράφου.

γ) Η απόφαση της γενικής συνέλευσης, που λαμβάνεται σύμφωνα με την προηγούμενη υποπερίπτωση δδ', η οποία περιέχει τα βασικά στοιχεία της εγγύησης ή της ασφάλειας, και ιδίως το ύψος και τη διάρκεια τους, καθώς και την έκθεση του διοικητικού συμβουλίου, υπόκειται στη δημοσιότητα του άρθρου 7β. Η ισχύς της εγγύησης ή της ασφάλειας αρχίζει μόνο από τη δημοσιότητα αυτή.

2. Απαγορεύεται και είναι άκυρη η σύναψη οποιωνδήποτε άλλων συμβάσεων της εταιρείας με τα πρόσωπα της παραγράφου 5 χωρίς ειδική άδεια της γενικής συνέλευσης. Η απαγόρευση αυτή δεν ισχύει προκειμένου για πράξεις και δεν εξέρχονται των ορίων των τρεχουσών συναλλαγών της εταιρείας με τρίτους.

Επί εταιρείας με κιντές αξίες εισηγμένες σε οργανωμένη αγορά, η απαγόρευση: α) ισχύει για τα συνδεδεμένα με αυτήν πρόσωπα, όπως αυτά ορίζονται στο ΔΛΠ 24 και β) προκειμένου για πράξεις που αποτιμώνται σε τουλάχιστον 10% του ενεργητικού της, ισχύει ακόμη και αν οι πράξεις αυτές δεν εξέρχονται των ορίων των τρεχουσών συναλλαγών της εταιρείας με τρίτους.

3. Η άδεια της γενικής συνέλευσης κατά την προηγούμενη παράγραφο 2 δεν παρέχεται, εάν στην απόφαση αντιτάχθηκαν μέτοχοι εκπροσωπούντες τουλάχιστον το ένα τρίτο (1/3) του εκπροσωπούμενου στη συνέλευση μετοχικού κεφαλαίου.

4. Η άδεια της παραγράφου 2 μπορεί να παρασχεθεί και μετά τη σύναψη της σύμβασης, εκτός εάν στην απόφαση αντιτάχθηκαν μέτοχοι που εκπροσωπούν τουλάχιστον το ένα εικοστό (1/20) του εκπροσωπούμενου στη συνέλευση μετοχικού κεφαλαίου.

5. Οι απαγορεύσεις των παραγράφων 1 και 2 ισχύουν για τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, τα πρόσωπα που ασκούν έλεγχο επί της εταιρείας, τους συζύγους και τους συγγενείς των προσώπων αυτών εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι του τρίτου βαθμού, καθώς και τα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από τους ανωτέρω. Ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο θεωρείται ότι ασκεί έλεγχο επί της εταιρείας, εάν συντρέχει μια από τις περιπτώσεις της παραγράφου 5 του άρθρου 42ε. Το καταστατικό μπορεί να επεκτείνει την εφαρμογή του παρόντος άρθρου και σε άλλα πρόσωπα, όπως ιδίως στους γενικούς διευθυντές και διευθυντές της εταιρείας.

Οι συμβάσεις της παραγράφου 1 επιτρέπονται εφόσον συνάπτονται μεταξύ ή παρέχονται υπέρ νομικών προσώπων που υπόκειται σε ενοποίηση μεταξύ τους σύμφωνα με τα άρθρα 90 έως 109, υπό τις προϋποθέσεις των παραγράφων 2, 3 και 4.

6. Οι απαγορεύσεις των παραγράφων 1 και 2 ισχύουν και στις συμβάσεις που συνάπτουν τα πρόσωπα της παραγράφου 5 με νομικά πρόσωπα ελεγχόμενα από την εταιρεία κατά την έννοια της παραγράφου 5 του άρθρου 42ε ή με ομόρρυθμες ή ετερόρρυθμες εταιρείες, στις οποίες ομόρρυθμο μέλος είναι η εταιρεία, καθώς και στις συμβάσεις εγγυήσεων ή ασφαλείων που παρέχονται από τα πρόσωπα αυτά.

7. Συμβάσεις της παραγράφου 2 που συνάπτονται μεταξύ του μοναδικού μετόχου και της εταιρείας, την οποία αυτός εκπροσωπεί, καταχωρίζονται στα πρακτικά της γενικής συνέλευσης ή του διοικητικού συμβουλίου ή καταρτίζονται εγγράφως επί ποινή ακυρότητας. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν εφαρμόζεται στις τρέχουσες συναλλαγές της εταιρείας».

Από 1.1.2019, για την κατάρτιση συμβάσεων των συνδεδεμένων μερών, μεταξύ των οποίων υπάγονται και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου με την ανώνυμη εταιρεία, ισχύει το άρθρο 99, του Ν. 4548/2018. Ως προς τις αποδοχές αυτών ισχύουν τα άρθρα 109 έως 114 του Ν. 4548/2018.

Το άρθρο αναφέρεται στις συναλλαγές της εταιρείας με συνδεδεμένα πρόσωπα (related party transactions), δηλαδή με πρόσωπα, που μπορούν να ασκήσουν έλεγχο ή αθέμιτη ε-

πιρροή σ' αυτήν. Με τις ρυθμίσεις του παρόντος το ελληνικό δίκαιο εναρμονίζεται προς το άρθρο 9γ της Οδηγίας 2007/36/ΕΚ, όπως αυτό εισήχθη δυνάμει της Οδηγίας 2017/828/ΕΕ. Οι ρυθμίσεις αφορούν όλες τις ανώνυμες εταιρείες, εισηγμένες και μη (η παραπάνω Οδηγία αφορά μόνο τις εισηγμένες), υπάρχουν όμως ειδικές διατάξεις για τις εισηγμένες. Επισημαίνεται επίσης, πέραν των διατάξεων του νόμου, ότι σε περίπτωση συμβάσεων με αλληλοδαπά νομικά πρόσωπα, η μεν ελληνική εταιρεία θα πρέπει να συμμορφωθεί με το άρθρο 99, ενώ το επιτρεπτό της σύμβασης για το αλληλοδαπό νομικό πρόσωπο θα εξαρτηθεί από το δίκαιο που διέπει το πρόσωπο αυτό. Η παράγραφος 1 εισάγει την γενική αρχή της απαγόρευσης τέτοιων συναλλαγών χωρίς την τήρηση των προϋποθέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 99 έως 101. Πρόκειται για συμβάσεις της εταιρείας με τα πρόσωπα αυτά ή για παροχή ασφαλειών και εγγυήσεων προς τρίτους υπέρ των προσώπων αυτών. Όπως και στην παρ. 1 του ισχύοντος άρθρου 23α παρ. 1 του κωδ. Ν. 2190/1920 διατηρείται και εδώ η επιφύλαξη της ειδικής ρύθμισης των συναλλαγών πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων. Οι παράγραφοι 2 και 3 ορίζουν το πεδίο εφαρμογής του συστήματος ρυθμίσεων των άρθρων 99-101 και τις εξαιρέσεις από αυτό αντιστοίχως. Για τον προσδιορισμό του προσωπικού πεδίου εφαρμογής, η παράγραφος 2 παραπέμπει στις διατάξεις του λογιστικού δικαίου. Συγκεκριμένα για μεν τις εισηγμένες γίνεται αναφορά στα πρόσωπα που ορίζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα 24 και 27, ενώ για τις μη εισηγμένες καλύπτονται τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, τα πρόσωπα που ελέγχουν την εταιρεία, τα στενά μέλη της οικογένειας τούτων, όπως αυτά ορίζονται στο Παράρτημα Α του Ν. 4308/2014 για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, και τα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από τα πρόσωπα αυτά. Το καταστατικό πάντως μπορεί να διευρύνει τον κύκλο των προσώπων που υπάγονται στη ρύθμιση. Το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής των ρυθμίσεων διαλαμβάνει κατ' αρχήν το σύνολο των συναλλακτικών σχέσεων μεταξύ της εταιρείας και των συνδεδεμένων με αυτήν προσώπων. Με τη νέα ρύθμιση δεν υπάρχει πλέον η διάκριση μεταξύ δανειακών και πιστωτικών συμβάσεων, από τη μία μεριά, και «άλλων συμβάσεων», από την άλλη, αλλα όλης οι συμβάσεις υπάγονται σε ενιαίο καθεστώς, όπως επιτάσσει και η Οδηγία. Από το πεδίο εφαρμογής των ρυθμίσεων εξαιρούνται (παρ. 3), μεταξύ άλλων, οι γνωστές υπό το προηγούμενο καθεστώς του άρθρου 23α του κωδ. Ν. 2190/1920 «τρέχουσες συναλλαγές» της εταιρείας, οι συμβάσεις που συνήφθησαν από πιστωτικά ιδρύματα βάσει μέτρων που αποσκοπούν στη διαφύλαξη της σταθερότητάς τους, κατόπιν έγκρισης της αρμόδιας αρχής που είναι υπεύθυνη για την προληπτική εποπτεία, οι συμβάσεις της εταιρείας με 100% θυγατρική της ή θυγατρική, στην οποία δεν μετέχει κανένα πρόσωπο συνδεδεμένο, σύμφωνα με την παράγραφο 2, και συμβάσεις της εταιρείας με άμεσα ή έμμεσα ελεγχόμενη από αυτήν εταιρεία, οι οποίες συνάπτονται προς το συμφέρον και προς όφελος της εταιρείας αυτής ή από την οποία δεν κινδυνεύουν τα συμφέροντα της τελευταίας και τα συμφέροντα των μετόχων μειοψηφίας. Εξαιρούνται επίσης και οι συμβάσεις που αφορούν τις αποδοχές των μελών του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας και των διοικητικών στελεχών της, αφού ως προς τα πρόσωπα αυτά εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 109 έως 114 για τις αμοιβές. Ειδικά ως προς τα διοικητικά στελέχη θα πρέπει να σημειωθεί ότι επί εισηγμένων εταιρειών οι ρυθμίσεις των άρθρων 110 έως 112 εφαρμόζονται στα στελέχη αυτά, μόνο αν το προβλέπει το καταστατικό. Αν το καταστατικό δεν περιέχει τέτοια πρόβλεψη, τα διοικητικά στελέχη θα πρέπει να υπάγονται κανονικά στο άρθρο 99, με την προϋπόθεση πάντως ότι η υπαγωγή αυτή προβλέπεται από το καταστατικό, σύμφωνα με την παρ. 2 περίπτωση γ'.

Η παράγραφος 5 εισάγει, τέλος, ένα ποσοτικό κριτήριο διάκρισης των συναλλαγών της

εταιρείας με συνδεδεμένα πρόσωπα. Σύμφωνα με αυτό, συναλληγή της εταιρείας με συνδεδεμένα πρόσωπα, της οποίας η αξία υπερβαίνει σε αποτίμηση το δέκα τοις εκατό (10%) του ενεργητικού της εταιρείας τεκμαίρεται ότι δεν συνιστά συνήθη ως προς το μέγεθος συναλληγή και δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «τρέχουσα», κατά την παράγραφο 3. Το τεκμήριο είναι μαχτό, επί εισηγμένων όμως η υπέρβαση του 10% αποκλείει το χαρακτηρισμό της συναλληγής ως τρέχουσας. Για τον υπολογισμό του ανωτέρω ποσοτικού ορίου λαμβάνονται υπόψη στο σύνολό τους (αθροιστικά) οι συναλληγές που ολοκληρώθηκαν με το συνδεδεμένο μέρος ή άλλο πρόσωπο άμεσα ή έμμεσα ελεγχόμενο από αυτό, κατά το ίδιο οικονομικό έτος (παράγραφος 5 εδάφιο γ'). Η πρόβλεψη αυτή σκοπεί στην αποτροπή της καταστράτηγησης (μέσω του κατακερματισμού των συναλληγών ή της διαμεσολήθνης παρένθετων προσώπων) του συστήματος προστασίας των άρθρων 99 έως 101 ως προς τις συναλληγές με συνδεδεμένα πρόσωπα. (αιτιολογική έκθεση Ν. 4548/2018, άρθρο 99).

Σύμφωνα με την παρ. 4, του άρθρου 99, του Ν. 4548/2018 όπως τροποποιημένη με την παρ. 6, του άρθρου 49, του Ν. 4587/2018 ισχύει εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της παρ. 1, του άρθρου 99, Ν. 4548/2018 εκείνες οι συναλληγές, για τις οποίες ο νόμος προϋποθέτει έγκριση από τη γενική συνέλευση των μετόχων και οι σχετικές διατάξεις αντιμετωπίζουν ειδικώς τη δίκαιη μεταχείριση όλων των μετόχων και προστατεύουν επαρκώς τα συμφέροντα της εταιρείας, καθώς και των μετόχων που δεν αποτελούν συνδεδεμένα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των μετόχων μειοψηφίας. Στις συναλληγές αυτές πρέπει π.χ. να υπαχθούν οι εταιρικοί μετασχηματισμοί (συγχώνευση, διάσπαση, μετατροπή), η αύξηση ή η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, η απόκτηση ιδίων μετοχών κ.λπ., πράξεις για τις οποίες το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας (και μάλιστα σε ενωσιακό επίπεδο) έχει εισαγάγει εξειδικευμένο σύστημα προστασίας των συμφερόντων των μετόχων. Με τη νέα ρύθμιση η παραπάνω εξαίρεση ισχύει ανεξάρτητα από το αν την προβλέπει το καταστατικό (αιτιολογική έκθεση Ν. 4587/2018).

Το κείμενο του άρθρου 99 «Διαφάνεια και εποπτεία των συναλληγών με συνδεδεμένα μέρη (Άρθρο 9γ της Οδηγίας 2007/36/ΕΚ, Οδηγία 2017/828/ΕΕ)» του Ν. 4548/2018 όπως τροποποιημένο με το άρθρο 49 (παρ. 5 και 6) του Ν. 4587/2018 ισχύει αναφέρει τα εξής:

«Άρθρο 99

Διαφάνεια και εποπτεία των συναλληγών με συνδεδεμένα μέρη (Άρθρο 9γ της Οδηγίας 2007/36/ΕΚ, Οδηγία 2017/828/ΕΕ)

1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων που εκάστοτε διέπουν τις συναλληγές πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων με πρόσωπα τα οποία έχουν ειδική σχέση με αυτά, καθώς και της παραγράφου 3 του άρθρου 51 του παρόντος νόμου, απαγορεύεται και είναι άκυρη η σύναψη οποιωνδήποτε συμβάσεων της εταιρείας με πρόσωπα της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, καθώς και η παροχή ασφαλειών και εγγυήσεων προς τρίτους υπέρ των προσώπων αυτών, χωρίς ειδική άδεια παρεχόμενη με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου ή, με τους όρους του άρθρου 100, της γενικής συνέλευσης των μετόχων.

2. Η απαγόρευση της παραγράφου 1 ισχύει για τα ακόλουθα πρόσωπα (συνδεδεμένα μέρη):

(α) Επί εταιρειών με μετοχές εισηγμένες σε ρυθμιζόμε-νη αγορά, τα πρόσωπα που ορίζονται ως συνδεδεμένα με αυτήν κατά το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 24, καθώς και τα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από αυτά, σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 27.

(β) Ως προς τις λοιπές εταιρείες, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, τα πρόσωπα που ελέγχουν την εταιρεία, τα στενά μέλη οικογένειας των προσώπων αυτών, όπως αυτά ορίζονται στο Παράρτημα Α' του ν. 4308/2014, καθώς και τα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από τους

παραπάνω. Ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο θεωρείται ότι ελέγχει την εταιρεία, αν συντρέχει μια από τις περιπτώσεις του άρθρου 32 του ν. 4308/2014.

(γ) Τα πρόσωπα, ως προς τα οποία έχει επεκταθεί με καταστατική πρόβλεψη η εφαρμογή του παρόντος άρθρου και των άρθρων 100 και 101 και, ιδίως, τους γενικούς διευθυντές και τους διευθυντές της εταιρείας.

3. Η παράγραφος 1 του παρόντος άρθρου δεν ισχύει προκειμένου για:

(α) Πράξεις που δεν εξέρχονται των ορίων των τρεχουσών συναλλαγών της εταιρείας με τα πρόσωπα της παραγράφου 2. Ως τρέχουσες συναλλαγές νοούνται εκείνες, που είναι συνήθεις σε σχέση με τις εργασίες και το αντικείμενο της επιχειρηματικής δραστηριότητας της εταιρείας, ως προς το είδος και το μέγεθός τους και συνάπτονται με τους συνήθεις όρους της αγοράς. Επί εταιρείας με μετοχές εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά, το διοικητικό συμβούλιο θεσπίζει εσωτερική διαδικασία για την περιοδική αξιολόγηση του κατά πόσον πληρούνται οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Τα πρόσωπα της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου δεν συμμετέχουν στην αξιολόγηση αυτή.

(β) Συμβάσεις που αφορούν τις αποδοχές των μελών του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας, του γενικού διευθυντή και του τυχόν αναπληρωτή του, καθώς και των διοικητικών στελεχών της, όπως αυτά ορίζονται στο Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο, 24 ως προς τις οποίες εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 109 έως 114.

(γ) Συμβάσεις που συνήφθησαν από πιστωτικά ιδρύματα βάσει μέτρων που αποσκοπούν στη διαφύλαξη της σταθερότητάς τους, κατόπιν έγκρισης της αρμόδιας αρχής που είναι υπεύθυνη για την προληπτική εποπτεία.

(δ) Συμβάσεις της εταιρείας με τους μετόχους της, εφόσον η δυνατότητα κατάρτισης προσφέρεται σε όλους τους μετόχους της εταιρείας, με τους ίδιους όρους, και διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση όλων των μετόχων και η προστασία των συμφερόντων της εταιρείας.

(ε) Συμβάσεις της εταιρείας με εκατό τοις εκατό (100%) θυγατρική της ή θυγατρική, στην οποία δεν μετέχει κανένα πρόσωπο συνδεδεμένο, σύμφωνα με την παράγραφο 2 ή συμβάσεις παροχής ασφαλειών ή εγγυήσεων υπέρ αυτών.

(στ) Συμβάσεις της εταιρείας με θυγατρική ή ασφάλιες ή εγγυήσεις υπέρ θυγατρικής, οι οποίες συνάπτονται ή παρέχονται προς το συμφέρον της εταιρείας, της θυγατρικής της και των μετόχων τους που δεν είναι συνδεδεμένα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των μετόχων μειοψηφίας, ή από τις οποίες δεν κινδυνεύουν τα συμφέροντα τούτων. Στην περίπτωση αυτή συντάσσεται έκθεση από τα πρόσωπα της παρ. 1 του άρθρου 101, η οποία αξιολογεί κατά πόσο υπάρχει επαρκής προστασία των συμφερόντων αυτών. Αναφορά στο περιεχόμενο της έκθεσης γίνεται στο προσάρτημα σύμφωνα με την παράγραφο 31 του άρθρου 29 του Ν. 4308/2014. Τα προηγούμενα εδάφια δεν εφαρμόζονται σε εταιρείες με μετοχές μη εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά⁽¹⁾.

(ζ) Συναλλαγές που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 19.

4. Εξαιρούνται από την εφαρμογή της παραγράφου 1 οι συναλλαγές, ως προς τις οποίες ο νόμος προϋποθέτει έγκριση από τη γενική συνέλευση, εφόσον οι σχετικές νομοθετικές διατάξεις αντιμετωπίζουν ειδικώς και προστατεύουν επαρκώς τη δίκαιη μεταχείριση όλων των μετόχων, των συμφερόντων της εταιρείας και των μετόχων που δεν αποτελούν συνδεδεμένα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των μετόχων μειοψηφίας⁽²⁾.

5. Τεκμαίρεται ότι σύμβαση της εταιρείας με τα πρόσωπα της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου δεν είναι συνήθης ως προς το μέγεθός της, αν η αξία της αποτιμάται τουλάχιστον σε δέ-

(1) Περ. στ, παρ. 3 άρθρου 99, Ν. 4548/2018, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 49, παρ. 5, του Ν. 4587/2018.

(2) Παρ. 4, άρθρου 99, Ν. 4548/2018, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 49, παρ. 6 του Ν. 4587/2018.

κα τοις εκατόν (10%) του ενεργητικού της εταιρείας, σύμφωνα με τον τελευταίο δημοσιευμένο ισολογισμό και, αν τέτοιος δεν υπάρχει, σύμφωνα με ισολογισμό που συντάσσεται προς το σκοπό αυτό.

Επί εταιρείας με μετοχές εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά, η υπέρβαση του ποσοστού αυτού αποκλείει το χαρακτηρισμό της συναλλαγής ως τρέχουσας, κατά την έννοια της παραγράφου 3 περίπτωση α' του παρόντος άρθρου. Για τον υπολογισμό του ανωτέρω ποσοστικού ορίου λαμβάνονται υπόψη στο σύνολό τους αθροιστικά οι συναλλαγές που ολοκληρώθηκαν με το συνδεδεμένο μέρος ή άλλο πρόσωπο άμεσα ή έμμεσα ελεγχόμενο από αυτό, κατά το ίδιο οικονομικό έτος».

Στην κατηγορία των ανωτέρω αμοιβών περιλαμβάνονται σύμφωνα με το άρθρο 99, παρ. 3, περ. β, οι αμοιβές που λαμβάνουν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου για υπηρεσίες που προσφέρουν στην ανώνυμη εταιρεία, πέρα από όσες υποχρεούνται να προσφέρουν από το νόμο ή το καταστατικό, λόγω σύμβασης εξαρτημένης υπηρεσίας (μισθωτοί) ή ανεξαρτήτων υπηρεσιών (ελεύτεροι επαγγελματίες) (άρθρο 109, παρ. 3, Ν. 4548/2018 και αιτιολογική έκθεση άρθρου 99).

Επίσης, στην ίδια κατηγορία ανήκουν και οι αμοιβές που λαμβάνουν οι διευθυντές της ανώνυμης εταιρείας, εφόσον το καταστατικό επεκτείνει την εφαρμογή των ανωτέρω άρθρων και στα πρόσωπα αυτά (άρθρο 99, παρ. 2, περ. γ, Ν. 4548/2018).

Οι αμοιβές που καθορίζονται βάσει των ανωτέρω άρθρων είναι:

- Μισθοί μελών διοικητικού συμβουλίου λόγω συμβάσεως εξαρτημένης εργασίας.
- Αμοιβές μελών διοικητικού συμβουλίου λόγω συμβάσεως ανεξαρτήτων υπηρεσιών (παροχή νομικών ή οικονομικών κ.λπ. υπηρεσιών).
- Μισθοί και αμοιβές διευθυντών που τελούν υπό έγκριση της γενικής συνέλευσης όταν επιβάλλεται από το καταστατικό.

Έγκριση αμοιβών. Οι ανωτέρω αμοιβές που καταβάλλονται στα μέλη της διοικήσεως της ανώνυμης εταιρείας, εγκρίνονται εκ των προτέρων από τα αρμόδια όργανα της ανώνυμης εταιρείας (διοικητικό συμβούλιο, γενική συνέλευση) όπως αναλυτικά αναφέρουμε στις επόμενες παρ. 6.2 και 6.3.

Ειδικά για τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, οι οποίοι προϋπήρξαν υπάλληλοι της ανώνυμης εταιρείας, πριν από την εκλογή τους στο διοικητικό συμβούλιο, δεν απαιτείται προέγκριση της συμβάσεως αυτής από τη γενική συνέλευση των μετόχων (Α.Π. 32/1975 (Ολομ.) ΔΕΝ 1975, σελ. 215).

Περιορισμός αμοιβών. Οι διατάξεις του άρθρου 23α και του άρθρου 99 του Ν. 4548/2018 θέτουν περιορισμούς στη δικαιοπρακτική συναλλαγή ορισμένων προσώπων μεταξύ των οποίων και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, καθώς και εκ του ότι τα πρόσωπα αυτά λόγω της ιδιότητας και της θέσεως αυτών στην εταιρεία, είναι δυνατόν να συντελέσουν αποφασιστικώς στη σύναψη επιζημιών για την εταιρεία συμβάσεων.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η μεταξύ ανώνυμης εταιρείας και μέλους του διοικητικού συμβουλίου συναπτόμενη σύμβαση, εφόσον εξέρχεται των ορίων «της τρεχούσης συναλλαγής της εταιρείας με τρίτους» (για την έννοια του μέτρου της τρεχούσης συναλλαγής (βλέπε παρ. 6.2.1 και 6.3.5), είναι υποβλητέα επί ποινή ακυρότητας, στην προηγούμενη έγκριση, δηλαδή άδεια της γενικής συνέλευσης των μετόχων, παρεχομένη με αυξημένη πλειοψηφία (Α.Π. (Ολομ.) 32/1975, ΔΕΝ 1975, σελ. 215). Πιο συγκεκριμένα: μέχρι 31.12.2018 οι συμβάσεις του άρθρου 23α καταρτίζονται εφόσον για τη σύμβαση αυτή δεν αντετάχθηκαν μέτοχοι εκπροσωπούντες τουλάχιστον το 1/3 του στη συνέλευση εκπροσωπούμενου μετοχικού κεφαλαίου (άρθρο 23α, παρ. 2, Ν. 2190/1920).

Η αυτή προϋπόθεση, δηλαδή της προηγούμενης εγκρίσεως της γενικής συνελεύσε-

ως, απαιτείται και στην περίπτωση κατά την οποία το διοικητικό συμβούλιο, βάσει προβλήψεως του καταστατικού, εκλέξει προσωρινά μέχρι τη γενική συνέλευση συμβούλους σε αντικατάσταση παραιτηθέντων, αποθανόντων κ.λπ. και συγχρόνως καταρτίσει με αυτούς διαφόρους συμβάσεις (Α.Π. 32/1975 (Ολομ.) ΔΕΝ 1975 σελ. 215).

Την έλλειψη της άδειας θεραπείει η εκ των υστέρων έγκριση της γενικής συνέλευσης, εκτός εάν στην απόφαση αντιτάχθηκαν μέτοχοι που εκπροσωπούν τουλάχιστον το 1/20 του εκπροσωπούμενου στη συνέλευση μετοχικού κεφαλαίου (άρθρο 23α, παρ. 4, κωδ. Ν. 2190/1920 όπως τροποποιημένο με τον Ν. 3604/2007 ισχύει).

Σημειώνεται ότι πριν την ισχύ του Ν. 3604/2007 την εκ των υστέρων έγκριση απέκλειε ο νόμος (Α.Π. 32/1975 (Ολομ.) ΔΕΝ 1975 σελ. 215).

Για τους υπαλλήλους της ανώνυμης εταιρείας οι οποίοι έχουν προσληφθεί ως υπάλληλοι, πριν από την εκλογή τους ως συμβούλων στην ανώνυμη εταιρεία, δεν ισχύει η απαγόρευση του άρθρου 23α, παρ. 2 για τη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας που έχουν καταρτίσει με την ανώνυμη εταιρεία, ενώ η διάταξη του άρθρου 24, παρ. 2 τους εξαιρεί από τους περιορισμούς της παρ. 2 του ίδιου άρθρου του Ν. 2190/1920 (Α.Π. 32/1975 (Ολομ.) ΔΕΝ 1975 σελ. 215).

Από 1.1.2019 ισχύει η παρ. 3 του άρθρου 100, του Ν.4548/2018, η οποία αναφέρει τα εξής: *«Εντός δέκα (10) ημερών από τη δημοσίευση της ανακοίνωσης της χορήγησης άδειας από το διοικητικό συμβούλιο κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 101, μέτοχοι που εκπροσωπούν το ένα εικοστό (1/20) του κεφαλαίου, μπορούν να ζητήσουν τη σύγκληση γενικής συνέλευσης για να αποφασίσει αυτή για το ζήτημα της παροχής της άδειας. Το καταστατικό μπορεί να μειώσει το ποσοστό αυτό μέχρι το ένα τις εκατό (1%) του κεφαλαίου. Η σύμβαση της παραγράφου 1 του άρθρου 99 ή η παροχή εγγύησης ή ασφάλειας, για την οποία χορηγήθηκε άδεια από το διοικητικό συμβούλιο θεωρείται οριστικά έγκυρη μόνο μετά την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας των δέκα (10) ημερών ή τη λήψη της άδειας από τη γενική συνέλευση ή την έγγραφη δήλωση του συνόλου των μετόχων προς την εταιρεία ότι δεν προτίθενται να ζητήσουν τη σύγκληση της γενικής συνέλευσης».*

Η ψηφοφορία για τη μείωση των αποδοχών είναι φανερή (άρθρο 131, παρ. 2, Ν. 4548/2018).

Η άνω διάταξη διαφυλάσσει συναφώς τη δυνατότητα να παραπεμφθεί το θέμα στη γενική συνέλευση, αν ζητήσει αυτό μειοψηφία του 5% του μετοχικού κεφαλαίου εντός δέκα (10) ημερών από τη δημοσίευση της ανακοίνωσης της χορήγησης άδειας από το διοικητικό συμβούλιο ή όταν η λήψη απόφασης από το τελευταίο είναι αδύνατη, π.χ. λόγω σύγκρουσης συμφερόντων των περισσότερων μελών του (παρ. 3 του άρθρου 97). Παρέχεται μάλιστα η δυνατότητα καταστατικής πρόβλεψης ότι το δικαίωμα αυτό το έχει μικρότερη μειοψηφία, όχι κατώτερη του 1% (αιτιολογική έκθεση Ν. 4548/2018, άρθρο 100, παρ. 3).

Ανακοίνωση – Δημοσιότητα στο Γ.Ε.Μ.Η. Το διοικητικό συμβούλιο ανακοινώνει την παροχή άδειας για την κατάρτιση συναλλαγής είτε από το ίδιο είτε από τη γενική συνέλευση, καθώς και την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας της παραγράφου 3 του άρθρου 100. Η ανακοίνωση αυτή υποβάλλεται σε δημοσιότητα πριν από την ολοκλήρωση της συναλλαγής. Ανακρίβεια της ανακοίνωσης δεν αντιτάσσεται στους τρίτους, εκτός αν η εταιρεία αποδείξει ότι οι τρίτοι γνώριζαν την ανακρίβεια αυτή. (άρθρο 101, παρ.2, Ν. 4548/2018).

Αντίγραφα πρακτικών συνεδριάσεων του διοικητικού συμβουλίου, για τα οποία υπάρχει υποχρέωση καταχώρισής τους στο Γ.Ε.Μ.Η., σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν. 4548/2018 ή άλλες διατάξεις, υποβάλλονται στην αρμόδια υπηρεσία Γ.Ε.Μ.Η. μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών από τη συνεδρίαση του διοικητικού συμβουλίου. (άρθρο 93, παρ.3, Ν. Ν. 4548/2018).